

NESTEMÄISTÄ LEIPÄÄ JA SIRKUSHUVEJA

Alkoholin politiikka akateemisessa opiskelijaheimokulttuurissa

Olli Päärnilä

Valtio-opin pro gradu -tutkielma

Tammikuu 2008

Jyväskylän yliopisto

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

NESTEMÄISTÄ LEIPÄÄ JA SIRKUSHUVEJA

Alkoholin politiikka akateemisessa opiskelijaheimokulttuurissa

Olli Päänilä

Jyväskylän yliopisto

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Valtio-oppi

Ohjaaja Marja Keränen

10.1.2008

98 sivua

Tutkielmassa tutkittiin alkoholia poliittisesta näkökulmasta akateemisessa opiskelijakulttuurissa. Näkökulmaa kutsuttiin alkoholin politiikaksi, joka tarkoitti alkoholin käsitteellistämistä kahteen vastakohtaiseen poliittiseen kategoriaan, alkoholilliseen ja alkoholittomaan. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää alkoholillisen ja alkoholittoman poliittis-retorisia suhteita sekä yhteyksiä tutkimuskentän teoreettiseen kehykseen, akateemiseen heimokulttuuriin.

Tutkimusaineisto käsitti puoli lukukautta opiskelijaviestintää Jyväskylän yliopiston kampusalueella ja tietoverkoissa, ja pääpainotus kohdistui juhlimiskulttuuria käsitteleviin teksteihin. Tätä tekstuaalista aineistoa analysoitiin retorisella luennalla, joka keskittyi alkoholin poliittisten figureiden tunnistamiseen ja niiden implisiittisten eli näkymättömien taustoletuksien tulkitsemiseen. Metodi perustui Kari Palosen ajatukseen poliittisen retoriikan asymmetrisyydestä ja implisiittisistä negatiiofigureista.

Alkoholillinen osoittautui aineistossa alkoholitonta yleisemmäksi ja voimakkaammaksi. Akateeminen heimokulttuuri rakentuu opiskelijoiden juhlimiskulttuuriin kytkeytyvän alkoholin politiikan näkökulmasta tavallisena ja ensisijaisena pidettyä alkoholillista painottaen. Alkoholillista suosivat ilmaisut esiintyvät usein opiskelijaryhmiä yhdistävinä symboleina. Alkoholillinen näyttäytyy positiivisena, alkoholiton negatiivisena. Alkoholiton ei kuulu erikoisuudessaan opiskelijaheimojen ytimiin, koska sillä ei ole retorista pelivaraa kytkeytyä heimokulttuurillisiin hyveisiin. Aineistorajauksen laajuudessa alkoholin poliittinen opiskelijaidentiteetti korosti alkoholillista toimijatasosta (ainejärjestö, ylioppilaskunta, sosiaaliviranomaiset) riippumatta.

Näistä johtopäätelmistä johtaen tulisi alkoholin poliittisen muutoksen aikaansaamiseksi herkistyä myös alkoholin poliittiselle kielenkäytölle. Alkoholin poliittisen muutoksen edellytyksenä on tutkielman heimoteoreettisen viitekehyksen perusteella alkoholillisen hallitsevan aseman avoimempi kyseenalaistaminen. Myös alkoholittomuus voitaisiin kytkeä retorisesti muihin opiskelijaryhmille keskeisiin arvoihin ja poliittisiin kategorioihin, kuten yhdessäoloon, hauskanpitoon tai sivistyneisyyteen.

Avainsanat: alkoholi, alkoholin politiikka, opiskelijajärjestöt, poliittisuus, retoriikka.

SISÄLTÖ

1 KUIVA TUTKIMUS KOSTEASTA POLITIIKASTA	4
1.1 TUTKIELMAN JUONI	5
1.2 KÄSITTEELLINEN JOHDATUS ALKOHOLIN POLITIIKKAAN	6
2 VALTAA JA VAPAA-AIKAA: AINEISTO JA SEN MAAILMA	11
2.1 LUKUKAUSI JUHLIA JA YHDESSÄOLOA	11
2.2 AKATEEMISEN HEIMOKULTTUURIN TEORIA.....	16
3 ALKOHOLIN POLITIIKKA TUTKIMUSKOHTENA	22
3.1 RETORINEN LUENTA TULKINTATAPANA.....	22
3.2 TUTKIMUSTEHTÄVÄ: ALKOHOLIN POLITIIKKA OPISKELIJAKULTTUURISSA?.....	27
4 KUTSUJA, MAINOKSIA JA MUITA KOSTEITA TARINOITA	29
4.1 HEIMOJEN YHDESSÄOLOSTA JA RAKENTUMISTA	
<i>Yhdessä ambrosian ympärillä .....</i>	<i>29</i>
<i>Sivistynyttä, hyväntahtoista, päihtynyttä ja hyvin pukeutunutta .....</i>	<i>35</i>
<i>Paremmasta maailmasta .....</i>	<i>37</i>
4.2 INITIAATIO HEIMON ALKOHOLIKULTTUURIIN	
<i>Tärkeää tietoa fuksiaisista .....</i>	<i>39</i>
<i>Vanhemmat avaavat noviisien nieluja .....</i>	<i>43</i>
<i>Fuksiaisten ihme .....</i>	<i>47</i>
4.3 MUISTA RITUAALEISTA JA VAIHTOEHDOISTA	
<i>Kuva-arvoitus .....</i>	<i>51</i>
<i>Vapaata vaihtoehtojuhlaa? .....</i>	<i>53</i>
<i>Erytisjuomavalio .....</i>	<i>57</i>
4.4 SALAINEN ALKOHOLIN POLITIIKKA	
<i>Mehun salaisuus ja kysymys glögistä .....</i>	<i>62</i>
<i>Salakuljetusohjeita.....</i>	<i>65</i>
<i>Omien pullojen ja nesteen salaisuuksista .....</i>	<i>66</i>
5 EKSKURSSI: MÄYRÄKOIRASTA SIKSPÄKKIIN	71
6 KUNINGAS ALKOHOLILLINEN JA SEITSEMÄN PÄÄTELMÄÄ.....	76
6.1 PALJON PUHETTA PULLOISTA: HOLILLINEN HALLITSEE	76
6.2 AKATEEMISET ALKOHOLILLISET	81
7 KOSTEAN TUTKIMISESTA KUIVAAN POLITIIKKAAN.....	86
LÄHTEET	92

1 KUIVA TUTKIMUS KOSTEASTA POLITIIKASTA

Koska poliittisuutta on nähtävä arkielämässä, sitä on nähtävä siinä, mitä yleensä ei nähdä: selviöissä, asioissa, jotka näyttävät olevan luonnollisesti niin tai näin. (Heikkinen 2005, 19.)

Missäpä muualla on alkoholi yhtä selviö kuin yliopisto-opiskelijan arkielämässä? Aina-kaan päinvastainen mielikuva vesiselvistä opiskelijariennoista ei ole ensimmäinen ajatus, jonka puhe akateemisesta juhlimiskulttuurista herättää. Raivoraitis opiskelijakulttuuri kuulostaa intuitiivisesti luonnottomalta, sillä alkoholi kuuluu niin olennaisesti – niin luonnollisesti – opiskelijaelämään.

Tämä provokaatio vaatii tuekseen perusteluja, joita tutkielmassa tarjoan. Näkemällä alkoholin siihen sisältyvän normaaliuden verhon läpi osoitan, että alkoholiin sisältyy poliittisuutta, minkä ei tarvitse tarkoittaa valtakunnan tason päätöksentekoa, vaan ainoastaan arkista opiskelijaelämää. Kutsun perspektiiviäni yleisesti *alkoholin politiikaksi*. Se on valtiopillinen näkökulma alkoholipuheeseen, jota ei tarkastelemallani tasolla ja tavalla ole vielä tutkittu.

Tutkielmani perustuu konstruoimaani poliittiseen jakoon alkoholillisen ja alkoholittoman välillä, ja tarkastelen tutkimuskenttäni, akateemista opiskelijakulttuuria, tämän rajanvedon kautta. Tutkin Jyväskylän yliopiston opiskelijaviestinnän välittämää puhetta alkoholista ja sille annetuista vaihtoehdoista, ja punon alkoholin politiikan yhteen akateemisen heimoteorian kanssa tarkastellakseni alkoholillisen merkittävää roolia opiskelijaryhmien valtarakenteissa. Näkökulmani tähän valtaan tarkentuu uuden ja vanhempien opiskelijoiden väliseen asetelmaan lukuvuoden alkuvaiheilla, kun noviisit saapuvat heimovanhempien ylläpitämään akateemiseen maailmaan.

Arkinen mielikuvamme alkoholin täyttämästä akateemisesta vapaa-ajasta näyttää myös tutkielmani poliittisessa valossa pitävän paikkaansa, mutta mitä alkoholin politiikka oikeastaan on? Miten alkoholillinen ja alkoholiton kamppailevat toistensa näkyvinä tai näky-mättöminä vastakohtina? Mitkä ovat alkoholin poliittisen muutoksen edellytykset ja keinot? Näihin kysymyksiin vastaan tutkielmassani.

1.1 Tutkielman juoni

Tutkielmani suuntautuu kierrokselle Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden juhlimiskulttuuriin. Vietän eniten aikaa tekstien kanssa, jotka kertovat alkoholin poliittisuudesta. Aloittelinkin siksi jo seuraavassa alaluvussa (1.2) kevyesti käsitteellistämään alkoholin politiikkaa. Teen senkin akateemisessa seurassa, alkoholitutkijoiden ja muiden teoreetikkojen kanssa.

Toisessa luvussa jatkan tutkimusasetelmani määrittämistä keskittymällä tutkimusaineistooni. Sen valinta ja rajaus rakentavat viitekehyksen, jonka käsitteellistän nk. heimometaforal-la, joka teoreettisesti kuvaa yliopistomaailman akateemisena heimokulttuurina. Keskityn heimoteoriassa ensisijaisesti opiskelijoiden järjestäytymiseen ja vallankäyttöön liittyviin osa-alueisiin, ja pyrin tällä myös konstruoimaan käsitteellisen kielen, jolla tuen aineiston tulkintaa.

Teoreettinen valmistautumiseni jatkuu kolmannessa luvussa, jossa pohdin retoriseen luentaan perustuvan tutkimusmetodini tulkinnallista luonnetta. Jatkaakseni jo aloittamaani kielikuvaa, kiinnostuksen kohteeni, joita tulevalla tekstikierroksellani pyrin tapaamaan, seisovat tekstien hämärissä nurkissa. Ne ovat tuttujen ilmaisujen vieraita kääntöpuolia, jotka puhuvat omaa poliittista kieltään, jota tulkitsen retorisesti implisiittisten negatiiofiguurien avulla. Kolmannen luvun lopettaa täsmällisen tutkimustehtäväni määrittäminen, jonka ohjastamana siirryn analyysin pariin.

Alkoholin politiikalle herkkä retorinen luentani vie neljännessä luvussa kymmenien kutsujen, mainosten ja muiden kosteiden tarinoiden äärelle, jotka sisältävät alkoholin politiikan ja akateemisen heimokulttuurin yhteyksiä ja ilmentymiä. Analysoin opiskelijaviestinnän välittämiä sähköposteja, julkaisuja, kuvia ja muita tekstejä. Viidennessä luvussa kohtaan aineistossa vierailevan, eksoottisemman tekstin, *Mäyräkoirasta sikspäkkiin* -hankkeen tiedotteen. Analysoin sitä sen luonteesta johtuen hieman kriittisemmällä otteella.

Siirryn ”jatkoille” kuudennessa luvussa, jossa tarkastelen analyysini havaintoja. Esitän johtopäätelmäni täsmennetyksi seitsemän teesin muodossa, joita pohdin laajemmin. Seitsemännen luvun sarastaessa tutkielma alkaa olla ohi, mutta vastaan vielä kysymyksiin alkoholin poliittisen muutoksen edellytyksistä, esteistä ja mahdollisuuksista sen perusteella, mitä tutkielmassani alkoholin politiikasta havaitsin.

1.2 Käsitteellinen johdatus alkoholin politiikkaan

Aloitan tutkimusaiheeni teoreettisen työstämisen erottamalla *alkoholin politiikan* muista tutkimuskentistä. Rakennan samalla käsitteestä aikaisemman alkoholitutkimuksen avulla politiikan tutkimukseen soveltuvan näkökulman. Alkoholia on nimittäin tutkittu Suomessa varsin paljon eri perspektiiveistä, minkä seurauksena teoreettiseen termistöön on iskostunut monia alkoholi-alkuisia käsitteitä, joita väistämättä sivuan puhumalla alkoholin politiikasta. Tutkimustehtäväni perusteiden valamiseksi tarkastelen seuraavaksi näitä käsitteitä tarkemmin.

Alkoholipolitiikka on paljon puhuttu käsite, joka ei sen yleisessä merkityksessään liity tutkimusasetelmaani. Alkoholipolitiikalla nimittäin viitataan yleensä valtiolliseen alkoholi-juomien vähittäismyyntiin ja anniskelun valvontaan. Tämän lisäksi alkoholipoliittiseen järjestelmään kuuluu olennaisesti alkoholin verottaminen. (Peltonen 2006, 12.) Suomessa yhteiskunnallinen alkoholitutkimus on keskittynyt myös selvittämään suomalaisia *alkoholioloja*, jonka kahdeksi eri puoleksi Peltonen (2002, 5) pelkistää raittiuden ja juomisen kysymykset. Näkökulmani alkoholiin on kuitenkin neutraali tällaisille kysymyksille.

Juomatavoilla tarkoitetaan suhtautumista alkoholin varsinaiseen käyttöön joko yleisellä tai omakohtaisella tasolla (Orjasniemi 2005, 25). *Juomatottumusten ja alkoholin kulutusmäärien* osalta mainitsen tutkielmani paikalliseen aineistoon liittyen esimerkkeinä Pulkkisen (1988) keskisuomalaisten nuorten alkoholinkäyttöä selvittäneen sekä turkulaisia ensimmäisen vuoden yliopisto-opiskelijoita tarkastelleen Kuntun (1997) tutkimukset. Tällaiset tutkimukset ovat kiinnostuneita siitä, miten, missä, milloin ja kuinka paljon ihmiset juovat alkoholijuomia. Tutkimustehtävälläni en kuitenkaan tavoittele alkoholin kulutuksen kvantifiointia tai ihmisten jaottelua varsinaisen alkoholin juomisen suhteen.

Läheisiin laajoihin käsitteisiin voisi vielä lisätä (suomalaisen) *alkoholikulttuurin*, jonka tutkimuksesta hyvä esimerkki on Apon (2001) analyysi kansanomaisesta alkoholiajattelusta, erityisesti alkoholiin liitettävien uskomusten suhteen. Alkoholikulttuuri on sosiaalinen rakenne, joka ei ole suoraan palautettavissa yksittäisten ihmisten alkoholinkäyttöön (Orjasniemi 2005, 25). Alkoholikulttuurin yhtenä omaa tutkielmani kiehtovana osa-alueena on alkoholipuhe, joko juomisen tai raittiusvalistuksen kannoilta (ks. esim. Apo 2001), joskaan oma näkökulmani ei ota (esim. Sääsکیلahden 2006 tavoin) huomioon aineistossani esiinty-

viä ilmaisuja alkoholista historiallisesti muuttuvina tekstilajeina, vaan pikemminkin valtaan ja politiikkaan liittyvinä figureina.

Alkoholin politiikka ei ole tuntematon muotoilu alkoholitutkimuksessa, mutta siitä kirjoitava Parkkola (2006, 82) käyttää käsitettä laajennetusti alkoholipolitiikkaan kytkeytyneenä ja määrittää sen alkoholipuheeseen liittyväksi eri intressien politiikaksi, joka tapahtuu kansallisella ja globaalilla tasolla. Hän tarkastelee alkoholin politiikkaa vapauspoliittisena ilmiönä, minkä tavoitteena on laajentaa alkoholiin liittyvää poliittisuutta. Oma tavoitteeni on samansuuntainen, mutta määritelmäni alkoholin politiikasta on enemmän retorinen. Tähän alkoholin politiikkaan sisältyy toki myös kamppailullisuutta, mutta vallan konteksti on tutkielmassani julkis-poliittista päätöksentekoa rajatumpi.

Alkoholille ja alkoholin juomiselle annetut merkitykset alkavat jo lähentyä näkökulmani kanssa. Instrumentaaliset sosiaaliset merkitykset voivat olla alkoholin käytölle sen päihdyttäviä vaikutuksia tärkeämpiä. Alkoholilla voidaan symboloida rooli- tai statusasemaa. Sitä voidaan myös käyttää vahvistamaan omaa identiteettiä tai sosiaalista integraatiota. (Sulkunen 1980, 151–2.) Alkoholilla voi siis olla monenlaisia merkityksiä, joilla ei ole suoraa yhteyttä sen varsinaiseen juomiseen. Tällaisia piirteitä on nähtävissä myös Kuusella (2004, 13), joka tutkii alkoholia vapautumisen välineenä autoritaarisesta yhteiskunnasta kohti liberaalia yhteiskuntaa 1960-luvulla ja tiivistää tulkintansa politologisesti mielenkiintoisesti: ”Alkoholiin itseensä sisältyy mielikuva vapaudesta ja kontrollista”. Verrattuna tällaiseen tutkimukseen on tutkielmani samalla suunnalla, mutta mittakaavassaan huomattavasti rajatumpi; ajallisesti työni on enemmän poikkileikkaus tai case-tutkimus kuin historiallisen ajanjakson kuvaus.

Ymmärtämäni käsitys alkoholin poliittisuudesta ja käytöstä vallan välineenä kumpuaa osittain aikaisemmasta alkoholitutkimuksesta. Alkoholille on nähdäkseni konstruoitavissa erikoinen poliittinen tulkintaperspektiivi, jonka jäljityksen aloitan Jukka Törrösen ja Antti Maunun Yhteiskuntapolitiikka-lehdessä julkaistun artikkelisarjan avulla. Törrösen ja Maunu (2005) tutkivat nuorten aikuisten alkoholille antamia merkityksiä ravintolailtaa kuvaavissa päiväkirjakertomuksissa¹. Tutkijat huomasivat, että ”juominen kietoutuu [tarinoissa]

---

¹ Rinnastan tutkielmassani nuoret aikuiset yliopisto-opiskelijoihin sillä perusteella, että opiskelijat ovat ikäluokaltaan usein (mutteivät toki aina) juuri nuoria aikuisia.

muuhun sosiaalisuuteen ja ilmentää monissa tapauksissa metonymisesti yhdessäoloa ja seurallisuutta” (ibid., 275). Törrönen (2005, 503) jatkaa saman tutkimuksensa aineiston analyysia erottamalla sieltä tyypillisiä suomalaisen kulttuuriin kerrostuneita juomatapoja. Hän havaitsee, että nuorilla aikuisilla erityisesti istuskelu, seurallinen bilejuominen ja ruokajuominen hallitsevat kertomuksia ravintolailloista, ja että niitä kaikkia yhdistää yhdessäolo. Lisäksi Törrönen & Maunu (2006, 504) tulkitsevat aineistoaan vielä juomismotiivienkin kannalta, ja toteavat, että kuusi seitsemästä motiivikategoriasta orientoivat juomista ryhmätoiminnaksi.

Myös aikaisemmat alkoholitottumustutkimukset ovat yleisellä tasolla samaa mieltä. Jo lähes kaksikymmentä vuotta sitten nuorten aikuisten alkoholitottumuksia tutkinut Lea Pulkkinen (1988, 11) tiivisti asian ytimekkäästi: ”Suurin osa tutkituista ilmoitti juovansa alkoholia muiden seurassa”. Turkulaisia ensimmäisen vuoden yliopisto-opiskelijoita tutkinut Kristiina Kunttu (1997, 123) havaitsi samaten, että erityisesti runsaaseen alkoholin käyttöön liittyy muista tekijöistä tai sukupuolesta riippumatta taajaa yhdessäoloa. Nämä yhteisölliset piirteet sopivat hyvin yhteen Sulkusen (1980, 152) kuvaamien alkoholin integroivien sosiaalisten merkitysten kanssa, joilla hän tarkoittaa alkoholin merkittävää roolia sosiaalisen interaktion edesauttajana.

Törrönen ja Maunu (2005) kuitenkin sohaisevat tutkimuksessaan suuntaan, joka avaa aivan uudenlaisen tulkintamahdollisuuden alkoholin merkityksestä. He luonnehtivat nuorten aikuisten ravintolailtoja ”irtiotoksi työn ja arjen tavoiteorientoituneesta ajasta oman kaverialueen sykliseen aikaan, jolle ominaista on ryhmän sisäisen yhteistahdon luominen ja tiivistäminen.” He määrittelevät mainitsemansa *yhteistahdon* tarkoittavan ”ryhmän aktiivisesti luomaa tahtotilaa, jolla on aiottu, yhteinen päämäärä”, mutta hylkäävät sen poliittisen merkityksen, koska pitävät sitä ainoastaan alkoholia juovan ryhmän hauskanpidon ilmentymänä. (ibid., 278.) Politologisesta perspektiivistä tulkittuna tämä alkoholin ympärillä muodostuva yhteistahdotila on väistämättä poliittinen konstruktio, vaikei se kenties käykään eksplisiittisesti ilmi Törrösen ja Maunun aineistosta. Tämä on perusteltavissa jopa kahdesta jokseenkin vastakohtaisesta politiikan teoriasta.

Arkisin ja kenties helpoin tapa luonnehtia politiikkaa on määrittää se oppikirjamaiseen tapaan tavoitteelliseksi yhteisten asioiden hoitamiseksi (esim. Paloheimo & Wiberg 1997, 15). Aikaisemmassa yhteistahdon määritelmässä näkyy selvästi samankaltainen tavoiteo-

rientaatio. On erityisen mielenkiintoista huomata, miten Törrönen (2005, 503) lisää tavoitteellisuuteen vielä erityisesti seurallisen bilejuomisen ja ruokajuomisen tapauksissa asioiden yhdessä tekemisen. Näyttäisi siltä, että jos hyväksymme mainitun helpon määritelmän politiikasta, vaikuttaisi erityisesti nuorten aikuisten seurallinen bilejuominen olevan suorastaan erinomainen esimerkki politiikasta toimintana – olkoonkin, että vastaavuus on olemassa vain käsitteellisellä tasolla.

Edellä kuvattu alkoholin ”helppo politisointi” ei kuitenkaan vielä riitä, jos sitoudumme konfliktuaaliseen perspektiiviin politiikasta. Se perustuu ajatukselle, että politiikka on toimintaa, joka on aina jotenkin suhteessa toiseen osapuoleen; ”politiikasta [ei] voi puhua ilman vastustusta ja vastustajia – – toimintaa on arvioitava suhteessa konfliktitilanteen osapuoliin ja heidän politiikkoihinsa (Palonen 1988b, 19–20; 158). Tästä seuraa ensinnäkin, että politiikan kannalta on otettava huomioon alkoholin yhdistämän ryhmän ulkopuolelle jääneet tai jätetyt toimijat. Toisekseen on hyväksyttävä, ettei alkoholin yhdistämä ryhmä muodosta minkäänlaista yhteistahtoa tai yhteenkuuluvuutta vahingossa, vaan joku politikoi ja käyttää valtaa tämän päämäärän hyväksi.

Palonen (1988b, 31–33) avaa konfliktiperspektiivin luonnetta painottamalla erottelujen ja luokitusten tekemistä politiikan välttämättömyytenä. Hän perustaa ajatuksensa Carl Schmittin ystävä-vihollinen -jakoon, joka toimii yksinkertaisena esimerkkinä osapuolten suhteista. Palonen kuitenkin avartaa tätä käsitystä ja tulee johtopäätökseen, että erottelevat luokitukset voivat olla luonteeltaan lievempiäkin ja koskea muunkinlaisia aspekteja kuin pelkistettyjä vihollissuhteita. Luokitukset ovat aina puolueellisia ja siten poliittisia. Niiden puolueellisuus ”näkyvä sekä siinä, mitä luokkia sillä saadaan yleensä näkyviin, että siinä, miten se *a priori* syrjii tai suosii joitakin luokkia toisten kustannuksella.” Erotteluja ja luokituksia politiikan perustana ei voi hylätä edes niiden näennäisen puutteen yhteydessä, sillä myös vaihtoehtojen puute voi olla seurausta politiikasta. Annetut tai piilotetut vaihtoehdot ovat aina puolueellisia ja tarkoituksenhakuisia, eli ne ovat jonkun toimijan tahdonvaraisesti tekemiä, eivät luonnollisia tai itseisarvoisia. (ibid.).

Tästä ajatuksesta johdettuna alkoholin ympärille muodostuva yhteistahto sisältää siis jo itsessään jonkinlaisen implisiittisen *toisen*. Yksinkertaistetusti sanottuna alkoholin yhdistämät juhlijat olisivat ystäviä, ja heidän ulkopuolelleen jääneet vihollisia. Ne, jotka eivät kuulu alkoholijohteisen yhteistahdon piiriin, eivät kuulu ryhmään. Alkoholista paljastuu

näin ollen potentiaalinen poliittinen merkitys, jota voisi hyvinkin ajatella käytettävän poliittisesti hyväksi muodostettaessa ”meidän ryhmää”. Alkoholista muodostuu toisin sanottuna potentiaalinen yhteisyyden symboli.

Toisaalta konfliktinäkökulmasta voidaan ajatella, että myös pelkkä alkoholin ehdottaminen ryhmän yhdistäjäksi sisältää lukuisia luokitusten ja erotteluiden mahdollisuuksia vain alkoholiin liittyen. Annetaanko alkoholille vaihtoehtoja ja mitä nämä vaihtoehdot voisivat olla? Jos alkoholijuoma esiintyisi jonkun muun juoman rinnalla, kumpi asetettaisiin ensisijaiseksi? Legitimoinnin kannalta voitaisiin tässä kohtaa vedota esimerkiksi kulttuurisiin juomatapoihin (vrt. Törrönen & Maunu 2006, 500) ja kriitikittömästi hyväksyä alkoholin asema kulttuurisissa kerrostumissa, mutta konfliktisen politiikan kannalta on mahdotonta, että alkoholi luokiteltaisiin itsestään selväksi ja luonnostaan normaaliksi tavaksi yhdistää ihmisiä.

Alkoholin politiikka ei välttämättä näy paljaalle silmälle, sillä usein alkoholin läsnäolo otetaan annettuna. Sen havaitsemiseksi täytyy esimerkiksi Törrösen (2005, 490) tavoin kritisoida myyttisiä käsityksiä kulttuurisista syvärakenteista, jotka ohjaavat tai määrittävät alkoholin käyttöä ja asemaa. Tämä kritiikki on askel oikeaan suuntaan alkoholin normaaliuden häivyttämisessä, vaikka alkoholin poliittisuuden kannalta se jättääkin vielä toivomisen varaa. Sen vuoksi lainaan vielä Palosta (1988b, 31): ”Kaikenlaisen erottelun ja luokittelun kieltävä ykseysajattelu on politiikanvastaista ajattelua – vaikka sillä usein legitimoitaisiin tietyn tyyppisen politiikan tekemistä.” Hylkäämällä alkoholin arkisuus, normaalius ja tavanomainen juurtuneisuus voidaan löytää *alkoholin politiikka*.

Alkoholillinen ja alkoholiton ovat tavallaan saman kolikon kaksi puolta, jotka esiintyvät aina yhdessä, vaikka toinen olisikin piilossa. Ne ovat konstruoituja olioita, joita piilotetaan, rajataan ja säännöstellään. Ne luokitellaan, järjestetään ja arvostetaan verrattuna toisiinsa ja muihin poliittisiin kategorioihin. Niillä on tekstissä, tulkintaperspektiivistäni tarkasteltuna, keskinäinen suhde riippumatta alkuperäisen kirjoittajan intentioista.

2 VALTAA JA VAPAA-AIKAA: AINEISTO JA SEN MAAILMA

Ilmiönä alkoholi on kenties Suomessa niin luontainen, ettei siihen käsitteellisellä tasolla sisältyvää politiikkaa ole tavanomaista syvällisesti tutkia – ainakaan arkielämän pyörteissä. Kuitenkin nähdäkseni juuri tuon arkielämän tutkimuksella voidaan paremmin tulla tietoiseksi myös tavallisiin ilmiöihin, kuten alkoholiin, sisältyvästä poliittisuudesta. Siksi tutkielmani aineisto on tuttu, arkinen ja läheinen.

2.1 Lukukausi juhlia ja yhdessäoloa

Tutkimusaineistoni koostuu Jyväskylän yliopiston (JY) opiskelijatoiminnan aikavälillä 1.9.–31.12.2006 tuottamasta tekstuaalisesta materiaalista. Raaka-aineisto koostuu kokonaisuudessaan Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden sähköpostilistojen tiedotusliikenteestä sekä opiskelijaryhmittymien julkaisemista painetuista tai digitaalisista julkaisuista ja mainoksista, joihin kuuluu myös Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnan (JYY) julkaisutoiminta. Lisäksi aineisto sivuaa linkitysten kautta opiskelijaryhmien Internet-sivustoja. Ajallisesti pitäydyin tarkasti rajaamassani aikajaksossa, enkä tutkinut menneitä tekstejä tai kuvia, elleivät ne esiintyneet aikajaksoni aikana julkaistuissa teksteissä. Esimerkiksi luvun vuoden 2006–07 opas voi kertoa edellisen vuoden tapahtumista, jolloin kertomus kuuluu aineistorajaukseni piiriin. Syynä tähän rajaukseen oli tekstimateriaalin valtava saatavuus, vaikkakin suuremman tutkimuksen puitteissa olisi mielestäni olennaista tarkastella pidemmän ajanjakson kehitystä.

Aineiston tekstit (joihin kuuluvat laajassa mielessä myös kuvat) välittävät sosiaalisia suhteita. Ne luovat ja ylläpitävät erilaisia valtarakennelmia, joista tutkimusaineistoni antaa esimerkin aivan opintojen alkuvaiheessa olevien opiskelijoiden sekä vanhempien opiskelijoiden välisestä rakenteellisesta valtasuhteesta. Tässä asetelmassa, jonka käsitteellistän seuraavassa alaluvussa akateemisen heimokulttuurin teorian avulla, uudet opiskelijat pyrittään vanhempien toimesta liittämään erilaisiin opiskelijayhteisöihin ja -identiteetteihin – kyseessä on vallankäytön prosessi, jossa alkoholin politiikka näyttelee *yhtä* keskeistä osaa.

Aineiston rajaamisen perusteista

Aineiston rajaaminen tarkempaa analyysia varten oli monivaiheinen prosessi. Ensinnäkin kiinnitin huomioni vain vapaa-ajan toiminnasta kertoviin teksteihin, toisin sanoen sellai-

seen materiaaliin, millä ei ollut suoraa tekemistä varsinaisen tutkinto-opiskelun kanssa. Tämä rajaus johtui ensinnäkin siitä, että halusin tutkia ensisijaisesti opiskelijoiden tuottamia tekstejä ja toisekseen siitä, että oma opiskelukokemukseni oli osoittanut, ettei luennoista tai muista opetuksellisista tapahtumista kertovista teksteistä yleensä löytynyt alkoholin politiikkaa. Jo aineiston keräämisen alkuvaiheet vahvistavat havaintoni. On kuitenkin merkittävää, kuinka tämä rajaus kontekstualisoi tutkimustehtäväni koskemaan vain tietynlaisia opiskelijakulttuurin osa-aluetta – ongelma, johon palaan vielä jatkossa.

Tämän jälkeen painotukseni oli sellaisen materiaalin rajaaminen, jossa esiintyi enemmän tai vähemmän suoria viittauksia alkoholiin tai alkoholittomuuteen. Tämä kriteeri perustui alkoholin politiikan teoreettisiin lähtökohtiin, jossa niin alkoholillinen kuin alkoholiton sisältävät vähintään implisiittisesti toistensa kääntöpuolet. Kuten analyysi jäljempänä osoittaa, on tämä rajaus kuitenkin hyvin tulkinnallinen, ja pohdin sen seurauksia vielä jäljempänä kuudennessa luvussa. Jo tässä vaiheessa on kuitenkin syytä korostaa, että alkoholin politiikan perspektiivini eräs problemaattinen piirre on riippuvuus alkoholillisesta. Alkoholin politiikan kannalta vasta alkoholin eksplisiittinen tai implisiittinen ilmaiseminen luo tilan alkoholittomalle. Alkoholiton ei voi siis sellaisenaan esiintyä yksin. Puhe kahvitarjoilusta, mehukesteistä tai juomatarjoilusta ei ole alkoholitonta, ellei alkoholillisella ole jotain tekemistä niiden kanssa – näkyvästi tai hiljaisesti. Vastaavasti puhe alkoholittomasta sisältää jo oletetun alkoholillisen. Näin ollen alkoholin politiikan perspektiivi jättää esimerkiksi yksin esiintyvän tyypillisen alkoholittoman, esim. ”limsan”, helposti tarkastelun ulkopuolelle alkoholillisen puutteesta johtuen. Tämä alkoholin politiikan aspekti luo rajoja tutkielmani kannalta mielenkiintoiselle aineistolle, ja vaikuttaa siten myös johtopäätelmieni kontekstuaaliseen laajuuteen.

Näiden kahden kriteerin seurauksena huomasin aineistoa kerätessäni, että mielenkiintoisin materiaali on korostuneesti informaalia. Aineisto käsittää paljon ”ruohonjuuritason” tekstejä ja kuvia, jotka ovat monesti muodoiltaan kirjavia. En osaa paremmin kuvata tätä piirrettä kuin Heikkinen (2005):

Vaikka kirjoituksen on usein ajateltu olevan harkittua ja jollain tapaa puhetta juhlavampaa, kirjoitetut tekstit eivät aina ole virallisia, saati harkiten suunniteltuja. (ibid., 16)

Todellakin, vaikka jotkut tekstit ovat opiskelijaryhmittymien toimesta avoimesti julkaisemia, ovat varsinkin sähköpostit ulkomuodoiltaan hyvin epävirallisia. Niissä sekoittuvat sekä henkilökohtainen, että (ulkopuoliselle tarkkailijalle) anonyymi ilmaisu. Yleisesti ottaen, mitä formaalimpia ja pelkistetympiä tekstit olivat, sitä vähemmän niissä oli alkoholin politiikan kannalta mielenkiintoista sisältöä.

Koska mielenkiintoni kohdistui ennen kaikkea alkoholin politiikan sekä opiskelijoiden valtasuhteiden kytköksiin, rajasin analysoitavaa aineistoa ns. noviisiperspektiiviä käyttäen, jolla tarkoitan sellaiseen materiaaliin keskittymistä, joka suunnattiin pääasiassa uusille, lukuvuonna 2006–07 aloittaville opiskelijoille. Lisäksi aineiston rajaamisen yhtenä kriteerinä oli, että sen äärelle saattoi helposti päätyä joko verkkoviestinnän kautta tai kampusalueella. Helpolla tarkoitan omakokemuksellisesti sitä, että periaatteessa kuka hyvänsä Jyväskylän yliopiston opiskelija, erityisesti uusi, voisi opintojensa ensimmäisen puolen vuoden aikana kohdata tutkimaani aineistoa arkisen opiskelunsa lomassa. Tällainen kriteeri varsinkin tekee rajauksesta subjektiivisen. Ohjauduin kuitenkin monien painettujen esitteiden, julisteiden ja esimerkiksi ylioppilaskunnan Jylkkäri-lehden äärille. Verkkoviestintä asetti kuitenkin merkittävän haasteen rajaukselle sen laajuuden takia. Esimerkiksi www-linkkien seuraaminen sähköposteista erilaisille verkkosivuille oli helppoa, mutta tutkimuksellisen rajauksen vuoksi en seurannut linkkejä kuin yhden tason eteenpäin (eli sähköpostista verkkosivulle tai verkkosivun etusivulta lähimmille alisivuille). Tämän seurauksena esimerkiksi opiskelijaryhmien Internet-keskustelualueiden tarkastelu jäi aineistorajaukseni ulkopuolelle.

Aineiston keräämisen haasteena oli sen runsaus ja nopea vaihtuvuus. Esimerkiksi ilmoitustaulujen mainokset olivat pääosin saatavilla vain lyhyen aikaa, eikä niiden jäljittäminen taululta poistamisen jälkeen ollut helppoa. Rajasin tästä syystä ilmoitustaulut mielenkiintoni ulkopuolelle, osin siitäkin syystä, että opiskelijoiden viestintä on siirtynyt paljolti tietoverkkoihin (ks. Lamberg 2004, 511). Sähköpostilistojen seuranta asetti omat haasteensa: kaikille listoille liittyminen ei onnistunut listojen ylläpitäjien laatimien liittymiskäytäntöjen takia, eikä jokainen olemassa oleva lista ollut edes aktiivinen. Suurimmalle osalle varsinkin ainejärjestöjen listoja sai liittyä kuka hyvänsä, vaikka ne olivatkin suunnattu lähinnä kyseisten aineiden opiskelijoille.

En erityisesti halua personoida tekstien kirjoittajia tai tehdä heistä erityisen tunnistettavia, joten esittämissäni teksteissä ja kuvissa esiintyvien ihmisten nimet ja kasvot on peitetty tai muutettu. Opiskelijaryhmiin kuten ainejärjestöihin, viitataan niiden oikeilla nimillä, sillä muuten monet ryhmien käyttämät ilmaisut eivät saisi oikeanlaista kontekstia (esim. ”kemistiviini”). Tavoitteenani ei kuitenkaan ole asettaa ainejärjestöjä jonkinlaiseen järjestykseen tai laatia niistä profiileja alkoholin politiikan tai vallankäytön suhteen. Tämä olisi siksikin vaikeaa, että monet sähköpostiviestit, kuten tapahtumamainokset, kiertävät muuttumattomina listalta toiselle tiedotusvastaavien toimesta.

Monissa tapauksissa edes kirjoittajan tai valokuvaajan henkilöllisyys ei käy täydellisesti ilmi. Oletan kuitenkin, jos tekstistä ei muuta ilmene, että koska uudet opiskelijat eivät vielä lukuvuoden alkaessa ole osallistuneet yliopiston toimintaan lainkaan, ovat kaikki aineiston kirjoittajat vanhempia opiskelijoita tai heihin rinnastettavia henkilöitä. Poliittisuuden kannalta tekstin kirjoittajalla voi toki olla merkittäviä implikaatioita, mutta akateemisen kulttuurin kannalta ruohonjuuritasoa analysoiden alkoholin politiikan tai siihen kytkeytyneen vallankäytön henkilöiminen ei ole mielekäästä. En varsinkaan halua sotkeutua kysymykseen yksittäisten opiskelijatoimijoiden vastuusta tai käytännön toimeenpanovallasta liittyen opiskelijoiden alkoholinkäyttöön – tästä syystä hahmotan tutkimuskenttäni laajemmin akateemisena heimokulttuurina.

Tutkielmaan päätynyt aineisto

Lopullinen tutkielmassa käsittelemäni aineisto on painottunut sähköpostimateriaaliin, mutta sisältää myös jonkin verran opiskelijaryhmien julkaisuja. Kirjoitetun tekstin osuus on korostunut, sillä vaikka kuvamateriaalia olisi ollutkin tarjolla erittäin paljon, ei sen tarkempi ja ennen kaikkea metodisesti johdonmukainen analyysi ollut tutkielman puitteissa enää mahdollista. Tarkka luettelo tutkielmassa lainaamissani teksteistä on listattu lähteissä (s. 92).

Pääosa tutkielmassani käsittelemistäni teksteistä on ainejärjestöjen ja osakuntien sähköpostilistojen sähköposteja. Vastaanotin anonyymisti listojen viestejä päivittäisinä koontiviesteinä, joita kertyi yli 3400 kappaletta. Yksi koontiviesti sisälsi yhdestä noin kymmeneen viestiä, joista osa oli samoja kiertäviä mainoksia tai tiedotuksia kuin muillakin listoilla. Lopullista uniikkien viestien määrää on koontiviesteihin liittyvistä teknisistä syistä vaikea arvioida ilman tietokoneen apua, mutta koko saalis, arvioni mukaan yli 10 000 viestiä, teki

sähköpostiaineistosta varsin kattavan ja monipuolisen. Toisaalta edellä esittelemieni rajauksellisten, vapaa-ajan juhlimiseen, alkoholin politiikkaan ja noviisiperspektiiviin keskitettyjen kriteerien takia, tämä valtava digitaalinen tekstikokoelma karsiutui merkittävästi. Tarkempaa analyysia varten valitsemieni sähköpostien sisällölliset teemat kytkeytyvät kaikki vapaa-ajan opiskelijatoimintaan ja sivuavat usein juhlimiskulttuuria, ja tutkielmasani lainaamani tai viittaamani 55 sähköpostia edustavatkin vain tällaisten tekstien kirjoa. Nämä viestit ovat nähdäkseni edustavin ote kyseisiin teemoihin ja kriteereihin kytkeytyvien tekstien joukosta, joka lienee muutaman sadan viestin laajuinen – jo tämä havainto kertoo paljon alkoholin politiikan esiintymisen laajuudesta tutkimuskentässäni. Kuitenkin, koska metodini perustuu vahvasti omaan harkintakykyyni poliittisen luennan suhteen, on vaikeaa arvioida täsmällisesti, kuinka monta sähköpostiviestiä sopi (hyvin) asettamiini rajauksellisiin kriteereihin. Sähköpostiaineiston osalta en hyväksynyt aineistoon vain muutamien henkilöiden välisiä, julkisia sähköpostilistakeskusteluja lainkaan, vaan pitäydyin pääosin suuremmille yleisöille osoitetuissa viesteissä. Perustelen tätä pääosin edellä pohtimani personoimisen problematiikan yhteydessä.

Jos sähköpostiryöpyän tutkimuksellinen käsittely oli haastavaa, niin oli myös muiden tekstityyppien metsästyks ja valikointi. Toinen merkittävä tekstikorpuksen elementti on ainejärjestöjen julkaisut niiden sähköisissä ja painetuissa muodoissaan. Ensimmäkin tällaisten julkaisujen saatavuus oli vaihtelevaa, eivätkä kaikki opiskelijaryhmittymät olleet yhtä aktiivisia, saati sitten yhtä julkisia julkaisuutoiminnoissaan. Analysoin kaikki käsiini, noviisiperspektiivin perusteella vaivattomasti, saamani julkaisut. Alkoholin poliittiset kriteerini rajoivat mielenkiintoista tekstimateriaalia paljon, mutta useimmista julkaisuista löytyi jotain tutkimuksellisesti mielenkiintoista. Konteksti oli kuitenkin lähes poikkeuksetta juhlinnallinen, tutkinto-opiskelun ulkopuolelle asettuva.

Esittelen tässä kyseiset julkaisut lyhykäisyydessään. Kahden tiedekunnan, tietoteknisen ja matemaattis-luonnontieteellisen, ainejärjestöt julkaisivat yhteisen *Vaihtoehtoisen opintooppaan* (VOpas) syksyn 2006 uusia opiskelijoita varten. Tämä jopa 113-sivuinen julkaisu oli saatavilla monien julkaisija-ainejärjestöjen Internet-sivustoilta. Eräs aktiivinen ainejärjestö, taloustieteilijöiden Pörssi, julkaisi syyslukukauden aikana verkkosivuillaan jopa kolme sähköistä *Pörssikurssi-lehteä*, joista ensimmäinen on suunnattu erityisesti uusille opiskelijoille. Jyväskylän yliopiston sosiologian, yhteiskuntapolitiikan ja sosiaalityön opis-

kelijoiden ainejärjestö Fokus ry:n ainejärjestölehti *Fogue 2006* oli myös julkaistu Internetissä. Myös englanninopiskelijoiden Magna Carta -ainejärjestön uusille suunnattu lehti *Fresh 1/2006* edustaa opiskelijaryhmien julkaisutoimintaa, mutta vain painetussa muodossa. Lehtijulkaisuiden joukkoon lukeutuu myös JYY:n *Jylkkäri*, jonka erään juhlintaan keskittyvän artikkelin lukemiseen keskityn jäljempänä tarkemmin.

Muihin, kenties hieman erikoisempiin aineistokappaleisiin lukeutuvat nk. *KEHY-kortti*, joka on JYY:n toimiston jakama kehitysmaayhteistyötä mainostava postikortti, opiskelijatapahtuma *Kauppakadun apron* mainoskuva sekä muutamat muut edellä mainituista julkaisuista poimitut kuvat. Lisäksi pyhitän erillisen luvun alkoholivalituskampanja *Mäyräkoirasta sikspäkkiin* -hankkeen tiedotteeseen, joka kiersi sähköpostilistoilla, mutta analysoin tiedotteen tekstiä hieman erilaisella otteella muuhun aineistoon nähden siitä johtuen, että sen kirjoittaja on niin selvästi aineistoni maailmalle ”ulkopuolinen” taho.

2.2 Akateemisen heimokulttuurin teoria

Heimo heuristisena metaforana

Kuten edellä esitän, liittyä aineistoni Jyväskylän yliopiston opiskelijamaailmaan. Jatkan seuraavaksi aineiston teoreettista kehystämistä tarkastelemalla akateemista kulttuuria. Tämä on myöhemmin konstruoimani tutkimusmetodin ohella tärkeä vaihe tutusta aineistosta etäännyttämiseksi. Astuminen yliopiston elämissä maailmaan tarkoittaa uuden elämäntavan opettelua (Aittola & Aittola 1990, 9). Tämä prosessi kuitenkin sisältää opettamista ja valankäyttöä, kun vuotuiset uudet opiskelijat kohtaavat vanhempiaan. Esitän seuraavaksi nk. heimoteorian aikaisempaan tutkimuksena akateemisen kulttuurin kuvaajana.

Tony Becherin (1989) tutkimukset johtivat hänet havaintoon siitä, että akateeminen maailma on jakautunut yhteisöihin perustuen niiden intellektuaalisiin tehtäviin, toisin sanoen niiden tieteenalojen eroihin. Becher kutsuu näitä yhteisöjä akateemisiksi heimoiksi, jotka pyrkivät puolustamaan omia intellektuaalisia reviierejään sulkemalla vieraat heimon ulkopuolelle (ibid., 24). Ymmärrän akateemisen heimon Ylijoen (1998, 25) tavoin heuristisena metaforana, apuvälineenä, jonka ei ole tarkoitus yksityiskohtaisesti selvittää akateemisen maailman luonnetta, vaan johdattaa tarkastelemaan yliopistomaailmaa kulttuurisesta näkökulmasta. Tämä perspektiivi tuo analyysin avuksi kulttuurin piirteet ja käsitteet, kuten perinteet, tavat, uskomukset, moraalikäsitteet, käyttäytymissäännöt, tabut sekä symboliset

ja lingvistiset kommunikaatiotavat. (Becher 1989, 24; Ylijoki 1998, 68). Jokainen osa-alue jakautuu enemmän tai vähemmän hyveiden ja paheiden, arvokkaan ja halveksittavan eroteluihin (Ylijoki 1998, 144), mikä on merkittävää erityisesti luokitteluihin perustuvan politiikkakäsityksen kannalta.

Heimometafora hahmottaa akateemisen kulttuurin koostuvan useista heimoista, eikä yhdestä yhtenäiskulttuurista. Sitä on mahdollista soveltaa kuvaamaan yliopistoa elämismaailmana (vrt. Aittola & Aittola 1990), joka käsittää tutkinto-opiskelun ja tutkimustoiminnan lisäksi myös muita osa-alueita, kuten esimerkiksi vapaa-ajan harrastustoiminnan. Heimometafora sopii hyvin yliopisto-opiskelijoiden käsitykseen siitä, miten he eivät koe olevansa osa yhtenäistä opiskelijakulttuuria, vaan jakautuvat erityisiin osakulttuureihin koulutusohjelman, vuosikurssin, urheilun ja liikunnan, ainejärjestötoiminnan, vapaa-ajan harrastusten, uskonnollisen toiminnan tai ystävyys-suhteiden perusteella (ibid., 16; Aittola & Poikkeus 1990, 46).

Jyväskylän yliopistossa varsinainen ainejärjestötoiminta alkoi vuosina 1958–59 ja niiden rooli opiskelijan lähimmän toimintaviitekehyksen luojana on pysynyt pitkälti alkuperäisellä pohjalla vapaa-ajan toiminnan ja opintoavun järjestäjinä (Lamberg 2004, 197; 511). Ainejärjestöt ovat tässä tutkielmassa heimometaforan heimot, vaikkei niiden jaottelu kenties noudatakaan sääntillisesti Becherin osoittamia intellektuaalisia tehtäviä. Ryhmittymillä on kuitenkin olennainen osa uuden opiskelijan mukaan ottamisessa jaettuun opiskelijaidentiteettiin. Myös muut opiskelijaryhmät näyttelevät osaansa akateemisessa heimokulttuurissa, mutta aineistoon päätyi alkoholin politiikkaan liittyvien kriteerien takia enimmäkseen ainejärjestöjen tekstejä.

Tämän tutkielman ja sen aineiston kannalta juuri vapaa-ajan heimokulttuuri on keskeisintä, jolla tarkoitan muodollisen tutkinto-opetuksen ja -opintojen ulkopuolista toimintaa, joka koostuu pääasiassa ainejärjestöjen järjestämästä toiminnasta. Tämä painotus johtuu siitä, ettei alkoholillisella ole suoranaista roolia henkilökuntalähtöisessä tutkinto-opetuksessa, kuten esimerkiksi luennoilla tai seminaareissa. Perustan tämän väitteen tutkimusaineistooni, mistä ei löytynyt viittauksia alkoholillisen tai alkoholittoman yhteydestä luentomainoksiin tai vastaaviin opetuksellisiin tapahtumiin (ks. lisää luvusta 4).

Noviisien sosialisatio vanhempien vallankäyttönä

Noviisiopiskelija näyttäytyy heimolle tulokkaana ja kokelaana, jonka on liittyäkseen osoitettava kelpoisuutensa hyväksymällä heimon arvot, toimintatavat ja tavoitteet. Virallisen opetusohjelman eli tutkintovaatimusten asettamien vaatimusten lisäksi sosiaalisalistuminen käsittää myös oman alan piilotietämyksen sisäistämisen. Prosessi on samalla myös sosiaalinen identiteettiprojekti. (Ylijoki 1998.) Oppikirjamaiseen tapaan voitaisiin passiivisesti sanoa, että sosialisatiota tapahtuu, mutta vallankäytön näkökulmasta on painotettava, että sosialisatio on poliittista toimintaa. Akateemisissa heimokulttuureissa tämän prosessin subjektit ovat heimon vanhimpia, käytännössä vanhempia opiskelijoita, tutkijoita, opettajia ja arvostettuja henkilöitä (ibid., 72).

Ylijoki (1994) korostaa sosiaalitieteitä käsittelevän tutkimuksensa pohjalta, että erityisesti tutor-ohjauksen merkitys noviisien akateemisille tavoille oppimisessa on keskeinen. Tutorit toimivat moraalinvartijoina, jotka ovat jo vihkiytyneet ”heimonsa salaisuuksiin”. Nämä salaisuudet ovat ymmärrettävissä myös epävirallisena perinteenä, tietona, jota ei ole julkisesti saatavilla. Ennen kaikkea tämä piilotettu moraalijärjestys on luonteeltaan itseään kiistämätöntä, eikä salli ajan kuluessa kertyneen opiskelutietämyksen kritiikkiä. (ibid.) Koko akateemisen kulttuurin jatkumisen ja uusiutumisen kannalta on tärkeää, että tämä piilotietämys sisältää lojaalisuuden vaatimuksen tieteenalaa kohtaan. Siksi on ymmärrettävää, että tieteenalan ”pyhin ydin” eli uuden tiedon tuottaminen sijoittuu yleensä tutkinto-opiskelun loppupuolelle. Ylijoki huomauttaa myös, että heimokulttuuria voi juuri piilotietämyksen näkökulmasta pitää ”eräänlaisena kontrollin ja pakotuksen muotona, joka ohjaa jäsenten tapaa määritellä todellisuutta, kokea, ajatella ja tuntea.” (Ylijoki 1998, 74).

Jyväskylän yliopistossa tutortoiminnan ensimmäiset muodot näkyivät jo 1940- ja 50-luvun taitteessa, kun yliopistoon tutustuttavalla ”pestiviikolla” vanhemmat opiskelijat saivat vastuun uusien ”sisäänajosta”. 1960-luvun alussa opintoneuvontaa kehitettiin yhä muodollisemmin vanhempien opiskelijoiden vastuutehtävänä. Lopulta tutor-toiminta yhdistyi vahvasti ainejärjestötoiminnan kanssa. (Lamberg 2004, 110–112; 177; 511) Vallankäytön ja uuden opiskelijan kannalta juuri vanhemmat opiskelijat ovat opiskelijaheimojen eliittiä (vrt. Becher 1989, 58–74), jotka päättävät heimon toiminnasta ja arvojärjestyksestä. Siinä missä Ylijoki (1998, 130) on vielä jokseenkin varovainen opiskelijakulttuurin valta- ja kontrolliaspektien totalisoimisessa, lähden itse vahvasti siitä olettamuksesta, että vanhem-

pien opiskelijoiden valtasuhde noviiseihin on erityisesti opintojen alkuvaiheessa asymmetrinen. Tämä näkyy ensimmäiseksi siinä, miten uusi opiskelija nimetään nimellä ”fuksi”, vaikkeivät minkään muun vuositason opiskelijat saa erityisestä kutsumanimeä (ks. esim. Lamberg 2004, 511).

Rituaalinen toiminta yhdistää

Heimometaforaan kuuluvat olennaisesti rituaalit, jotka jäsentävät heimon maailmankuvaa. Rituaalinen toiminta on ennen kaikkea standardisoitua ja toistuvaa symbolista toimintaa, joka välittää, ylläpitää ja muuttaa yhteisön uskomuksia. Se luo jatkuvuutta sitoen menneen nykyisyyteen ja tulevaan. (Kertzer 1988, 9–10). Toistuvuudesta johtuu rituaalin strukturoitu luonne, johon liittyy keskeisesti tietyt paikat ja ajat rituaalien suorittamiselle, joihin yhä liittyy erityisiä symbolisia merkityksiä (Pekonen 1991, 91).

Rituaalinen toiminta luo poliittisia organisaatioita, joiden perusluonteeseen kuuluu, että ne ovat olemassa ainoastaan symbolisesti edustettuina jäsentensä ilmauksina. Sen lisäksi, että rituaalinen toiminta manifestoituu riitteinä, ovat ulkoiset tunnukset, kuten värit tai vaatteet olennaisia ryhmittymien jäsentäjiä. Yhteisön sisäinen kommunikaatio tapahtuu tehokkaimmin rituaalisen dramatisoinnin avulla, jotka yhdistävät tunnekokemuksia ja näyttävyyttä. (Pekonen 1991, 16–30.). Rituaalisen toiminnan poliittinen merkitys on juuri sen yksilön yhteisöön sitovassa vaikutusvallassa, joka luo jäsenille käsityksiä heidän rooleistaan yhteisön osina. Uusien jäsenten yhteisöön liittämisen lisäksi rituaalinen toiminta luo legitimaatiota vetoamalla voimakkaisiin, jaettuihin symboleihin ja käyttämällä uudelleen vanhoja rituaalisia muotoja uusien tarkoitusten hyväksi. (Kertzer 1988.) Kuten aikaisemmin ensimmäisessä luvussa osoitin, on alkoholin merkitys nuorten aikuisten ryhmähengelle merkittävä. Alkoholi(linen) on siis tutkimusasetelmassani juuri Kertzerin tarkoittama jaettu symboli.

Pekonen (1991, 91–92) korostaa Kertzerin ajattelun pohjalta, että rituaalin keskeinen tehtävä on yhteishengen luominen. Tällä hän tarkoittaa yhteisön välille rituaalin avulla kehittyvää sosiaalista sidettä, jota voi kutsua sosiaalseksi riippuvuudeksi. Rituaali on kanava, jonka välityksellä yhteisöllisyyttä vahvistetaan ja ilmaistaan. (ibid.). Myös Törrönen & Maunu (2005, 272) käyttävät hyväkseen Durkheimilta lainaamaansa sosiaalisen rituaalin käsitettä, jolla he kuvaavat nuorten yhteisten iltojen yhteishengen kehittymistä. Ihannekerptomus tällaisesta illasta kuvastaa siirtymäriittiä, jossa lähestytään kohti ryhmän yhteistah-

toa. Rituaalisen toiminnan teoria esiintyy tutkijaparilla myös juomismotiiveiden kategorisoinnissa, joista neljä – kumppanuus-, siirtymä-, kalendaari- ja festivaaliriitit – ovat erityisesti riiteiksi nimettyjä. (Törrönen & Maunu 2006, 504). Heimometaforan kannalta huomionarvoisimmat ovat kumppanuus- ja siirtymäriitit, joista edeltävä liittyy selvästi yleiseen heimohengen ylläpitämiseen ja jälkimmäinen noviisin initiaatioon.

Heimosalaisuuksien piilo-opetussuunnitelma

Heimometaforaan sisältyvän piilotietämyksen enemmänkin tutkinto-opiskeluun liitettävää opetuksellista puolta kutsutaan usein piilo-opetussuunnitelmaksi. Toisaalta käsitteen voi myös määrittää laiveammin sisältämään muutakin yhteiskunnallis-kulttuurista uusintamista, yhteiskunnallista selektiota tai työmarkkinakvalifikaatioiden hankkimiseen liittyviä näkökulmia (Aittola 1990, 69). Rajatumpi käsitys piilo-opetussuunnitelmasta on kuitenkin tarkoituksenmukaista, jottei sitä turhaan sekoitettaisi muihin yleisesti kulttuuria implisiittisesti muokkaaviin käsitteisiin. Näin ollen yliopistokontekstissa piilo-opetussuunnitelma liittyy akateemiseen uusintamiseen, joka sisältää opiskelijoiden kohtaamia ja heille asetettuja normeja, vaatimuksia ja selektiomekanismeja liittyen opinnoista selviämiseen heimoyhteisön jäsenenä (ibid., 70; Huttunen 2003, 124).

Ylijoki (1998, 72) viittaa piilo-opetuksen yhteydessä ”kaikkeen siihen ylimääräiseen, mitä opiskelijat tulevat oppineeksi varsinaisten oppisisältöjen ohella”. Piilo-opetussuunnitelma sisältää perustavanlaatuisia, hiljaisia oppeja, jotka opetetaan epäsuorasti. Näitä tietoja ei ainoastaan anneta ylempien toimista, vaan ne muodostuvat osin myös opiskelijoiden keskuudessa. (Gerholm 1985, 11.) Näistä näkökulmista katsottuna piilo-opetussuunnitelma saa tutkinto-opetusta laajemman merkityksen, sillä siihen voidaan sisällyttää myös vapaaajan opiskelijaheimojen ”salaisuudet”, jotka opetetaan noviiseille. Aittola (1990, 70–75) kuvaa piilo-opetussuunnitelmaa moniulotteiseksi ja aina jotain piiloon jättäväksi. Useat tämän piilotietämyksen aspektit näyttävät luonnollisina, eikä niihin ei sisälly problematisoivaa kritiikkiä. Aittola (ibid.) nostaa esille esimerkiksi seminaarikieleen liittyvän symbolisen vallankäytön, jonka valikoivaa voimaa opiskelijat eivät välttämättä huomaa. Piilo-opetussuunnitelmaan siis ”kätkeytyy” dimensioita, jotka näyttävät kulttuurin jäsenille itsestään selviltä.

Yhteys piilotettujen heimosalaisuuksien ja nuorten aikuisten alkoholin käytöstä löytyy tulkitsemalla kahta kohtaa Törrösen ja Maunun tutkimuksista. Ensinnäkin he toteavat, ettei

juominen nouse illanviettoa kuvaavissa tarinoissa päärooliin, vaan se kietoutuu metonymisesti yhdessäoloon, ja viittaukset alkoholiin jäävät neutraaleiksi (ibid., 2005, 275). Neutraalisuudella ymmärrän piilo-opetussuunnitelmaa mukailleen, ettei alkoholiin sisällytetä kriittisyyttä, vaan se otetaan jokseenkin annettuna, luontaisena. Toisekseen puhuttaessa juomatavoista, näyttäytyy bilettäminen humalajuomisen ongelmattomana perustilanteena (Törrönen & Maunu 2006, 507). Nyt siis esiin nousee myös alkoholin ongelmattomuus, jota ei nähdä tarpeellisena kyseenalaistaa. Alkoholi asettuu akateemisten opiskelijoiden, yleensä nuorten aikuisten, heimovälitteisissä piilo-opetussuunnitelmissa heimosalaisuuden asemaan. Se liittyy symboliseen vallankäyttöön, mikä voi olla vaikeasti havaittavissa niin kulttuurin jäsenelle itselleen kuin ”ulkopuoliselle” tarkkailijalle. Tähän piirteeseen perustan seuraavassa luvussa konstruoimani tutkimusmetodin.

3 ALKOHOLIN POLITIIKKA TUTKIMUSKOHTENA

Jatkan nyt johdannossa aloittamaani alkoholin politiikan käsitteellistämistä. Päätaivoiteenani on konstruoida näkökulma aiheeseen, jota kenties on toisaalla jo tutkittu, mutta jota valtio-opillinen lähestymistapa voi auttaa ymmärtämään uudella tavalla. Pohdinkin siis seuraavaksi tarkemmin tutkimusasetelmani tulkinnallista luonnetta ja konstruoin aineistanalyysiin soveltamani metodin perusteet. Lähestymistapani aineistoon täsmentyy yhä tutkimuskysymysten muodossa alaluvussa 3.2. Kuinka mielekkäitä tulkintoja perspektiivini tarjoaa, ei ole universaalisti mitattavissa, ja subjektiivinen lukija voi toki muodostaa oman tulkintansa omani rinnalle. Tässä Thompsonin antipositivistinen kielikuva mikroskoopista ja runosta on mielestäni osuva:

We are in the realms of shifting sense and relative inequalities, of ambiguity and word-play, of different degrees of concealment of social relations and of the concealment of the very process of concealment. To approach this realm in the expectation that one could provide incontestable analyses is like using a microscope to interpret a poem. (Thompson 1992, 71)

3.1 Retorinen luenta tulkintatapana

Tutkimuskohteeni, alkoholillinen ja alkoholiton, ovat konstruoimiani poliittisia kategorioita, joita erilaiset symbolit edustavat. Yksinkertaisia ja arkisia esimerkkejä alkoholin poliittisista symboleista ovat ”kalja”, joka symbolisoi alkoholillista, ja ”limsa”, joka vastaavasti symbolisoi alkoholitonta. Yhdistettynä aineistoni akateemiseen kontekstiin, on tutkielmani tavoitteena selvittää, miten ja missä määrin alkoholillinen ja alkoholiton toimivat opiskelijoita yhdistävinä symboleina. Alkoholin politiikan kategorisointi toimii kuitenkin ikään kuin suodattimena raakojen symbolien (kuten edellä esimerkkeinä mainitsemani) ja heimoyhteisyyden välillä. Toisin sanoen, asetan aineiston teksteihin ripotellut symbolit ensin suhteeseen alkoholin politiikan kanssa keräämällä symbolit käsitteellisiin ryppäisiin alkoholillisen ja alkoholittoman ympärille, ja sitten punnitsen nämä alkoholin politiikan symbolien täyttämät korit heimoyhteisyyteen verrattuna.

Symboliset muodot eli symbolit on ymmärrettävä niiden laajassa merkityksessä. Ne voivat olla sanoja ja ilmauksia tekstissä, puheessa, kuvissa tai muissa yhteyksissä, kunhan ne tuotetaan ja ymmärretään merkityksellisiksi. Myös konkreettiset objektit voivat olla merkitysten välittäjinä symbolisia. (Thompson 1992, 59.) Todellisuuden esittämisen kannalta sym-

bolit liittyvät kuitenkin kiinteästi ”elävän elämän todellisiin tapahtumiin”. Samalla tässä representoinnissa luodaan merkityksellistä todellisuutta, joka taas luo motiiveja, toimintavalmiuksia ja vaikutuksia sosiaaliseen käyttäytymiseen. Symbolinen suhde ei kuitenkaan ole ulkoinen auktoriteetti ihmisten toiminnan määrittäjänä, vaan se syntyy ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. (Pekonen 1991, 35.)

Symboliset muodot ovat ihmisten tulkinnan ja ymmärryksen tuotteita, mikä yhdistettynä tutkijan tehtävään uudelleentulkitsijana muodostaa nk. hermeneuttisen kehän. Koska symboliset tutkimuskohteet ovat niiden alkuperäisistä merkityshorisonteista johtuen tulkinnallisia, eivät niiden analysointitavat voi olla yksipuolisia tai aineiston luonteen ulkopuolelta asetettuja. Tätä perspektiiviä voidaan kutsua metodologiseksi avoimuudeksi. (Thompson 1992, 277–291). Toisaalta sama ajatus toistuu siinä, mitä Palonen (1997, 3) kutsuu metodiseksi pluralismiksi. Molempien teorioiden pohjalta löytyy ajatus tutkimuksen menetelmällisestä subjektiivisuudesta eli siitä, että tutkija itse on tärkein tutkimuksen työkalu, eikä hänen tulkinnallista analyysintajuaan tulisi tarpeettoman mekaanisesti vaikeuttaa tai estää rakenteellisilla kaavoilla tai ulkoa opituilla ”metodeilla”.

Myös Bleicher (1997, 145) puhuu pluralistisesta ”metodista”, jonka hän johtaa ensisijaisesti juuri Thompsonin ajatuksesta: ”The methodological framework is – – an intellectual template for a movement of thought”. Sama teema ajattelutapojen eli ymmärryksen siirtymistä tutkimuksen konstruoivana luonteena näkyy myös Palosella (1988b, 14–18). Hän korostaa politiikan tutkimuksen olevan läpitulkinnaavaista ja tyhjentyvätöntä: ”Jokainen tulkinta on kiistettävissä – – mikään tulkinta ilmiöstä ei anna siitä tyhjentävää käsitystä.” Nämä teesit eivät kuitenkaan johda tulkintojen tekemiseen pelkän intuition tai rajatun metodin varassa (ks. *ibid.*). Niitä kuitenkin seuraa, että tutkijan omaan tulkintataitoon perustuva tutkimus on väistämättä konfliktuaalisesti riskialtista ja avointa toisille tulkinnoille (Thompson 1992, 290).

Vaikka tutkimusaineistoni onkin kerätty passiivisesti vastaanottaen ja olen tutkijana sosiaalisessa mielessä eristäytynyt osallistumisesta aineiston luomiseen, en kuitenkaan ole tutkimuskohteestani erillinen. Tämä symbolisen tutkimuskentän (syvä)hermeneuttinen problemaattisuus tiivistyy Thompsonilla (*ibid.*, 275) osuvasti: “the object of our investigations is itself a re-interpreted domain”. Kysymys ei ole pelkästään positivistisessä mielessä ulkopuolisesta merkitysten täyttämästä maailmasta, vaan samasta sosiaalisesta todellisuudesta,

johon tutkijakin kuuluu. Tästä johtuen vaatimus tutkijan oman aseman selvittämisestä (Bleicher 1997, 145) on oikeutettu ja suoranainen edellytys mielekkäiden uudelleen tulkintojen tekemiseksi: Jyväskylän yliopiston opiskelijana tiedostan olevani hyvin lähellä tutkimuskohdetta ja -tehtävääni. Tunnen henkilökohtaisesti aineistossa esiintyviä henkilöitä ja opiskelijaryhmiä, vaikken kuulukaan niin muodollisesti kuin epämuodollisesti mihinkään muuhun opiskelijaorganisaatioon kuin Jyväskylän yliopiston ylioppilaskuntaan, sillä JYY:n jäsenyys on edellytys opinto-oikeudelle.

Tutkimusaineistoni on osa akateemista opiskelijakulttuuria. Se on sosiaalisen toiminnan tulosta, mikä on mielestäni otettava painotetusti huomioon silloinkin, kun näkökulma on politologinen. Olenkin samaa mieltä Thompsonin (1992, 285) kanssa siitä, että tulkinta ilman syvää sosiaalista kontekstia on vaarassa jäädä abstraktiksi harjoitukseksi. Tutkimuksellisesti vierastan hieman pelkkää käsitehistoriallista tai intertekstuaalista kehystämistä, jonka immanentti formaalitus ei enää huomio ihmistä. Esimerkiksi Paloselle (1988, 61) ”tekstin viitteenomaiset osat” ovat lähinnä (tekstin sisältämien) käsitteiden suhteiden historiallisten aspektien huomioimista. Myös Carver ja Hyvärinen (1997) korostavat tekstin pinnallisen rakenteen merkittävyyttä politiikan potentiaalisen luonteen takia. Nämä lähestymistavat eivät ole järin kiinnostuneita politiikan problemaattisuuden liittämisestä konkreettisemmin ihmisten väliseen sosiaaliseen toimintaan. Nähdäkseni erityisesti alkoholin politiikan tapauksessa tätä suhdetta ei saisi silpoa liian pinnallis-formaalilla metodilla.

Metodologisena ratkaisuna, joskin avoimena sellaisena, sovellan Thompsonin ajatusta kolmivaiheisesta syvähermeneuttisesta analyysistä, joka sisältää sosiaalis-historiallisen kehystämisen, formaalin analyysin sekä uudelleentulkinnan² (Thompson 1992, 277–91). Tämä kaava ei ole sellaisenaan mielestäni järin erikoinen, mutta Thompsonin eksplisiittinen painotus tutkimuskohteen sosiaalis-historialliseen kehystämiseen on merkittävää. Tämän ajatuksen johdattamana, pinnallisuudelta välttyäkseni, käsittelin edellä luvussa 2.2 akateemista heimokulttuuria viitekehyyksenä aineistoni tulkinnalle.

---

² Thompson esittää syvähermeneuttisen analyysin lähestymistavaksi ideologiatutkimukseen. Irrotettuna ideologiatutkimuksen kontekstistaan on kuitenkin mielestäni selvästi nähtävissä, että Thompsonin väljä kaava sopii sosiaalisen kehystämisen takia työpöydäksi myös muuhun laadulliseen tutkimukseen. Kyseessä ei nimittäin ole rakenteellisesti erityisen spesifi malli vain ja ainoastaan ideologiatutkimukseen, vaan enemmänkin tutkimuksellinen näkökulman laajentaminen kaikenlaiseen hermeneuttisuutta lähentyvään tutkimustyöhön. Käsittelen itse vain Thompsonin kahta ensimmäistä vaihetta, sillä uudelleentulkinta on hermeneuttisen tutkimuksen yhteydessä mielestäni otettava jokseenkin annettuna.

Toinen vaihe Thompsonin syvähermeneuttisessa menetelmässä sisältää formaalin analyysin, jolla hän tarkoittaa hyvin väljästi ja laaja-alaisesti mitä hyvänsä aineiston tutkimiseen soveltuvaa, lähinnä kielentutkimuksellista metodia tai metodologista yhdistelmää (ibid., 285). Analyysimenetelmäni laaja metodologinen nimitys voisi olla ”poliittinen tekstihermeneutiikka” (Palonen 1988a, 3), mutta käytännössä kyse on tekstien lukemisesta tavalla, joka tuo esiin alkoholiin sisältyvän poliittisuuden. Palonen (1997, 4–5) kutsuu tätä lukutapaa retoriseksi luennaksi.

Retoriikka on politiikan käsitteen tavoin arkikielessä usein sen heuristisen merkityksen kannalta väärinymmärretty käsite. Toimintana retoriikka voidaan Aristoteleen (1997) klassiseen tapaan nähdä argumentaationa, yleisön vakuuttamiseen pyrkivänä puheena, mutta sen pluralistis-metodisessa merkityksessä retoriikka, tai ”retorinen luenta”, on pikemminkin puheen tai tekstin poliittisuutta tulkitseva lähestymistapa (Palonen 1997, 4–5). Kun kielellinen toiminta ymmärretään retorisenä, voidaan kielenkäytöstä aina löytää retorispoliittisia аспекteja. Vaikka edellä kirjoitin symboleista alkoholin politiikan kategorioiden täyteaineiksina, hahmotan tekstit ensisijaisesti kuitenkin retoriikan välityksellä. Toki symbolisten muotojen synteesi retoristen figureiden kanssa on mahdollista, kutsuttakoon niitä silloin vaikka retorisiksi symboleiksi.

Palonen (ibid., 75–95) painottaa retoriikan toiminnallista liikevoimaa politiikan kannalta konstruoidessaan retorisen luennan teoriaa Chaïm Perelmanin retoriikka-ajattelua soveltaen. Perelmanin tilanne, jossa argumentaation yleisö ei saa mahdollisuutta vastata, on Palosen sanoin ”rakenteellisesti asymmetrinen”. Poliitiikan konfliktiperspektiivistä seuraten retorin ja auditorin suhde on niin epäsuhtainen, että siitä tulee implisiittisesti poliittinen. (ibid.) Palonen pitää Perelmanin ajattelussa siinä määrin, että hän hyväksyy asymmetrisen suhteen tunnustavan retoriikan osapuolet automaattisesti poliittisiksi, ”vaikka Perelman ei käsittelekään retorin ja auditorin suhteen kääntämisen mahdollisuutta ja merkitystä toiminnan poliittisuudelle” (ibid., 82).

Tämä ajatus on kuitenkin mielestäni hieman ongelmallinen alkuperäisen asymmetrisyyden kanssa. Vaikka molemmat osapuolet olisivatkin implisiittisesti poliittisia, ei se mielestäni tarkoita, että heidän suhteensa olisi aina symmetrinen siinä mielessä, että he eksplisiittisesti tunnustaisivat toisensa poliittisiksi toimijoiksi. Kun nimittäin myös erottelujen ja luokituspuute on politiikan ilmentymä, on myös yksipuolisesta argumentaatiosta retorisesti

luettavissa sen sisäänrakennettu poliittisuus. Tämä implisiittinen vaihtoehdottomuuden politiikka on kenties vierasta Palosen politiikan kontingenttiin voimaan perustuvalla käsitteistölle³, mutta hänen käsityksensä retorisesta luennasta mahdollistaa myös poliittisen vaihtoehdottomuuden tulkitsemisen.

Palonen kutsuu retorista ajatusasetelmaansa politiikan asymmetrisen retoriikan perspektiiviksi, jonka avulla voidaan ”löytää politiikkaa sieltäkin, missä kirjoittajat joko kieltävät sen tai eivät näe tekevänsä poliittisia valintoja”. Hän kiinnittää retorisen luennan huomion siksi implisiittisiin negatiiofigureihin, joiden ilmentymät hän johtaa ajatuskokeena klassisesta ethos, pathos, logos -argumentaatorakenteesta. Palonen osoittaa kolme tekstin poliittisuuden tulkinnallista solmukohtaa. Ensinnäkin kieleen voidaan piilottaa varsinaiset toimijat, jotka voidaan kuitenkin retorisesti tulkita *katkaisun eetoksen* perusteella. Vastaavasti *rajauksen paatokseen* paneutumalla voidaan tarkastella, ketkä rajataan esitetyn politiikan ulkopuolelle. Politisoinnin kannalta retorinen luenta keskittyy *pelinavauksen logokseen*, joka käsittää toiminnalliset, politikointiin ja politisoitiin liittyvät figurit, eli ne pelimahdollisuudet, jotka toimijoille annetaan. (ibid., 26–30.)

Tämä kolmijako on kuitenkin siinä määrin rajallinen, etten käytä sitä mallintavana metodina aineistoni analyysissa. Palosen esittämät negatiiofiguurit ovat nähdäkseni enemmänkin pelinavaus politiikan tutkimuksen tai poliittisen luennan reittiviitoiksi. Niiden olennaisin funktio on siinä, että ajatus negatiosta avaa tien näkyvän tekstin kääntöpuolelle, sinne mitä ei arkitarkastelulla välttämättä havaitse. Implisiittisten negatiiofigureiden monimuotoinen tulkitseminen avaa siis tekstin poliittisuuden, vaikkei siinä esiintyisikään avoimia vastakkainasetteluja.

Kuten todettua, poliittinen luenta perustuu luettavassa tekstissä esiintyvän vallan luonnollisuuden kieltämiseen. Siinä oletetaan, että teksti ”ei ole sitä miltä se näyttää”, vaan sisältää myös implisiittistä politiikkaa. (Carver & Hyvärinen 1997, 6). Tämän implisiittisyyden tulkinnan äärellä on kuitenkin oltava herkkä ja varovainen, eikä minkään yksittäisen tekstin ja yksittäisen kirjoittajan tapauksessa eksegeettisen, motiiveista riippumattoman poliittisen tulkinnan tekeminen olisi järin relevanttia. Johdonmukaisuus poliittisessa luennassa vaati

---

³ Paloselle politiikka on toimintaa, joka on tulkittavissa neljän käsitteellisen, *polity*, *policy*, *politicking* ja *politicization*, kautta, jotka ovat suhteessa aikaan ja liikkeeseen. (Palonen 1993).

nähdäkseni laajemman tekstikorpuksen ja syvemmän sosiaalisen kontekstin. Tästä syystä tekstuaalinen aineistoni on ajanjaksonsa sisällä laaja, enkä siltikään pyri yleistämään kokonaisuudesta johtamiani tulkintojani aineiston kuvaaman maailman ulkopuolelle.

3.2 Tutkimustehtävä: Alkoholin politiikka opiskelijakulttuurissa?

Olen jo edellä aloittanut tutkimustehtäväni määrittämisen luomalla näkökulman alkoholitutkimukseen, jota kutsun alkoholin politiikaksi – nyt täsmennän tehtäväni aineistoni suhteen. Tavoitteenani on ottaa tutuksi koettu alkoholi tarkasteluun uudeltaisesta poliittisesta näkökulmasta. Myös tutkimuskenttäni on arkinen ja tuttu, kohdistuuhan tutkiva silmäni Jyväskylän yliopiston opiskelijakulttuuriin. Rajaen tutkielmani koskemaan nimenomaan alkoholin poliittis-symbolista ulottuvuutta akateemisessa opiskelijakulttuurissa, enkä siksi keskity muihin aspekteihin, kuten sosiaalisiin, taloudellisiin tai pedagogisiin ulottuvuuksiin. Toisaalta ehdoton rajanveto varsinkin sosiaalisen ja poliittisen välillä on jo alkoholin politiikan määritelmäni perusteissa jokseenkin postmodernilla tavalla häilyvää. Nämä kategorisoinnit eivät kuitenkaan tarkoita erilaisia ilmiöitä, vaan erilaisia näkökulmia samaan ilmiöön, alkoholiin.

Yleisimmillään ensisijainen tutkimusongelmani on se, mistä poliittisen alkoholillisen sekä alkoholittoman löytää ja miten niistä puhutaan. Relevantin aineiston painottuminen kosketamaan enimmäkseen akateemista juhlimiskulttuuria on osaltaan ensimmäinen suuntaviitta tämän ongelman ratkaisuun. Näin ollen tutkimusongelmani konteksti on aineistorajauksen myötä selväpiirteisempi ja voin keskittyä itse alkoholin politiikan luonteen analyysiin, täsmällisemmin ilmaistuna:

- Miten konstruoimani alkoholin politiikka näyttäytyy ja välittyy aineistossa?

Tämän yleistason kysymyksen lisäksi keskityn tutkimustehtävässäni kahden poliittisen suhteen tarkasteluun, joista ensimmäinen on poliittinen kategorisointi alkoholillisen ja alkoholittoman välillä. Tämä jako kytkeytyy toki kiinteästi aineiston akateemisen kulttuurin kontekstiin, mutta se on käsiteltävissä osittain myös siitä irrallisena varsinkin niissä tapauksissa, kun uusien ja vanhojen opiskelijoiden valtasuhteet eivät näyttäyty teksteissä keskeisimpinä elementteinä. Kysymysmuodossa ilmaistuna tutkin siis sitä,

- Minkälainen poliittinen suhde alkoholillisella ja alkoholittomalla on?

Toisena laaja-alaisena painopisteenäni painotan aineiston akateemista kontekstia keskittymällä laveasti sanottuna siihen, miten alkoholin politiikka ja valta risteävät Jyväskylän yliopiston julkisessa vapaa-ajan opiskelijatoiminnassa. Tämä painotus perustuu edellä esittämääni alkoholin poliittiseen potentiaaliin opiskelijaryhmien yhdistävänä symbolina. Tutkimuskysymyksen muodossa kysyn siis vielä:

- Minkälainen merkitys alkoholin politiikalla on opiskelijaryhmille?

Nämä tutkimuskysymykset suuntaavat aineiston analyttistä tulkintaani. Tutkimusasetelmaani sisältyy kuitenkin myös lisätehtävä, nimittäin alkoholin poliittisen muutoksen edellytysten pohdinta. En tavoittele siis ainoastaan kuvailevaa kertomusta alkoholin politiikan mekaniikoista, vaan pyrin johtopäätelmieni perusteella tarjoamaan lähtökohtia alkoholin politiikan problemaattisen luonteen muovaamiseen – tehtävä, joka ei enää suoranaisesti sisälly tutkielmani tavoitteisiin. Haluan lisäksi painottaa, ettei tutkielmani intresseissä ole se, mitä aineiston tekstien viittaamissa opiskelijatapahtumissa oikeasti tapahtui, ts. kuka joi tai juotiinko siellä alkoholia vai ei. Opiskelijoiden käytännön alkoholinkäyttö, sikäli kun se tapahtuu teksteistä riippumatta, on tutkimuksellisen mielenkiintoni ulkopuolella.

4 KUTSUJA, MAINOKSIA JA MUITA KOSTEITA TARINOITA

Alkoholin politiikka ja heimometafora näkyvät ja välittyvät aineiston teksteissä. Monia lyhyitä ja kirjavia tekstejä on kuitenkin vaikea esittää johdonmukaisena juonena. Siksi aineiston tekstejä käsittelevät analyysiluvut 4.1–4.4 jakautuvat neljän pääteeman mukaisesti, jotka ovat karkeasti heimoyhteisyys, noviisien initiaatio, rituaalit sekä salaisuudet. Näiden sisältämät teemat esiintyvät kuitenkin monesti päällekkäin toistensa kanssa, ja tämän takia temaattinen johdonmukaisuus rakentuu vasta johtopäätelmieni yhteydessä kuudennessa luvussa.

Olen pyrkinyt käyttämään lainaamiani aineistotekstejä niiden alkuperäisissä asuissaan mahdollisimman täydellisinä, mutta alkoholin politiikkaan ja heimovaltaan keskittyvän näkökulmani raja on käytännössä vaatinut lainaamaan vain lyhyitä otteita monista viesteistä. Aineistolainaukset sisältävät muuttamattomina alkuperäiset kirjoitusvirheet ja murteelliset ilmaisut. Selvitän lainausten ulkopuolella niiden alkuperiä ja tarkoituseriä niiltä osin, mitä esimerkiksi alkuperäiset sähköpostit tai niihin liittyvät muut tekstit antavat itseltään ilmi. Tämä on tarpeellista monien tekstien tapauksessa jo siksi, etteivät niiden tarkoituserät tai sisältämä kieli ole välttämättä helposti tunnistettavissa ilman muita akateemiseen maailmaan liittyviä referenssejä. Viittaan aineistokappaleisiin niiden vaihtelevien kirjoittajatahojen takia #-numero -yhdistelmällä (esim. #24), mutta tämä numerointi ei perustu muuhun kuin viittaamani aineiston aakkosjärjestyksen lähdeluettelossa (ks. s. 92).

4.1 Heimojen yhdessäolosta ja rakentumista

Yhdessä ambrosian ympärillä

Heimometafora näkyy aineistossa konkreettisina opiskelijoiden yhteenliittyminä, ainejärjestöinä ja osakuntina. Omaan ryhmään kuuluminen on koko aineistoa vahvasti koskettava teema. Vastaavasti heimo ja alkoholi ovat usein esillä toistensa yhteydessä. Tämä kutsu fuksiaisten jatkobileisiin sisältääkin ensisijaisesti puhetta heimoyhteisyydestä kuin alkoholista – vaikka sekin on toki läsnä:

Kharmassa on torstaina vaihtaribileet, jonka takia meidän maksaa 2 e sisään. Me kuitenkin pääsemme isossa klöntissä sisään mahdollisen jonon ohi ja ilmaiseksi. Eli niiden, jotka lähtee käymään fuksiaisten jälkeen kotona, kaljalla tai pynttämässä, KANNATTAA MYÖS TULLA

KLO 23 ARE-AUKIOLLE (se kolmikulman aukio). Tapaamme siellä toisemme ja muut viestijät ja siittä mennään sitte Kharman pitoihin jossa viini virtaa ja pöydät notkuvat ambrosiasta. Jos tuosta yhteislähdöstä myöhästyy, joutuu maksamaan 2 euroa sisään. Itkeminen ei auta. Kuulemma. Kharmaan saa myös tulla haalari päällä jos halua.

Lopuksi vielä varmistus fukseille: älkää hätäilkö, vaikka ette tietäisi missä on Are-aukio, mikä on Kharma, kuka keksi rakkauden tai minkälainen lintu Korppi on. Tää viesti ei koske oikeastaan teitä. Teistä pidetään koko fuksiaisten ajan huolta eikä kukaan varmasti pääse eksymään joukosta! (#39)

Oman heimon yhteisyyttä rakennetaan kutsun narratiivissa bileisiin menon ympärille. Ensin heimo kokoontuu sovittuun lähtöpaikkaan, jossa *tapaamme toisemme ja muut viestijät*. Sitten *yhteislähdön* voimalla pääsee *isossa klöntissä* ilmaiseksi juhlimaan, ja vieläpä etuoikeutetusti jonon ohi. *Viesti ei koske oikeastaan* noviisia, sillä heidän ei oleteta osaavan heimon tapoja tai ympäristöä. Heimon nuorimpien rooli on seurata vanhempien ohjeita ja esimerkkejä: noviiseista pidetään huolta, eikä heitä päästetä eksymään. Heimon ryhmäpoliittisointi pidetään kuitenkin vieraiden suhteen minimissään; ainoat mainitut toiset ovat *vaihtareita*, vaihto-opiskelijoita.

Toki alkoholin poliittinen rooli on läsnä. Kotona käydään joko *kaljalla tai pynttämässä*, ja yhteisen illan kulminaatio sijoittuu anniskeluravintolaan, josta mainitaan, miten *viini virtaa*.. Lisäksi jumalten juoma, *ambrosia*, täyttää pöydät. Tämä voidaan tulkita heimoteoriaan nojaten ryhmän yhteisyyden ikuistamisena; onhan ambrosian sanottu tarjoavan juojalleen kuolemattomuuden. Niin kotona kuin baarissakaan ei ole tilaa alkoholittomalle, josta ei kutsussa puhuta.

Kuten heimoteoria olettaa, ovat perinteet – ja niihin vetoaminen – eräs keskeinen tapa luoda heimoyhteisyyttä. Heti syyslukukauden alussa eräs heimo toteuttaa perinteisen rituaalinsa, baarikierroksen. Sen kutsun tarina ei kuitenkaan ole aivan näin yksinkertainen, sillä rituaaliin sisältyy itse asiassa paljon muutakin:

Puolueen enemmän tai vähemmän perinteisen baarikierroksen aika on koittanut, ja tarkka päivämäärä olisi keskiviikko 6.9.

Puolueen yhdistyksen syyskokous on klo. 17 alkaen Sohvin kabinetissa, jonka jälkeen olisi tarkoituksena siirtyä Vihreän Haltijattaren (Kauppakatu 13) häppäriin,

joka loppuu klo 19. Vihreästä poistutaan kun poistutaan, ja päämäärästä ei ole muuta tietoa, kuin että se tulee olemaan jokin kuppila.

Eli illan ohjelma on siis hyvin vapaamuotoinen..

Baarikierros on oiva tapa niin fukseille kuin n:nen vuoden opiskelijoille tutustua muihin valtio-oppiin hairahtuneisiin, joten kaikki kynnelle kykenevät mukaan!

Ja toki yhdistyksen kokoukseenkin kannattaa osallistua, (mahdollista) tylsistymistä vastaan auttavat Sohvin herkulliset ja toimiviksi todetut virvoitusjuomat. (#42)

Baarikierros alkaa yhdistyksen syyskokouksella, mikä sitoo retorisessa mielessä anniskelualueille sijoittuvan perinteen alkamaan virallisesta kokousosuudesta. Kun tilanne ajatellaan uuden, yhdistystoiminnasta kiinnostuneen opiskelijan kannalta, sidotaan hänet väistämättä baarikierrokseen: kokous tapahtuu vain baarikierroksen sisällä. Kutsu mainitsee, että *illan ohjelma on siis hyvin vapaamuotoinen*. Vaikka tällä viitataan eksplisiittisesti pääasiassa tarkkojen suunnitelmien puutteeseen, on se esimerkiksi kokoukseen yhdistyvän alkoholin politiikan kannalta ristiriitainen väite, ottaen huomioon tapahtumapaikat. Ainejärjestön hallinnolliseen toimintaan ei pääse mukaan vapaamuotoisesti, ainoastaan baariin ohjatuna.

Alkoholin poliittinen puhe on läsnä epäsuoralla tavalla. Mainitut virvoitusjuomat ovat *tylsistymistä vastaan* ja *herkullisia*. Ensimmäinen viittaa alkoholiin yhdistettävään iloisuuteen ja railakkuuteen ja jälkimmäinen on rinnastus kiinteään ruokaan – juomien tapauksessa olueen tai viinaan, kuten myös sähköposteissa #25 ja #61 (ks. lisää Omien pullojen ja nesteen salaisuuksista, s. 66). Toisaalta vapaamuotoinen ohjelma yhdistettynä päämäärään, joka on *jokin kuppila*, sisältää retorista pelivaraa myös alkoholittomalle vaihtoehdolle. Tämä on toki *baarikierroksen* tapauksessa epätodennäköistä, mutta retorisesti voi aina leikkiä ajatuksella, että heimo päättäisikin mennä yhdessä jäätelö- tai soppabaariin.

Kutsun viimeinen kappale on argumentatiivisesti ambivalentti ainejärjestön ja baarikierroksen osallistujien suhteen. Muistutusmainen *ja toki yhdistyksen kokoukseenkin kannattaa osallistua* voidaan tulkita myös niin, että yhdistyksen kokous on jossain määrin erillinen osa alkuvaiheen heimososialisaatiota. Tämän argumentin tueksi voidaan tulkita, että *(mahdollista) tylsistymistä vastaan auttavat Sohvin herkulliset ja toimiviksi todetut virvoitusjuomat* suorastaan vihjaa, että kokous on tylsää ja tarvitsee varsinaisen baarikierroksen (eli

virvoitusjuomien nauttimisen) voimaa ollakseen mielenkiintoista. Siinä missä yhdistyksen kokouksen voidaan ajatella olevan merkittävä institutionaalinen yhteistoiminnan muoto, on kuitenkin baarikierros heimon varsinainen tutustumisen ja yhteenliittymisen kanava. Heimoyhteisyyden osalta *baarikierros on oiva tapa niin fukseille kuin n:nen vuoden opiskelijoille tutustua muihin valtio-oppiin hairahtuneisiin*. Baarikierros yhdistää uusia vanhoihin heimolaisiin; sen kutsu erottaa heimon muista heimoista nimeämällä jäsenten yhteisen symbolin: oppiaineen.

Aineiston ajankohdan kannalta myöhempään vaiheeseen sijoittunut saman ainejärjestön sähköposti esittää samanlaisen kokoontumisviestin pelkistetympin. Noviisifuksi ei ole kutsussa eksplisiittisesti läsnä, mikä voi kertoa hänen jo liittyneen heimoyhteisyyteen:

Hei vaan!

Oluthetki Vihreässä Haltiattaressa ensi viikon tiistaina 3.10 klo 18. Vapaamuotoisia höpinöitä oluen kera Puolueen jäsenrekisterin perustamisesta, edellisen viikonlopun kännitoilailuista tai vaikkapa siitä kuinka coolia onkaan opiskella valtio-oppia. (#44)

Tämä kutsu sisältää lyhydessään, vapaamuotoisuudessaan ja humoristisuudessaan paljon alkoholillisen ja heimon yhteenliittymiä. Rituaalisen kokoontumisen nimi on *oluthetki*. Siellä kuullaan *höpinöitä oluen kera*, mikä myös kertoo siitä, että alkoholillinen on yhdistävä tekijä, jonka ympärille heimo kokoontuu. Illan aikana kerrotaan monenlaisia tarinoita, joista ensimmäinen, jäsenrekisteri, liittyy heimon jäsenistön kartoittamiseen ja tunnetuksi tekemiseen. Se voidaan ymmärtää jopa heimon sukupuuna tai historiikkina. Toiseksi heimo vaihtaa kuulumisia menneiltä ajoilta, *edellisen viikonlopun kännitoilailuista*, luoden narratiivista perustaa olemassaolonsa jatkuvuuden turvaamiseksi. Alkoholiton ei esiinny näissä tarinoissa, jotka ovat alkoholillisen tähdittämiä. Tapahtumassa voidaan myös puhua heimon ylivertaisuudesta, *siitä kuinka coolia onkaan opiskella valtio-oppia*. Tämä viimeinen kohta olisi valtiolliseen kansalaisuuteen verrattuna kuin urheilukilpailun jälkeen soitettu ja laulettu kansallislaulu oman maan loistosta ja paremmuudesta. Opiskelijaheimo luo alkoholillisen ympärillä menneisyytensä ja nykyisyytensä, ja pohjustaa vapaamuotoisesti tulevaisuutensakin muodollisia päätöksiä.

Akateeminen heimo voi olla myös ainejärjestöstä poiketen myös osakunta. Niiden jäsenilleen järjestämä toiminta on aineistossa pääosin samantyyppistä, vaikkakaan noviisin asema

ei ole yhtä korostunut. Heimometaforan yhdistäminen alkoholin politiikkaan on näkökulma, joka avaa myös osakuntien kutsuja:

Epokin syksy polkaistaan käyntiin torstaina 7.9. osakuntien yhdessä järjestämällä maakuntajuomailla. Maakuntajuomailla pääset tutustumaan/nauttimaan maakuntajuomien perinteisistä mauista. Tarjolla mm. kossua, sahtia, karjalaa.. Omat vahvistukset myös sallittuja.

Eli kaikki ovat tervetulleita osakuntien syksyn ensimmäiseen yhteiseen tapahtumaan torstaina 7.9. klo: 19 alkaen osakuntahuoneistolle(joka sijaitsee ilokiveä vastapäätä).

Tervetuloa tutustumaan maakuntajuomien kosteaan maailmaan! (#10)

Tämän heimorituuaalin tarkastelun aloitan sen lopusta. Vaikka tervetuloitovotus koskee eksplisiittisesti *maakuntajuomien kostea maailmaa*, on tapahtumalla selvästi toinen, heimoyhteisön kannalta merkittävämpi tarkoitus. Juomailta on nimittäin kutsun mukaan lukuvouden ensimmäinen yhteinen tapahtuma. Aineistossa tavallinen puhe omista pulloista⁴ on tässä muodossa *omat vahvistukset*. Ilmaisui ei jätä epäselvyyttä siitä, että alkoholillinen on tässä pitkän tauon jälkeisessä kokoontumisessa vaihtoehdottomassa asemassa alkoholittomaan nähden. Tarkemmin ottaen alkoholillinen on kutsussa erityisen vahvaa, sallitaanhan jopa väkevän viinan, *kossun*, omaehtoinen vahvistaminen. Laimentamisen sallimisesta ei puhuta.

Osakunnat ovat sidonnaisia jäseniensä kotipaikkoihin, maakuntiin, ja ne luovat yhteishenkeä perinteisiin (makuihin) vedoten. Tämän alkoholin perinnelegitimaation myötä oletetaan, että kaikki ”me, jotka tulemme samasta paikasta”, juomme alkoholia – muiden osakuntaheimojen kannalta kenties eri muodoissa, mutta sisäisesti yhtenäisesti. Alkoholillinen on kaikki heimot yhdistävä tekijä: osakunnat ovat yhdessä järjestäneet maakuntajuomailan. Alkoholillinen on hyvin eksplisiittisesti esillä.

Opiskelijaryhmien sosialisaatio- ja alkoholipuhe ei toki ole täysin samanlaista, vaan eroja-kin löytyy. Alkoholin politiikan perspektiivistä pelkän eksplisiittisen alkoholittoman esiin-

---

⁴ Ks. Omien pullojen ja nesteen salaisuuksista, s. 66.

tyminen ilman alkoholillista kumppaniaan on harvinaista. Vain yksi sähköpostiviesti oli tällainen:

Hei kaikki Vanhat sekä Uudet opiskelutoverit!

Olemme tutoreiden kanssa syksyä puuhailleet lähinnä noin fukseja silmällä pitäen, mutta yksi ilta tietenkin koskettaa myös teitä!

[--]

Eli tutustumisiltahan on tilaisuus jossa päästään tutustumaan toisiimme, fuksit ja vanhat, ja saadaan samalla vuosi käyntiin. :)

Kaavaksi kelvannee perinteinen ohjelmaa+nyyttarit, ykköset tuo jotain makeaa, kakkoset suolaista, vanhemmat terveellistä. Me tutorit tuomme mukamme jotain juomista (alkoholitonta), joten kuivin suin emme joudu istuskelemaan. (#5)

Heimon hierarkkinen jako tehdään jo tervehdyksessä vanhoihin ja uusiin, mutta molemmat yhdistetään toveruudella. *Fuksit ja vanhat* esiintyvät yhdessä lukuvuoden aloitusrituaalissa, jolla on *perinteinen* kaava. Tarjoilun sävy on mielenkiintoinen. Toki heimosuhteiden kannalta jako on selvä: ykkösten tuoma makea viittaa lapsiin ja karamelliin. Kuitenkin kolmannen ja sitä useampien vuosien *vanhemmat* opiskelijat tuovat *terveellistä*, ja tutorit eksplisiittisen vaihtoehdottomasti *alkoholitonta* juotavaa. On mainittavaa, että alkoholiton on erikseen ilmaistu juomisen yhteydessä, mikä kertoo juomiseen tavallisesti sisältyvästä alkoholillisesta taustaoletuksesta. Alkoholillinen on toki negaation kautta myös läsnä, mutta tutoreiden toimesta kiellettyä.

Muun vastaavan tutkimusaineiston (kuten #10 ja #55) perusteella lainauksen viimeinen virke ilman suluisia mainittua alkoholittomuutta viittaisi hämärrettyyn alkoholilliseen. Tämä on ainoa esiintymä tutkimusaineistossa, missä kuivuus *kuivien suiden* avulla ilmaistuna liittyy vain ja ainoastaan alkoholittomaan juomiseen. Alkoholiton toimii poikkeuksellisesti tässä tapauksessa jaettuna symbolina, jonka ympärille keräännytään tutustumaan toisiin heimolaisiin. Kun lisäksi huomioidaan vielä melko kattava vaihtoehtoisuus syömisosalta (makea, suolainen ja terveellinen), on muun aineiston kannalta suorastaan merkittävää, ettei juomille anneta kuin suora alkoholiton vaihtoehto.

Sivistynyttä, hyväntahtoista, päihtynyttä ja hyvin pukeutunutta

Heimososialisaatio on heimoteorian mukaan myös identiteetti-projekti. Opiskelijaryhmät luovat ja pitävät yllä monenlaisia julkisia mielikuvia – identiteettejä – itsestään, ja tarkastelemalla painotetusti alkoholin politiikkaa heimon rakentaman identiteetin yhteydessä voidaan huomata, miten alkoholi voi olla läsnä niin hiljaisesti kuin äänekkäästi. Ainejärjestöjen julkinen alkoholin politiikka kuitenkin vaihtelee suuresti järjestöjen välillä. Kuvat ovat Pörssikurssi-julkaisussa erityisen mielenkiintoisia, varsinkin kaupallisten mainosten tapauksessa.

Julkaisu sisältää opiskelijaelämästä kertovien artikkelien väleissä koko sivun kokoisia mainoksia eri mainostajilta. Ensimmäisessä lehdessä (#46) mainostajia ovat Suomen Ekonomiliitto, Tapiola, Saarioinen, Nordea, Upcider ja PriceWaterHouseCoopers. Toisessa lehdessä (#47) mainokset ovat Fosters, Nordea, Kauppalehti (2) ja PriceWaterHouseCoopers. Kolmannessa (#48) lista on Kauppalehti (2), Upcider, Nordea ja PriceWaterHouseCoopers. Mainosten kokonaisuus on nähtävissä jonkinlaisena tiivistettynä näkemyksenä siitä, mitä heimon ja ekonomiopiskelijan maailmaan kuuluu; mainokset rakentavat toisin sanoen yhteistä identiteettiä. Lukemalla näitä mainoksia alkoholin poliittisesta perspektiivistä ilmenee niistä mielenkiintoinen rinnastus alkoholillisen (Upcider-siiderin sekä Fosters-oluen) ja ekonominen identiteetin välillä: olennaiset asiat ovat yhteinen ammattiliitto, pankit, rahoituslaitokset, vakuutukset, tilintarkastus, vähäisessä määrin ruoka ja aina läsnä oleva alkoholi. Toisaalta yksi mainos sisältää kahvikupin liittyen verontarkistajan ammatti-identiteettiin, mutta muuten alkoholittomalla ei ole tilaa – mainoksien joukossa ei samanaikaisesti ole esimerkiksi nuorekasta limsabrändiä tai terveysjuomia.

Mainokset eivät toki ole ainejärjestön itsensä luomia tekstejä, vaikka lehden toimituksella onkin osansa mainostajien etsimisessä ja valinnassa. Olennaista kuitenkin on, että mainoskuvien alkuperäisillä tuottajilla, mainostajilla, on tietynlaisia oletuksia kohdeyleisönsä maailmankuvasta, jota ne yrittävät kosia. Tässä mielessä mainokset ovat mielenkiintoinen esimerkki siitä, millaisena alkoholin poliittinen akateeminen heimokulttuuri näyttäytyy sen ulkopuolelta katsottuna. Yliopistomaailman alkoholin politiikka ulottuu kampusaluetta kauemmaksi; alkoholillisia taustaoletuksia eivät aseta vain opiskelijat itse.

Joskus heimon alkoholiin kytkeytynyt identiteetti on näkyvillä jo ainejärjestöjen tai niiden jäsenien yhteisissä nimissä. Suomen ja sen sukukielten opiskelijoiden ainejärjestön, Sanen,

internet-sivujen otsikko on ”Päissämme selvää suomea ja vuodesta 1962” (#50). Tähän kaksimieliseen mottoon sisältyy viittaus humaltumiseen eli alkoholilliseen, mikä tekee alkoholittomasta identiteetistä poliittisessa mielessä vähempiarvoisen. Heimolaisilla voi olla myös oma yhdistävä nimitys, ja vaikka se itse kytkeytyisikään suoraan alkoholilliseen kuten em. Sanen motto, voi sitä käyttää poliittisesti yleistävällä ja yhdistävällä tavalla. Alla mainittu *radikaali tonttu* viittaa kyseessä olevan ainejärjestön, Radikaalin, jäseniin.

*Radikaali tonttu aloittaa dokaamisen jo hyvissä ajoin
ennen joulua!*

(Opiskelijahintaisilla juomilla tietysti)

*Tee niinkuin muutkin Jyväskylän pukit ja muorit: Tule
paikalle, pikkujoulut on kerran vuodessa vaan! (#30)*

Pikkujoulut ovat yleinen, monesti ainejärjestökohtainen opiskelijatapahtuma, joka voidaan nähdä kumppanuusriittinä. Heimolaisen sanotaan aloittavan *dokaamisen jo hyvissä ajoin ennen joulua*. Heimometaforan perspektiivistä ilmaisu on nähtävissä yhteisen (ajattelutavan iskostamisena, vaikka onkin toki leikillisen humoristinen lausahdus. Ilmoituksen mukaan kaikki *muutkin Jyväskylän pukit ja muorit* ovat tulossa ”dokaamaan”, ja lukijan olisi hyvä tulla myös, koska *pikkujoulut on kerran vuodessa vaan*. Tässä esiintyvät yleistäminen ja ainutlaatuisuuden korostaminen ovat tunnistettavia poliittisen legitimaation keinoja: heimo toimii yhtenäisin tavoin, ja sen rituaaliset tapaamiset ovat ainutlaatuisia kokemuksia. Argumentaatioon voi kuitenkin suhtautua kriittisesti: jos tapahtuma koostuu vain ”dokaamisesta”, ei se juhlinnasta kertovan puolen lukukauden kattavan tutkimusaineiston valossa ole suinkaan ainutlaatuista.

Edellinen pikkujoulumainos on muotoilultaan formaalimpi verrattuna moniin sähköpostilistoilla esiintyneisiin viesteihin; se on kirjoitettu niin, että se vaikuttaisi tulevan suoraan ainejärjestöltä. Myös henkilökohtaisemmat ja selvästi allekirjoitetut viestit ovat yleisiä, ja ne ovat monesti luettavissa myös yhteisen identiteetin näkökulmasta:

Lähetinkö tämän jo? Jos en niin siino. Suunnittelukokous sopivasti leffaillan päälle.

Kirjallisuudenopiskelijoilta toivottiin jotain isänmaalliseen kirjallisuuteen tai jos ei siihen niin sitten johonkin muuhun liittyvää ohjelmaa. Olisko halukkaita? Näin sivistynyttä, hyväntahtoista, päihtynyttä ja hyvin pukeutunutta yleisöä ei usein saa. (#33)

Tämä hieman vaikeasti avautuva teksti on kokonaisuudessaan otsikon *Taikun syysbileet* alla lähetetty viesti. *Taiku* ei kuitenkaan ole ainejärjestö, vaan taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos. Viestiin sisältyy pyyntö järjestää jonkinlaista ohjelmaa ilmeisesti otsikon bileisiin. Yleisön poliittinen identiteetti, *näin sivistynyttä, hyväntahtoista, päihtynyttä ja hyvin pukeutunutta yleisöä ei usein saa*, on toki humoristisesti tarkoitettu alentamaan toivottuun ohjelmaan liittyvää esiintymiskynnystä, mutta asettaa kuitenkin jokseenkin huomaamattomasti alkoholillisen osaksi akateemista identiteettiä. Jos koko identiteetti käännetään pääläelleen esittämään poliittista vihollista, on tuloksena sivistymätön, pahantahtoinen, päihtymätön ja huonosti pukeutunut, jolloin alkoholiton joutuu outoon seuraan. Arkiesti nämä piirteet nimittäin yhdistetään vahvasti humaltuneisiin, vaikkakaan negaation avaaminen kokonaisuudessaan ei tässä tapauksessa ole välttämättä paras mahdollinen tulkinta. Taustaoletus on kuitenkin selvä: päihtyneisyys tiedetään jo etukäteen, ja alkoholillinen kirjaimellisesti puetaan näyttämään hyvältä ja akateemiselta (ts. sivistyneeltä).

Paremmasta maailmasta

Yksi mielenkiintoisimmista ja osin identiteetteemaankin liittyvistä aineistokappaleista on JYY:n toimiston edustalta löytynyt kortti, joka mainostaa kehitysyhteistyötä. Sen etupuoli (ks. seuraava sivu) on niin kuviltaan kuin teksteiltään houkutteleva ja takapuoli yksityiskohtaisemmin informatiivinen. Etupuolen otsikkona on:

ISO kiitos! Tuopin hinnalla kehitysyhteistyötä (#28)

Otsikon vieressä on kuva miehestä, joka pitää kädessään olutlasia, kenties tarjoten tai pikemminkin esitellen sitä katsojalle. Lisäksi miehen yläpuolella, kortin yläkulmassa on sydämen muotoinen KEHY-logo. Mielikuva on selvä: olut(tuoppi) kytkeytyy rakastavaan kehitysyhteistyöhön. Kortin pääkuva on jonkinlaisten ruokojen äärelle kyyristynyt hymyilevä, todennäköisesti intialainen, nainen.⁵ Pidempi teksti kortin alareunassa lukee:

---

⁵ Sukupuolinäkökulmasta kortin asetelma on myös mielenkiintoinen: mies tarjoaa olutlasia naisen auttamiseksi. Miltä kortti näyttäisi, jos nainen tarjoaisi olutlasia miehen auttamiseksi? Tämä tarjoaa mielestäni heimoperspektiivin lisäksi vaihtoehdoisen lähestymistavan alkoholin politiikkaan.

Kehitysyhteistyö on tärkeä osa ylioppilaskuntatoimintaa. Suomalaisten opiskelijoiden aseman parantamisen ohella ylioppilasliike tahtoo osoittaa solidaarisuutta heikompiosaisia kohtaan ja tukea kestäväää kehitystä. Jätä yksi tuoppi juomatta ja satsaa parempaan maailmaan! (ibid.)

Kuva 1. KEHY-kortti (#28)

Lause ylioppilasliike tahtoo osoittaa solidaarisuutta heikompiosaisia kohtaan, on tulkittavissa poliittisen legitimaation kannalta suurempaan yhteisyyteen vetoamiseksi. Ohje maailman parantamiseksi on kuitenkin yksilöllinen: *jätä – juomatta – ja satsaa*. Puheella ylioppilasliikkeen tahdosta pyritään konstruoimaan ”meidät, jotka juovat olutta”. Tämä yhteisyys ei sisällä alkoholitonta, saati sitten edes oluettomia. Se sisältää ainoastaan implisiittisen erottelun parempiosaisiin eli meihin ja heikompiosaisiin eli muihin.

Olut eli alkoholillinen kytkeytyy kortissa yhteisyyteen muutenkin kuin ylioppilasliikkeen tahdon kautta. Tuoppi konstruoidaan maksuvälineeksi, jolla voi ostaa kehitys*syhteistyötä*. Toisin sanoen, alkoholi luo yhteisyyttä, se on vaihtoväline kokonaisen paremman maailman rakentamiseksi yhteisvoimin. Avustajan ei kuitenkaan itse tarvitse tehdä muuta työtä kuin jättää yksi tuoppi juomatta. Argumentaation kannalta on merkille pantavaa, että juuri juomatta jättäminen rinnastuu näin työhön. Kenties selityksenä voisi olla, että oluen juominen rinnastuu suomalaisessa yleiskulttuurissa enemmänkin vapaa-aikaan, työn vastakohtaan.

Palaten yksityiskohtaiseen alkoholin politiikan tarkasteluun, viittaa *ISO kiitos* tarkalleen ottaen isoon tuoppiin. Tuopin rinnastaminen satsaamiseen selittyy kortin takapuolen tiedoilla, jotka esittelevät kaksi vaihtoehtoista avustuskohdetta, kestävästä kehitystä Intiassa (5,20 €) ja oikeusneuvontaa Sambiassa (4,50 €). Euromääräiset avustussummat ovat verrannollisia ravintolahintaisiin oluttuoppeihin. Lukijan oletetaan ymmärtävän avustussumman suhteellinen pienuus omien menojen rinnalla viitaten oluen hintaan. Jättämällä *yksi tuoppi juomatta* voi satsata *parempaan maailmaan*. Tähän argumenttiin tietenkin sisältyy oletus, että säästyneet rahat käytettäisiin avustuksen maksamiseen.

Miten maailmaa voi parantaa, jos ei kuulu ”meihin, jotka juovat olutta”? Kortin alkoholin poliittisesta vaihtoehdottomuudesta on tulkittavissa, että vain alkoholilliset ovat osa ylioppilasliikettä, ja että vain alkoholillisilla on jotain mitä *satsata* (eli varaa jättää *yksi tuoppi juomatta*) paremman maailman luomiseksi. Lisäksi aivan kuin kuvan apua tarvitseva nainen olisi JYY:n ohella otsikon ISO avusta kiittäjä – kiittääkö hänkin vain oluen juojia? Onko rahalla hänelle vaihtuva arvo riippuen sen alkoholin poliittisesta alkuperästä? Tekeekö tämä asetelma oluen vierastajasta epäsolidaarisen, kestäättömän kehityksen ja huonomman maailman kannattajia? Vai kuinka pitkälle argumentti kantaa: olisiko maailma parhaimmillaan, jos kaikki oluet jätettäisiin juomatta?

4.2 Initiaatio heimon alkoholikulttuuriin

Tärkeää tietoa fuksiaisista

Aineistossa on paljon puhetta noviiseista, mikä näkyy myös lainaamissani teksteissä. Tälle seikalle voidaan löytää selitys heimometaforan avulla. Heimon voidaan ajatella koostuvan vanhemmista ja noviiseista, mutta vain vanhemmat opiskelijat ymmärtävät tämän kokonai-

suuden. Noviisi on asymmetrisessä suhteessa vanhempiin senkin takia, ettei hän vielä ymmärrä kuuluvansa heimoon. Tästä seuraten aineistossa näkyy hyvin, miten vanhemmat opiskelijat mainitsevat viesteissä monesti fuksit erikseen – he opettavat ja muistuttavat noviiseja heimoon liittymiseksi.

Heimoon liitytään initiaatioon sisältyvien siirtymäriittien kautta, mikä yliopistomaailmassa tarkoittaa nykyään yleensä fuksiaisia. Myös muut tapahtumat, kuten saunaillat, voivat toimia siirtymäriitteinä, mutta fuksiaiset ovat kaikista tarkimmin rajattu ovi heimoyhteisyyteen. Alkoholin politiikan kannalta initiaatio akateemiseen kulttuuriin on kuitenkin samalla initiaatio akateemiseen alkoholikulttuuriin.

Se päivä koittaa taas. Päivä, jota me vanhemmat opiskelijat odotamme luultavasti samalla innolla, kuin tekin, ihanat fuksit. On aika toivottaa meidän ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat, keltanokat, tervetulleiksi akateemiseen opiskelijaelämään. (#6)

Tämä on tyypillinen kuvaus siitä, mitä fuksiaiset ovat. Viestissä erotetaan *me vanhemmat opiskelijat* keltanokka-fukseista, mutta yhdistetään heitä jo heimoon samanlaisella *innolla*. Noviisit ovat tuntemattomuudesta huolimatta valmiiksi *ihania*. Rituaali on tervetulojuhla, missä vanhemmat opiskelijat ottavat avosylin vastaan uudet. Yhden suuren heimon, jokaan ei suoranaisesti Becherin tarkoittamassa intellektuaalisten tehtävien luokitteluun mielessä, muodostaa Jyväskylässä Kortepohjan ylioppilaskylän asukkaat:

Fuksiiaisissa kierrellään muiden kyläläisten kanssa mitä omituisempia rasteja! Luvassa mm. Kortepohjapuuhapäivä, muovailuvaha-taiteiluja ja kylätietoutta, unohtamatta tietenkään liikunnallista meininkiä! Tule mukaan tutustumaan ylioppilaskylän asukkaisiin!

Loppubileet Rentukassa, jonne fuksiisiin osallistuneet saavat olut/siideri-alennuslipun. Ja paras fuskiryhmä tietenkin palkiaan [sic]! (#19)

Fuksiiaisissa ollaan yhdessä. Tyypillisesti tapahtuman juoni alkaa erilaisilla toiminnoilla ja leikkimielisillä tehtävillä sekä päättyy loppubileisiin. Yllä lainatussa sähköpostimainoksessa alkoholin politiikka kytkeytyy rituaaliin: fuksiisiin osallistuneet saavat alennuslipun oluen tai siiderin ostamista varten, mutta muita vaihtoehtoja ei anneta. Maininta parhaan fuksiryhmän palkitsemisesta on mielenkiintoinen sen lokaalin suhteen: palkintoseremonia pidetään loppubileiden yhteydessä. Koska palkintotilaisuus on yleensä tapahtuman huipukohta, odotetaan osallistujien tulevan paikalle sitä seuraamaan. Ennen sitä on kuitenkin

siirrytty alkoholillisen osalta vaihtoehdottomuuteen: taustalla on oletus siitä, että initiaation sen kulminaatioon saakka suorittava haluaa valita alkoholillisen, joko oluen tai siiderin.

Alkoholin politiikan esiin lukeminen ei aina ole suoraviivaista. Tässä fuksiaiskutsussa ei alkoholillinen ole eksplisiittisesti esillä tai tunnistettavissa, vaikka se on keskeisesti läsnä:

Terve teille nykyiset fuksit! Tässä tulee tärkeää tietoa fuksiaisista.

[--]

Ilokivestä mutkien kautta päädyimme Feveriin, jossa билетämme muiden opeopiskelijoiden kanssa. Varaa ainakin 2 euroa mukaan, koska sen verran Fever meiltä perii sisään pääsystä.

Ota mukaan omia eväitä, joita nautitaan ennen Feveriin menoa. Myös kaikenlaiset lahjukset ovat suositeltavia mukaan otettavia, jos haluat omiasi ja ryhmäsi pisteitä kartuttaa. (#7)

Heimon syklinen olemassaolo on läsnä jo tervehdyksessä, jossa erotetaan *nykyiset fuksit* aikaisemmista, toisin sanoen nykyisistä vanhoista. Vanhemmat jakavat *tärkeää tietoa*, heimosalaisuuksia, tulevasta siirtymäriitistä ja siihen liittyvästä alkoholipolitiikasta. Tarkkoja ohjeita siitä, minkälaisia *omia eväitä* mukaan pitäisi ottaa, ei anneta, mutta kyseessä on muun aineiston perusteella tulkiten alkoholijuomat, varsinkin, kun niitä *nautitaan*. Ohjeistavaan lauseeseen sisältyy myös tämän hämärretyn alkoholillisen yhteisöllinen merkitys, sillä ensimmäinen ohje *ota mukaan* koskee yksilöä, mutta *nautitaan* voidaan ymmärtää me-monikon arkikielisenä ilmauksena. Puhe lahjuksista on tässä viestissä vielä ambivalenttia, mutta sen merkitys avautuu toisaalta:

Fukseille muistutuksena fuksiaisten pisteytyksestä: Pisteitä saa rastien suorittamisen tyylistä ja sitäkin enemmän rastien pitäjien lahjonnasta eli ottakaa niitä lahjuspulloja mukaan. (#59)

Fuksiaisiin sisältyvä pisteytys viittaa paremmuusjärjestykseen asettamiseen, eli on mahdollista olla parempi tai huonompi noviisi – ainakin leikkimielisesti. Varsinaisia rituaalisia tehtäviä arvokkaampaa ovat lahjuspullot, millä viitataan hämärretysti alkoholilliseen, kuten myös sähköposteissa #31 ja #53. Pisteytyksen ja lahjuspullojen korostetun arvon takia voi kilpailussa olla ”parempi” noviisi olemalla alkoholillinen. Pistesuorituksen korreloituessa heimososialisaatioon tarkoittaa suurempi tulos kiinteämpää yhteisyyttä – jolloin alkoholillinen yhdistää voimakkaimmin.

Akateeminen sanasto on läsnä myös opiskelijoiden välisessä viestinnässä, mikä näkyy ao. viestin puheessa fuksiaisista initiaatoriittinä. Tästä voi päätellä, että vanhemmat opiskelijat ovat jossain määrin valveutuneita omista rooleistaan suhteessa nuorempiin:

Nyt ne tulevat! Ainejärjestömme uusien opiskelijoiden initaatoriitti eli FUKSIAISET!!!! On jälleen tullut aika muuttaa uusista tulokkaistamme aitoja syväluotavia psykologian opiskelijoita.

Mukaan tarvitset: [--]

- vähintään 1 dl juotavaa erästä tehtävää varten, alkoholillista tai alkoholitonta

(- juotavaa omaan tarpeeseen ja rastimiesten lahjontaan --> suositeltavaa) (#53)

Tapahtuman ohjeistukseen kuuluvaan viittaukseen juotavasta sisältää tällä kertaa myös eksplisiittisen alkoholittoman vaihtoehdon. Kuitenkin alkoholillinen on järjestyksessä ensimmäinen. Tämän pelivaran turvin sulkuihin kirjoitettu jatko-ohje saa laajemman ulottuvuuden kuin vastaaventyypiset *juotavaa omaa tarpeeseen* neuvovat kutsut. Kuitenkaan juotavan tuomatta jättäminen ei ole suositeltavaa, joten jokin juoma toimii uusien opiskelijoita vanhempiin yhdistävänä figurina. Tämä on jossain määrin nähtävissä myös toisessa fuksiaisikutsussa, joka ei tosin ole kieliasultaan yhtä ”sivistynyt”:

Nyt on vihdoinkin tullut se aika syksystä, että teidät kastetaan virallisiksi PÖRSSILÄISIKSI [--] Varaudu tähän pitkään iltaan ottamaan seuraavia selviytymisvarusteita mukaasi:

- Laastari*
- Kondomi (jos luulet, että tänään käy flaksi, ota ihmisessä enemmän!!!)*
- Tamponi*
- 1 Jemma pullo, jota ei aukaista ennen kuin lupa annettu*
- Viinaa, kaljaa, sidua... Lisää viinaa, kaljaa sidua...*
- FIILISTÄ!!!:D*

Dresscode: ei TODELLAKAAN ykkösiä päälle! Iltabileissä saat vetää uudet haalarisi jalkaan!:) (#38)

Kasteriitti on kutsun mukaan pitkä, eikä siitä selviydy kuin vanhempien ohjeistusta noudattamalla. Selviytymisvälinelista on alkoholin vaihtoehtoisuuden osalta yksipuolinen: ainoat vaihtoehdot alkoholilliselle ovat alkoholin eri muotoja: *viinaa, kaljaa, sidua*. Tämän toistavan listauksen perusteella pyydyttyä *jemmapullolla* viitataan johonkin näistä kolmesta vaihtoehdosta. Senkin juomista täytyy tosin odottaa, että *lupa annetaan* – heimovanhempi-

en toimesta, tietenkin. Rituaalin loppupuolella noviiseille annetaan lupa näyttäytyä myös toisen heimosymbolin, haalarien, kanssa.

Vanhemmat avaavat noviisien nieluja

Vanhempien opiskelijoiden asema heimoissa korostuu syyslukukauden alussa erilaisten initiaatoriittien yhteydessä. He ovat ohjaajia, opettajia ja valvojia, jotka näyttävät mallia noviiseille. Vanhempien tärkein tehtävä onkin heimon jatkaminen ja yhtenäisyyden ylläpitäminen, toisin sanoen, heillä on poliittinen tarve yhdistää uusi vanhaan. Alkoholin poliittiselläkin on osansa tämän liiton rakentamisessa.

Ainejärjestöt kertovat monesti tarinoita menneiden vuosien tapahtumista, mikä heimometaforaan siirrettyinä tarkoittaa heimon yhteisen historian luomista. Englannin kielen ainejärjestön, Magna Cartan, uusien opiskelijoiden opas (#16) sisältää monia tarinoita viime vuoden tärkeimmistä rituaaleista, fuksiaiset mukaan lukien.

"Early in September we, the new freshmen, got an invitation to out freshmen party. The part was arranged by the older students to welcome us newbies [--] I did as I was told and took the advice of getting in the mood with refreshing beverages and headed to the university. [--] Others could really tell where the freshmen of Magna Carta were at, something to be proud or embarrassed of, I was not sure. As if the singing [of Rule Britannia] wasn't enough to distinguish us from the other students, we got our faces painted in resemblance of the Union Jack. [--] The most memorable tasks however, were the line of clothes and 'tukkihumala'. With a moderate amount of dizzy drinks consumed already, we had to circle around a stick that left us dizzy to the max... After all the fun and games it was time to walk to Harju for the official welcoming ceremony to become members of Magna Carta. It was lovely and peaceful there, a dark evening with only candle light to show us the way. [--] Afterwards we all headed to the night club Fever to relax and have a good time together, getting to know each other better and dance the night away. [--] And to the new Freshmen of 2006, welcome all to your freshman party, hope you'll have as much fun as we did!" (ibid., 12-14)

Heimovaltasuhteet tulevat jo tarinan alussa hyvin ilmi. Noviisit (engl. *freshmen*) pyydetään vanhempien toimesta tutustumaan toisiinsa. Noviisit ja koko heimo erotetaan tarinassa selvästi muista yhteisin symbolein, laulun ja maalausten avulla. Yhdistettynä ”virallisen tervetulo-seremonian” kuvaukseen pimeine iltoineen ja kynttilänvaloineen nämä piirteet

tarinassa luovat suorastaan spirituaalista henkeä, mikä toki sopii heimometaforaan erinomaisesti. Initiaation ilmapiirin kerrotaan olleen ”ihana ja rauhallinen”, mikä osoitetaan uusille fukseille. Tämä käy ilmi viimeisestä virkkeestä, missä pedataan jo tuleva, kuluvan vuoden initiaatiota. Aineistolle tyypilliseen tapaan tapahtuma jatkui yökerhossa, missä vietettiin yhteistä, mukavaa aikaa.

Kertoja kertoo toimineensa ohjeistuksen mukaan ja aloitteli ”virkistävillä juomilla” ennen lähtöään rituaaliin. Tässä alkoholin politiikka nostaa jo päätään, vaikkei eksplisiittistä alkoholillista vielä mainitakaan. Varsinaisesta juomisesta tarinassa ei kerrota, mutta tarinan aloittava kuva (ibid.) viidestä yhdessä poseeraavasta ja railakkaasta opiskelijatoverista sisältää etualalla kaksi fukseiksi sonnustautuneiden pitelemää tummaa, kenties siideri-, pulloa. Toinen tarinaan liittyvä kuva (ibid.) kuvaa kahta läheistä naisopiskelijaa sisätiloissa pöydän ääressä, ja kuvan etualalla näkyy lasituopin yläosa. Olkoonkin, ettei näiden kuvattujen astioiden sisältöjä voi kuvien perusteella tarkasti määrittää, ovat ne silti hiljaisia viittauksia alkoholin politiikkaan. Kuvat ovat hyviä esimerkkejä sellaisesta alkoholin politiikasta, minkä tarkkaa luonnetta on vaikea selvittää vain pelkkien yksittäisten kuvien perusteella – jotain alkoholin politiikkaa niissä esitetään, mutta mitä, käy ilmi vasta toisaalla. Myöhemmin kertoja nimittäin mainitsee pökerryttävien juomien (*dizzy drinks*) nauttimisen, mikä on epäsuora viittaus alkoholilliseen. Kyseinen viittaus kytkeytyy tarinassa ”mieleenpainuvimpaan” kokemukseen, mikä korostaa alkoholillisen merkittävyyttä. Alkoholillinen on näin ollen ainoa alkoholin poliittinen kategoria, joka varsinaisesti esitetään uudelle noviisiyleisölle. Alkoholittoman löytäminen tarinasta ja kuvista on mahdollista ainoastaan alkoholillisen hiljaisena kääntöpuolena, vaihtoehtona, joka ei erityisesti liity heimon yhdessäoloon tai hauskanpitoon.

Noviisien sosialisointiin on monia tapoja. Otsikon *Pörssin bileet: Pannaan aina parasta* -alla ainejärjestö kertoi noviiseilleen tulevista tapahtumista – toisin sanoen, vanhemmat opastivat nuorempia:

Ensimmäisenä suurempana tapahtumana teitä odottaa Niellunavaus, eli perinteinen saunakeikka, jossa hallitus & tutorit isännöivät rentoa tutustumista. Seuraavana siintävä Korkkausristeily Päijänteellä kokoaa sitten jo vanhempia opiskelijoita fuksien tueksi, sillä monien opiskelut alkavat niillä main ja risteily nimensä ve-roisesti korkkaa syksyn koskemattomuuden kaikilta. (#46, 22)

Heimon kaksi ensimmäistä yhteistä perinnerituaalia ovat nimiltään mielenkiintoisia, sillä molemmat liittyvät jollain tavalla juomiseen. Ensimmäisessä ”vanhemmat avaavat noviisien nieluja” eli opastavat heitä juomaan heimon tapojen mukaisesti. Toisessa alkoholin poliittinen viittaus koskee korkillisia pulloja, ja heimovanhempien tuki on edelleen läsnä. Tekstissä alkoholin politiikkaa ei kuitenkaan eksplisiittisesti kategorisoida. Tekstiä tukevat kuvat viime vuosilta samaisista tapahtumista puhuvat kuitenkin omaa kieltään.

Kuva *Nielunavauksesta* kuvaa opiskelijajoukon ulkoilmassa, ilmeisesti juhlatilan portaikossa jonottamassa sisäänpääsyä tai muuten vain viettämässä yhteistä aikaa. Sinänsä harmittomalta näyttävä asetelma sisältää kuitenkin mielenkiintoisesti yhden pullon keskellä kuvaa, portaikon kaiteen päällä, haalariasuisen opiskelijan kädessä. Kuvateksti sitoo pullon ja tapahtuman nimen alkoholin politiikkaan sekä yhteisyyteen: ”Nielunavauksesta se kaikki lähtee. Tämän jälkeen ei campuksella ole enää koskaan yksinäistä.” (ibid., 22.) Kuva *Korkkausristeilystä* on kameraa tervehtivän opiskelijaparin tähdittämä, mutta anniskelualueelle tuttujen tuoppien sekä opiskelijoille tuttujen tovereiden ympäröimä. Kuvateksti kertoo opiskelun vuosittaisesta syklistä: ”Korkkausristeilyllä ovat vanhemmat opiskelijatkin viimeistään palanneet kesälomilta tuttuun ympäristöönsä.” (ibid.) Aivan kuin anniskelualue olisi kyseinen tuttu ympäristö, rituaalipaikka, jonne opiskelijat palaavat ylläpitämään heimosuhteitaan. Heimometaforan ulkopuolella yhteisyyttä ilmaistaan myös kuvatekstin luontoon liittyvän kielikuvan avulla – palaavathan erinäiset eläimet vuotuisesti laumoina samoihin ympäristöihin lisääntymään.

Kolmas tekstissä kerrottu tapahtuma on fuksiaiset, jonka lyhyt kuvaus tiivistyy hyvin oheiseen kuvatekstiin: ”Sittenpäähän näet”. Se mitä itse kuvasta on nähtävissä, on tyypillisiä opiskelijasymboleja: opiskelijoita tiiviissä poseerausrykelmässä, haalareita, naurua sekä pulloja ja tuoppeja. (ibid.) Sama alkoholin poliittinen visuaalinen asetelma toistuu neljännen mainitun tapahtuman, tekstissä avuliaasti opintomatkaasi käännetyn ”Tukholman excun” tapauksessa. Tekstissä alkoholin politiikkaa ei ole nähtävissä, mutta kuvassa laivan asuinkäytävällä juhlii kaksi opiskelijaa teemanmukaisesti toogin ja oluttuopein. (ibid.)

Viidenneksi artikkeli kertoo sitseistä, joista sanotaan, ”että nämä juhlat on koettava itse, huhupuheista ei tarpeeksi ’selvää’ kuvaa saa”. Sanan *selvä* laittaminen heittomerkkeihin kielii alkoholin poliittisella kielellä leikkimisestä. Huhupuheet ovat toisin sanottuna ei-selviä, humaltumiseen viittaavia. Jos näin on, avautuu oheisessa kuvassa esitetyn juhla-

pöydän antimien merkitys alkoholillista painottavalla tavalla. Kuvassa pitkän pöydän äärelä istuvat opiskelijat seuraavat yhdessä jonkinlaista ohjelmanumeroa iloisesti hymyillen. Heillä on pöydällä edessään puolitäysiä lasituoppeja. (ibid., 23.) Kuudes kuvan kanssa mainittu tapahtuma on ainejärjestön vuosijuhla. Kuvassa viinilasit seisovat opiskelijoiden juhlapöydässä rinnan vesikannujen ja kahvikuppien kanssa. (ibid.) Muissa viidessä kuvassa esitetään alkoholipulloja, -tölkkejä tai -tuoppeja. Niissä alkoholillinen on voimakkaasti läsnä, vaikkei siitä kerrotakaan suoraan teksteissä. Vuosijuhla on ainoa kuvallisesti kuvattu tapahtuma, jossa alkoholiton on myös ”selvästi” esillä.

Opiskelijakulttuuri on luonnollisesti täynnä huumoria ja hauskanpitoa. Erityisesti fuksiaiset kuvataan hauskaksi huvittelutapahtumaksi, missä pukeudutaan hassusti ja esiinnyttään esittomina. Hauskanpitoon kytkeytyy suorastaan luonnollisella tavalla myös alkoholin politiikkaa:

Fuksiaisten teemana tänä vuonna on GOOTTI. Eli asu ja meininki ovat teeman mukaisia. Parhailla asuilla ja parhaalla meiningillä ansaitsee mainetta ja mammonaa! Mainetta ja mammonaa ansaitsee myös meidän vanhempien opiskelijoiden lahjonnalla, kunnioituksella ja totte- lulla! Sillä pääsee jo pitkälle!

Mukaan on EHDOTTOMASTI otettava pullo meille ja pullo teille, eli 2 PULLOA, jotka sisältävät jotakin juomaa, SUKKAHOUSUT, HIEMAN RAHAA sekä HYVÄ MEININKI. Se, joka unohtaa jonkun edellä mainituista asioista saa kokea unohtelun nahoissaan! (lue: ei kannata unohtaa!)

Fuksiaisten jatkot pidetään ravitsemusliikkeessä nimel- tä Fever. (#26)

Tässä fuksiaisten ohjeistukseen sisältyy vanhempien opiskelijoiden pitäminen auktoriteet- teina, vaikka tyyliä onkin selvästi mukana paljon huumoria. Toisaalta ohjeistuksen eh- dottomuus tuntuu menevän niin pitkälle, että se sulkee ulkopuolelleen ne noviisit, jotka eivät olisi täysin valmiita noudattamaan ohjeita säntillisesti. Merkittävä ryhmäjako kytkey- tyy pullon ympärille. Vaikka ero vanhempiin ja uusiin tehdään, pullo yhdistää molempia: ”pullo meille ja pullo teille”. Pullon sisältö jätetään avoimeksi, mutta aineistosta johdetta- van fuksiaiskontekstin perusteella on tulkittavissa, että toivottu juoma on alkoholillista – tietenkin aina voi poliittisen pelitilan turvin leikkiä ajatuksella, että näin kutsuttu noviisi toisi mukanaan kaksi isoa vesipulloa. Tällainen ajatus ei kuitenkaan ole eksplisiittisesti esillä.

Kuten todettua, alkoholillinen saatetaan piilottaa fuksiaisten yhteydessä, vaikka se on olennaisesti läsnä. Tapoja alkoholillisen peittelyyn ja hämärtämiseen on aineistossa monia, ja yksi heimovaltaa korostava esimerkki on noviisien retorinen sivuuttaminen:

Liikkeelle lähdetään Mattilanniemestä, jossa toiminta alkaa toverillisella mittelöllä rinnakkaisainejärjestöjen kanssa. Tapahtumaan ovat fuksien lisäksi TERVETULLEITA KAIKKI FOKUKSEN OPISKELIJAT. VANHEMPIA OPISKELIJOITA PYYDETÄÄN SAAPUMAAN PAIKALLE JO klo 1730, toiminnan koordinoimiseksi. Ja mikäli joku tai jotkut vanhemmista opiskelijoista haluavat muodostaa ryhmän ja näyttää fukseille mallia sillalla tapahtuvassa mittelössä niin ottakaa mukaan omat kaksi viinipulloa. (#12)

Noviiseille ei ensin kerrota yksityiskohtia siitä, mitä *mittelöllä* tarkoitetaan, mutta kun tulee vanhempien opastuksen vuoro, mainitaan mukaan otettavaksi *omat kaksi viinipulloa*. Tästä voi päätellä, että ainejärjestö on varannut jokaiselle fuksiryhmälle tarvittavat viinipullot (tai että ohjeistus on annettu sähköpostilistojen ulkopuolella). Kutsu ei kerro tarkkaan viinipullojen käytöstä, paitsi että ne ovat jonkinlaisia kilpailuvälineitä, ja että vanhemmat opiskelijat osaavat näyttää niillä mallia nuoremmille. He siis osaavat käyttää niitä oikein; taito, jota noviiseille tullaan tapahtumassa opettamaan.

Fuksiaisten ihme

Yksi mielenkiintoinen ainejärjestöjulkaisu on *VOpas*. Tämän ”Vaihtoehtoisen opintooppaan” rakenne noudattaa eri oppiaineiden välillä samanlaista kaavaa. Ensin esittäytyy ainejärjestö, minkä jälkeen, joissain tapauksissa, ainejärjestöelämästä kerrotaan vapaamuotoisempi tarina kirjoittajaheimolaisen näkökulmasta. Oppiaineosiot sisältävät myös tutkinto-opiskeluun liittyvää tietoa kursseista, henkilökunnasta ja opiskeluympäristöstä. Alkoholipolitiikkaa oppiaine- tai ainejärjestökuvaukset eivät sisällä yhdenvertaisella tavalla; yleensä viittaukset juhlamiseen (ja sitä kautta mahdolliseen alkoholilliseen) ovat jokseenkin neutraaleja. Tämä johtunee oppaan muodollisuudesta verrattuna esimerkiksi sähköpostiaineistoon, jossa tekstit ovat hyvinkin epämuodollisia. Vaihtoehtoisen opintooppaan aloittaa artikkeli nimeltään *Toimittajan tervehdys*:

Kädessä pitämäsi vihkonen on Jyväskylän yliopiston ainejärjestöjen tekemä Vaihtoehtoinen opinto-opas. Tuttavallisemmin VOppaana tunnettu nidos on jo reilut kymmenen vuotta vanha perinne. Sen tarkoitus on auttaa Sinua, fuksia, opintojen ohella myös opiskelijaelämän alkuun. (#63, 3)

VOpas on heimojen yhteinen *perinne*, joka tutustuttaa noviisit *opiskelijaelämän*, eli heimoelämän, *alkuun*. Oppaan nimeen sisältyvä vaihtoehtoisuus tarkoittaa vastakohtaa virallisille, tutkinto-opiskelusta kertoville opinto-oppaille. VOpas on mainio esimerkki heimojen salaisen piilotietämyksen välityskanavasta. Se kertoo noviiseille salaisuuksia, mitä viralliset oppaat eivät. Vaihtoehtoisen opinto-oppaan artikkelissa ”Jätesäkkejä ja jäänmurtamista: Fuksiaiset” kerrotaan tulevasta initiaatorituaalista:

He [uudet] ovat opiskelijoita, jotka ovat jännittyneinä kerääntyneet odottamaan fuksiaisiaan. Heidän luonaan parveilevat haalariasuiset – ehkäpä jopa hieman humaltuneet – ihmiset ovat ainejärjestöjen vanhempia opiskelijoita valmiina tarjoamaan fukseille alkumaljan rituaaleineen ja lähettämään heidät sitten kilvoittelemaan ympäri kaupunkia. (#63, 26)

Kaksisivuisen tarinan alkuvaiheilla luodaan uusien ja vanhojen opiskelijoiden välinen valtasuhde: vanhemmat tarjoavat, ja noviisit vastaanottavat. Heimovanhempien symboli on haalariasu, ja heidät tunnistaa myös siitä, että he ovat *ehkäpä jopa hieman humaltuneet*. Initiaation aloitus kulminoituu vanhempien tarjoamaan alkumaljaan, jonka jälkeen noviisit lähetetään *kilvoittelemaan*. Alkoholillinen on läsnä humaltumisen myötä, ja samaisesta syystä on jokseenkin oletettavaa, että alkumalja on implisiittisesti myös alkoholillinen.

Artikkelin kuva (2, ks. seur. sivu) välittää hyvin tekstin tarinan juonen. Keskellä noviisit kilvoittelevat ja taustalla vanhempi seuraa ja valvoo. Kuvassa on esillä neljä heimosymbolia. Ensinnäkin noviisit on puettu muovisiin asuihin, todennäköisesti otsikon jätesäkkeihin, siinä missä vanhemmalla on yllään haalarit. Noviisien tehtävään sisältyy olennaisesti pullokorit, mikä on nähtävissä selvänä alkoholin politiikan tunnusmerkkinä, vaikkakin koreista itsestään ei voi päätellä niiden sisältöjä. Ne joka tapauksessa yhdistävät fuksit ja vaativat heitä tarkkaan yhteistoimintaan tehtävän suorittamiseksi. Vanhemmalla on kädessään muki.

Oman mukin mukaan ottamisen pyytäminen on tavallista aineiston tapahtumakutsuissa (esim. #34, #44 ja #52). Myös yksi *VOppaan* julkaisija-ainejärjestön fuksiaiskutsu sisältää oman mukin pyytämisen (#36). Eräässä pikkujoulutapauksessa pyydetään ottamaan ”muki mukaan, mikäli tahtoo saada ulkona raittiin ilman lisäksi myös jotain lämmikettä” (#15). Mukiin liittyy siis sama alkoholillinen sävy kuin omiin pulloihinkin (ks. Omien pullojen ja

nesteen salaisuuksista, s. 66). Näin ollen muki on tarpeellinen, koska heimo tarjoaa siihen yhteistä alkoholillista. Kenties tehtävän pullokorit ovat siksi tyhjiä?

Kuva 2. Fuksit kilpailevat (#63, 26.)

On turha pelätä fuksiaisiin osallistumista, vaikkei itse iloliemen kanssa tapaisikaan läträtä. Fuksiaisissa on nähty myös ihme: opiskelija, joka ei juo. Tämähän vain tarkoittaa sitä, että muille jää enemmän. (#63, 27)

Tarinan loppuosassa mukin alkoholillisuus saa lisää vahvistusta, sillä fuksiaisiin osallistuminen kytketään *iloliemen kanssa läträämiseen*. Taustaoletus on mielenkiintoinen: alkoholiton pelkää initiaatiota heimoon. Yhteisiä alkoholillisia tapoja vahvistetaan vielä poikkeuksella mainitsemalla suorastaan sankarillinen, peloton, ihmeellinen noviisi: *opiskelija, joka ei juo*. Välivaihtoehtoja ei anneta, iloliemen kanssa joko läträtään (eli käytetään runsaasti) tai sitä ei juoda. Tätä tukee myös viimeinen nokkela lausahdus, mikä siirtää juomatomat iloliemet muiden juotaviksi. Juuri siitä voi päätellä myös aikaisemman kuvan mukin

tarkoituksen: aivan kuin heimo olisi varannut rituaaliin ilolientä jaettavaksi tasaisesti kaikille.⁶

Alkoholittoman osallistuminen *tarkoittaa sitä, että muille jää enemmän*. Tämä hyöty on kuitenkin vain keinotekoisesti ja vähättelevästi konstruoitu näyttämään positiiviselta. Alkoholiton esitetään välinearvona alkoholillisen vahvistamiseen, joka taas on ”läträäjille” itseisarvon asemassa. Alkoholiton on tarinassa ihme, poikkeus ja peloton ilmestys, vaikkei suoranaisesti positiivisessa mielessä, ja eristetty heimon ytimestä. Sen olemassaolo tunnustetaan, muttei sitä juurikaan arvosteta.

Ainejärjestölehti Foguessa oli *Fukseille tietoa tapahtumista* -otsikon alla kalenterimaisesti listattuna muutamia syksyn yhteisiä tapahtumia. Fuksiaisista muistuttava kohta on erityisen mielenkiintoinen esimerkki alkoholin poliittisesta, hiljaisesta taustaoletuksesta. Koko 40-sivuinen julkaisu ei nimittäin sisällä mitään muuta tietoa kuin ao. lainauksen siitä, mitä fuksiaisilla tarkoitetaan.

Fuksiaiset 12.9.

Fuksiaisiin kannattaa osallistua, vaikka bilettäminen ja alkoholi eivät olisikaan sinun juttujasi, niihin emme pakota. Muista kuitenkin, että fuksiaiset ovat vain kerran elämässä kunkin pääaineen opiskelijalla. Fuksiaisissa on hyvä tilaisuus tutustua uusiin ihmisiin! Jatkoapaikkana yökerho Fever. (#11, 23)

Fuksiaisiin kuuluu olennaisesti *bilettäminen ja alkoholi*, mikä näkyy muistutuksen aloittavan virkkeen implisiittisessä taustaoletuksessa. Mistä muistutus oikeastaan muistuttaa? Ensin fuksiaisiin ohjeistetaan osallistumaan, sitten nostetaan esille poikkeuksellinen alkoholiton (ja ”bilettämätön”), hyväksytään se vetoamalla ei-pakkoon, ja lopuksi muistutetaan *kuitenkin*, että tapahtuma on ainutlaatuinen, *vain kerran elämässä*. Sana *kuitenkin* on alkoholittoman poikkeuksellisen aseman tulkinnan keskiössä. *Kuitenkin* ei edeltävän alkoholillisen ei-pakon perusteella koske muuta kuin alkoholitonta, sillä alkoholillinen on oletusarvoisesti fuksiaisissa kuin kotonaan. Aivan kuin tapahtumaan osallistumistaan harkitseva

---

⁶ Käytännön taloudellisuuden näkökulmasta herää kysymys, mikä muovimukeissa niin maksaa, ettei ainejärjestö osta niitä yhteiseen käyttöön? Ovatko kaikki rahat kuluneet pullokoreihin? Nähdäkseni tämä keveältä näyttävä kysymys on kuitenkin olennainen omien mukien symbolisen merkityksen esiintuomisessa. Kyse ei ole tutkielmani kontekstissa taloudellisuudesta, vaan heimosymbolisesta alkoholipolitiikasta. Käsittelen tätä aihetta enemmän luvussa Omien pullojen ja nesteen salaisuuksista, s. 66.

alkoholiton tarvitsisi erityisen perustelun, ainutlaatuisuuden, osallistuakseen. Samaan tulkintaan nojaten myös *hyvä tilaisuus tutustua uusiin ihmisiin* koskee pääasiassa yksinäiseksi oletettua alkoholitonta. Alkoholillinen (ja bilettävä) ei lainauksen kaltaisia muistutuksia eksplisiittisesti tarvitse.

4.3 Muista rituaaleista ja vaihtoehtoista

Kuva-arvoitus

Fuksiaiset eivät ole ainoa tärkeä rituaali akateemisessa opiskelijakulttuurissa. Monet muut juhlat ja tapahtumat sisältävät paljon heimometaforisia elementtejä sekä alkoholin politiikkaa. Rituaaleista ja kumppanuusriiteistä kertovia tekstejä täytyy kuitenkin lukea huolella, sillä monesti ne sisältävät itseironiaa, huumoria tai jopa leikillisiä kuva-arvoituksia:

Makkaratikku vai drinkkilasi??

Jos näet makkaratikun, älä lue alla olevaa viestiä!

*****

TRIOLI PROUDLY PRESENTS:

BILEET!

28.09.2006

@ Lillukka

Drinking time: 19.00 =>

 # osanottomaksu 1€ (tilavuokraan)

 # OPM

 # nyyttärimeininki (myös muiden syömis-
ten suhteen)

 # fukseille ruksi (passit mukaan!)

 # fuksit saavat myös moppia käteen!

 # läsnäolopakko

 # Lillukka sijaitsee Rentukan alapuolel-
la

 # lisätietoja allekirjoittaneelta

 # TERVETULOA!!!

Järj. Triolin hallitus! (#61)

Juhlien nimi, *BILEET!*, on vain näennäisen pelkistetty. Kyseessä on heimososialisaation kannalta merkittävä tapahtuma, mistä kutsu on täynnä vihjeitä. Mainoksen aloittava ja viivalla rajattu alkuosa sisältää leikkimielisen kuva-arvoituksen, minkä tarkoitus alkoholin politiikan näkökulmasta on jakaa yleisö kahteen osaan: alkoholilliseen ja alkoholittomaan.

Esitetty argumentti on kuitenkin paradoksaalinen heimoyhteisyyden kannalta. Arvaamalla kuva-arvoituksen tarkoittavan makkaratikkua ohjautuu olemaan lukematta jatkoviestiä, joka kuitenkin sisältää vaatimuksen: *läsnäolopakko*. Ottaen huomioon, että tapahtuma järjestetään vapaa-ajalla, tutkinto-opiskelun ulkopuolella, on läsnäolopakko erikoinen ilmesitys. Tutkinto-opiskelun piirissä kyseessä olisi vaatimus osallistua kursseille niiden suorittamiseksi hyväksytysti, joten analogisesti *läsnäolopakko* vaatii heimolaisia osallistumaan bileisiin, jotta heidät hyväksyttäisiin heimon jäseniksi. Lisäksi osallistumisesta tulee *fukseille ruksi* heidän fuksipasseihinsa, mitkä heille on ylioppilaskunnan toimesta jaettu opintojen alussa opiskelijakulttuuriin tutustumiseen kannustamiseksi⁷. *BILEET!* ovat siis olennainen osa fuksien initiaatiota, ja siitä saa näkyvän todistuksen: ruksi osoittaa symbolisesti noviisin saaneen heimon hyväksynnän.

Fuksien sanotaan saavan *myös moppia käteen*, minkä merkitys muuna kuin siivoamiseen liittyvänä toimintana ei käy kutsusta eksplisiittisesti ilmi. Siivoamisen, varsinkin muiden (tässä tapauksessa juuri vanhempien, sillä noviiseille kaikille kuuluu moppi) juhlijoiden jälkien tapauksessa voi tulkita hyvin perustavanlaatuisena valtasuhteen osoittajana. Noviiseille kuuluu juhlien jälkeinen likainen työ, minkä suorittamisella he ansaitsevat paikkansa ja voivat tulevina vuosina vaatia uusilta noviiseilta samaa.

Kuva-arvoitukseen sisältyvä alkoholiviittaus ei ole kutsussa yksin. Se olettaa tulijan valitsevan drinkkilasin jatkaakseen kutsun lukemista ja yhteiseen rituaaliin saapumista. Tapahtuman alku kytketään vahvasti juomiseen: *Drinking time: 19.00 =>*. Ennen tuota kellonlyömiä ei sanota tapahtuvan mitään, eikä sen jälkeen muuta kuin juomista. Tämä heimon yhteinen aika on varattu juomiselle, mikä drinkkilasin perusteella tarkoittaisi alkoholillista.

---

⁷ ”Fuksipassi on toteutettu yhteistyössä JYYn, ainejärjestöjen, yliopiston kulttuuritoimikunnan ja Jyväskylän kaupungin kulttuuripalveluiden kanssa. Passin idea on yksinkertainen: tarkoituksena on suorittaa mahdollisimman monta passiin merkittyä tehtävää. Jokainen suoritettu tehtävä kuitataan passiin suorituspäivämäärällä ja tilaisuuden järjestäjän tai todistajan kuittauksella. Todistajina voivat toimia tutorin lisäksi ainejärjestön, ylioppilaskunnan ja yliopiston edustajat tai tapahtumanjärjestäjä.” (#17)

Tätä tulkintaa yhä vahvistaa kutsun listauksessa esitetty lyhenne, *OPM* – omat pullot mukaan (lisää s. 66).

Vapaata vaihtoehtojuhlaa?

Kauppakadun Appro on vuotuinen opiskelijatapahtuma Jyväskylässä. Sen Internet-sivujen mukaan ”nämä opiskelijakarkelot antavat Sinulle mahdollisuuden tutustua parhaimpiin anniskeluravintoloihin ja solmia suhteita iloisein kanssaopiskelijoihin” (#27). Yhteisöllisyys on tapahtumassa vahvasti läsnä, ja sen perusteella on ymmärrettävää, miten Kauppakadun Appro on akateemisessa heimokulttuurissa niin suosittu perinteinen rituaali. Tapahtumaa mainostettiin kampusalueella julistein, joissa oli sama kuva (3) kuin verkkosivuilla.

Kuva 3. Kauppakadun Appro (#27)

Mainoksessa haalareihin sonnustautunut opiskelija pitää toisessa kädessään oluttuoppia. Toinen käsi on tyhjä ja opiskelijalla on päässään viikinkikypärää muistuttava hattu. Kuvas-
sa on toisin sanottuna kolme erityistä symbolia, joista viimeksi mainittu ei kuitenkaan saa
mitään erityistä merkitystä muun aineiston perusteella. Haalarit ja oluttuoppi sen sijaan
kilvoittelevat siitä, kumpi on näkyvämpi opiskelijaelämän tunnus. Tapahtuma sai aikaan
myös paljon viestintää sähköpostilistoilla, eräässä viestissä sitä kuvattiin näin:

*Kauppakadun Appro valtaa Jyväskylän jälleen torstaina
5. lokakuuta. Kyseessä on opiskelijatapahtuma, jossa
suoritetaan eriaisteisia "tutkintoja" juomalla rastibaa-
reissa ilolientä. (#1)*

Tapahtumassa rinnastetaan alkoholin juominen leikkimielisesti tutkinto-opiskeluun, ja
juomisen määrä (eli "tutkinnon" taso) kertoo, kuinka "ahkera" tai "pätevä" opiskelija on.
Asetelma on samantyyppinen kuin fuksiaisten tehtävien pisteyttäminen ja parhaan ryhmän
palkitseminen, mutta heimokonteksti on laajempi, kaikkia yliopisto-opiskelijoita koskeva:

Heippuliskeikkulis kaikki iloiset varpuset!

*Nyt se on taas täällä, ihana tapahtuma, jonka varjolla
sivistyneet yliopisto-opiskelijat vetävät päänsä täy-
teen ja riekkuvat ympäri jyvaskylän baareja. Toki saa
myös juoda limsaa, vettä tai syödä hampurilaisia, mut
se on harvinaisempaa, ihan tiedoks vaa. (#23)*

Kauppakadun Appron luonne vaikuttaa lainatussa tiedotteessa olevan itsetietoisella tavalla
hyvin tunnettu. Lainattu ohjeistus sisältää kuitenkin vaihtoehtoisia tapoja ottaa osaa: *toki
saa myös juoda limsaa, vettä tai syödä hampurilaisia*. Kolmas vaihtoehto on mielenkiin-
toisesti jotain muuta kuin juotavaa. Se voi olla tarkoitettu sarkastiseksi huumoriksi, sillä
negaation kautta voidaan tulkita, etteivät tavalliset juhlijat syö hampurilaisia, sillä tapah-
tumassa juhlijat *vetävät päänsä täyteen* eli juovat, eivät syö. Vaihtoehtoisuus saa alistetun
aseman ja tätä *harvinaisempaa* toimintaa kaipaaville muistutetaan erikseen, *ihan tiedoks
vaa*, etteivät he ole tavallisia, ts. sivistyneisiin yliopisto-opiskelijoihin kuuluvia. Koko teks-
ti on toki humoristinen, mutta tämä huumori toimii myös poliittisena välineenä.

Alkoholin politiikan kannalta on merkittävää, että siinä missä vaihtoehdot nimetään avoi-
mesti, *limsaa, vettä tai – hampurilaisia*, ei pään täyteen vetämistä määritellä tarkemmin.
Alkoholiton mainitaan avoimesti, mutta alkoholillisesta puhutaan kielikuvin. Viimeinen
virke saa loppuaan kohden yhä arkisemman ja puhuttelevamman sävyn, minkä voi tulkita

epävirallisemmän heimotietämyksen jakamisena. Mainittu harvinainen rinnastuu näin ajatellen salaiseen, johonkin, mistä ei yleensä puhuta avoimesti.

Lisää retorista vaihtoehtoisuutta perinteiseen rituaaliin liittyy varjotapahtuman kautta: Laajavuoren Improbatur esitetään eräässä sähköpostissa vaihtoehtona Kauppakadun Approlle.

SAITKO LIPUN KAUPPAKADUN APPROON? EI SE MITÄÄN, TULE SILTI LAAJAVUOREEN!

Heipä hei taas lapsukaisetpaksukaiset

Järjestämme jälleen länsimaista dekadenssia edustavalle Kauppakadun approlle autenttisen vaihtoehdon 5.10. Haluatko olla mukana luomassa uutta perinnettä? Tule Laajavuoren Improbaturiin! Improbaturiin kuuluu Laajavuoren/Kortepohjan KAIKKIEN baarien kiertäminen (City, Kierre, Rentukka; tässä järjestyksessä). Omia juomia on syytä ottaa mukaan paikkaamaan baarien välisiä matkoja sekä myöhempää iltaa. Suoritustapa on vapaa eli mitään institutionaalisen tiukkoja juomarajoitteita ei ole suuntaan tai toiseen. Osallistumisesta saa improbatur-arvosanan, muita kapitalistista voitonhimoa edustavia suoritustasoja ei ole. Osallistujille on jälleen mahdollisesti jaossa haalarimerkki, jonka voi liimata vaikka otsaan.

[--] Baarien kiertonopeus on omavalintainen. Tämän lisäksi on tarjolla kysynnän mukaan seura- ja rahapelejä sekä muuta improbatorisoitua ohjelmaa. Illan aloittaa huikea improbatorisoitu musiikki- & lauluesitys noin klo 18.30 grillikatoksen vieressä, kannattaa tulla siis kauempaakin. Baarien sulkeutumisen jälkeen voimme siirtyä nauttimaan lisää päihdykkeitä Kortepohjan vuokra-asuntoihin.

TERVETULOA NAUTTIMAAN AITOJEN IHMISTEN SEURASTA AITON LÄHIÖÖN! (#43)

Kutsun rinnastuksen kohteena on Kauppakadun Appron juomakilpailu, minkä kilpailullista kapitalistista voitonhimoa paheksutaan. Improbatur ei kuitenkaan ole alkoholin poliittinen vaihtoehto Approlle samalla tavoin kuin kasvissyönti on lihansyönnille, sillä molemmat tapahtumat ovat luonteeltaan juomisen ympärille suunniteltuja baarikierroksia. Alkoholillinen on niiden ytimessä, osin esillä, osin piilossa.

Retoriikka Appron vaihtoehtoisuudesta on esillä myös Jylkkäri-lehden uutisoinnissa otsikolla ”Kun kaupunki hukkui haalareihin” (#32). Kaupungin sanotaan nestekielikuvaa käyttäen hukkuvan haalareihin, millä viitataan haalareiden olevan tapahtuman näkyvin osa. Pääuutisartikkeli kuitenkin kertoo kahden Kauppakadun appron osallistujan tarinan illan

ajalta, mikä sisältää eri baareissa tapahtuneiden keskustelujenpätkien uudelleen kertomista. Haalareista ei puhuta otsikon lisäksi muuta kuin kahden juttuun liittymättömän opiskelijan tanssia kuvaavan kuvan kuvatekstissä: ”Haalaripirut tulessa”. Piruihin liittyvä syntinen paheellisuus vihjaa, että tapahtuma keskittyy alkoholiavusteiseen ilotteluun, varsinkin kun pääartikkeli kertoo humalaisten toilailuista. Tällaisen pirun haalarit ovat samalla myös retorinen vaate.

Kuten edellä esittelemäni Apron mainoskuva osoittaa, ovat haalarit opiskelijakulttuurin symboli. Esimerkiksi Lamberg (2004, 511) Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnan historiikissaan nostaa kyllä esille opiskelijahaalarien yhteisöllisen merkityksen, mutta teoksensa kansikuvassa esiintyviä haalaripukuisten opiskelijoiden pulloja hän ei huomio. Hän ”huomaa” vain toisen kahdesta näkyvästä symbolista. Kauppakadun Apron tapauksessa kokonaisten opiskelijamassojen alkoholillisuus peittyy haalareihin, kuten Jylkkärin pääartikkelissa. Tästä herää mielenkiintoinen ajatus haalareiden ja alkoholin keskinäisestä suhteesta: miltä näyttäisi, jos sadat oluttuopein tai -pulloin varustautuneet nuoret aikuiset, jotka eivät olisi pukeutuneet haalareihin, täyttäisivät kadut? Legitimoivatko opiskelijahaalarit alkoholillisen?

Alkoholin politiikan kannalta mielenkiintoisin elementti Jylkkärissä on kuitenkin pääartikkelin alle ahdettu pieni sivuartikkeli Laajavuoren Improbaturista otsikolla ”Vaihtoehtojuhlaa Kortepohjassa”. Sen lisäksi, että vaihtoehdosta kertova artikkeli on kooltaan vain 1/10 koko artikkelista, on sen tarjoama vaihtoehto ainoastaan toisenlainen tapa juhlia alkoholillisesti. Tämä on tulkittavissa palaamalla alkuperäiseen Laajavuoren Improbaturin kutsuun.

Kutsussa (#43, ks. yllä) sanotaan, että *suoritustapa on vapaa, eli mitään institutionaalisen tiukkoja juomarajoitteita ei ole suuntaan tai toiseen*, mutta jos keskitymme alkoholin politiikkaan, kuinka vapaa tapahtuma onkaan? Juomien osalta tarina alkaa ohjeesta, jossa *omia juomia on syytä ottaa mukaan paikkaamaan baarien välisiä matkoja sekä myöhempiä iltaa*. Myöhempi ilta kuvataan lopussa: *baarien sulkeutumisen jälkeen voimme siirtyä nauttimaan lisää päihdykkeitä...* On selvää, että juomat, niin omat kuin baareissakin nautittavat, ovat tarkoitettu alkoholillisiksi.

Suoritustavan vapaus koskee siis vain sitä, miten haluaa alkoholillisensa nauttia. Varsinaisesta vapaudesta nauttia alkoholitonta ei kutsussa puhuta, vaikkei toki alkoholittomuutta

suljeta eksplisiittisesti ulkopuolellekaan. Alkoholi kuitenkin korostuu, kuten toisesta saman tapahtuman muistutuksesta käy ilmi:

Pienenä muistutuksena siis, kokoonnumme Kortepohojassa jossakin Rentukan tietämällä klo 18, ja siitä kierros jatkunee kummankin kolmen kuppilan kautta vapaavalintaisella ohjelmalla oluet kädessä ympäriinsä keskihaikuisesti hajautuen.

Tiedossa siis juominkia ja evästä (jos tuo mukanaan), mutta ennen kaikkea erinomaista seuraa! (#45)

Edelleen puheessa on mukana *vapaavalintaisuus*, mutta vain ohjelman suhteen. Juomavaihtoehto on rajattu olueen. Muistutuksen loppukaneetti on kaksimielinen. Erinomainen seura asetetaan retorisesti ensisijaiseksi (painottaen heimoyhteisyyttä), mutta se mainitaan vasta juomingin ja eväiden jälkeen. Lausahduksesta kajastaa näin tapahtuman poliittinen painotus: alkoholillinen. Alkoholin poliittisesta näkökulmasta tarkasteltuna puhe vapaudesta, vaihtoehtoisuudesta ja vapaavalinnaisuudesta ovat retoriikkaa, jotka hämärtävät alkoholillisen ensisijaisuutta ja poliittista vaihtoehdottomuutta.

Erityisjuomavalio

Alkoholin poliittisuus kytkeytyy niihin käytännön toimintavaihtoehtoihin, mitä alkoholin tai sille vaihtoehtoisen alkoholittoman nauttimiselle annetaan. Vaikka kyseessä ei välttämättä ole suuriin poliittisiin linjanvetoihin perustuvia valintamahdollisuuksia, on tavallistakin tapahtumamainoksista luettavissa politiikkaa alkoholillisen ja alkoholittoman välillä:

Syksyn ensimmäiset sitsit järjestetään torstaina 28.9. ravintola Wilhelmiinassa. Illan teemana on Royal. Kaikki prinsessat, ritarit, hovinarrit, lakeijat, Williamit ja Harryt, henkivartijat, linnankummitukset ja muutkin teemaan liittyvät hahmot ovat tervetulleita juomaan ja laulamaan!

Sitsit on ensisijaisesti tarkoitettu fukseille, joita sitsitavoille ovat opettamassa hallituksen jäsenet ja tutorit. Jos ja kun keskiviikkona 20.9. on vielä paikkoja jäljellä, niin muutkin vanhemmat opiskelijat saavat ilmoittautua tapahtumaan.

Sitsit alkavat klo 18.30 ja päättyvät klo 22, jonka jälkeen siirrytään loppubileisiin eli Royal Night -bileisiin, jotka järjestetään Kharmassa. Paras asu palokitaan!

[--]

Sitsimaksu sisältää:

* Vihreää salaattia

- * Jauhelihapizza / kasvispizza
- * Kahvi / tee ja pulla
- * Olut
- * Siideri
- * 2 kaatoa
- * Kahvi avec
- * Sisäänpääsy loppubileisiin (#57)

Sitsit ovat osa opiskelijoiden juhla-kulttuuria. Nämä *syksyn ensimmäiset sitsit* on *ensisijaisesti tarkoitettu fukseille* ja tarkoituksena on, että heidät opetetaan oikeille tavoille vanhempien toimesta. Kutsun *sitsimaksun* sisällön listaava osio on kuitenkin alkoholin politiikan kannalta erityisen mielenkiintoinen. Pääruoalle, pizzalle, annetaan kaksi vaihtoehtoa siltä varalta, että joku osallistujista on kasvissyöjä. Myös kahvin ja teen juojat saavat haluamansa juoman. Ainoastaan kahdessa eri kohtaa listatut alkoholijuomat eivät saa alkoholittomassa mielessä vaihtoehtoisia juomia. *Olut* esiintyy rivillään yksin, kuten myös *siideri* sen alapuolella sekä *2 kaatoa*, jolla viitataan mitä ilmeisimmin väkeviin viinoihin.

Siinä missä kasvissyöjät tai kahvista piittaamattomat saavat vaihtoehdon, ei alkoholiton ole huomioitu lainkaan. Kyseistä alkoholin politiikkaa on mielenkiintoista tarkastella kääntelemällä asetelmaa eri tavoin. Miten kutsuvieraat suhtautuisivat, jos tarjolla olisi eksplisiittisesti vain liharuokaa? Herättäisikö jokaiselle automaattisesti tarjottu kahvikuppi kysymyksiä teestä? Kutsun taustaoletuksen mukaan vain vihreää salaattia ja alkoholia voi tarjota vaihtoehdottomasti. Toisessa tapauksessa alkoholiton jää erikoistapaukseksi:

Arvon biologit,

Syrinx juhlii 35-vuotista taivaltaan lauantaina 9.12. Survon kartanossa klo 18 alkaen. Illalliskortti juhliin maksaa Syrxin jäsenille 30 € ja se sisältää ruoan, alkumaljan ja yhden ruokajuoman (viini, olut tai siideri). Muille kuin Syrxiläisille illalliskortti maksaa 35 €. Pääruokavaihtoehdot ovat joko smetanalohi tai kasvisvaihtoehtona kasvispaistos ja kasvislasagne. (Liitteenä molemmat menut alkuruokineen.) Jos sinulla on jotain erikoisruokavalioida (muuta kuin vähälaktosinen), ilmoita niistä minulle sähköpostitse.

Juomatarjoilu tapahtuu siten, että voit etukäteen laskeskella minkälaista juomaa - ja kuinka paljon - ajattele illan aikana nautiskella, ja kerrot ilmoittautumisen yhteydessä montako juomalippua haluat ostaa. Juomalippuja on kahdenlaisia, 2 euron lipulla saat joko oluen tai lasin viiniä ja siideriin oikeuttavat liput kustantavat 3 euroa. (#4)

Heimon pitkää yhdessäolon taivalta juhlitaan kutsussa vuosijuhlarituaalein. Paikalle ovat tosin tervetulleita myös muiden heimojen jäsenet, vaikkakin hieman kalliimmalla pääsymaksulla – oma heimo on toki etuoikeutettu omaan juhlaansa. Tämän poliittisen jaottelun lisäksi kutsussa tehdään monta tarjoiluun liittyvään kategorisointia: *Pääruokavaihtoehdot ovat joko smetanalohi tai kasvisvaihtoehtona kasvispaistos ja kasvislasagne – – jos sinulla on jotain erikoisruokavalioita, – – ilmoita niistä.* Juomat ovat kuitenkin luokiteltu vain alkoholillisen kategorioiksi: *viini, olut tai siideri.* Mitään mainintaa alkoholilliselle vaihtoehdoista ruokajuomista ei ole. Ainoa mahdollisuus alkoholittomalle on rinnastaa ne erikoisruokavalioihin, lääketieteellisiin poikkeuksiin laktoosi-intoleranssin rinnalle, ja ilmoittaa omasta ”erikoisuudestaan” etukäteen järjestäjälle. Koska on vaikea kuvitella, ettei tarjolla olisi edes vettä, on kutsussa kyseessä enemmän tai vähemmän tietoisesta poliittisesta linjauksesta – heimo juo vain alkoholia.

Toki käytännössä moni opiskelijatapahtuma, kuten sitsit, on luonteeltaan juuri alkoholin ympärille rakennettu tilaisuus, missä on kenties juuri tarkoituksena olla humalassa. Samaten vanhemmat opiskelijat pitävät huolen siitä, että noviisit pääsevät sisälle tällaiseenkin akateemiseen kulttuuriin:

Tervetuloa sitseilemään poikkitieteellisesti! Hintaan sisältyy ruoka, olut siideri, pari shottia ja hilpeä meininki! Tämä on myös oiva tilaisuus fukseille tutustua akateemisissa piireissä hyvinkin suosittuun sitsikulttuuriin, eli syömisen, juomisen ja laulamisen juhlaan.

Ilmoittautuminen tapahtuu vastaamalla tähän viestiin, ilmoita samalla myös mahdollisista erityisruokavalioistasi. Ilmoittautumiset [sic] huomioidaan saapumisjärjestyksessä, joten pidä kiirettä jos haluat varmistaa paikkasi! (#29)

Alkoholillinen on tässäkin kutsussa ainoa vaihtoehto, johon yhdistyy *hilpeä meininki* ja oiva tilaisuus fukseille lähentyä yhä yleiseen heimokulttuurin muita heimoja *poikkitieteellisesti* tavaten. Tosin käytännön näkökulmasta on oletettavaa, että mukaan haluaisi joku itsensä alkoholittomaksi identifioiva, joten alkoholiton on luettava erikoistapauksena. Ainoa edes implisiittinen mahdollisuus sisällyttää pääsymaksun hintaan jotain muuta kuin alkoholillista on erityisruokavalion varjolla ilmoittaa olevansa ”erityinen”. Sana tarkoittaa toisin sanottuna jostakin erillisistä, erilaista kuin muut.

On kuitenkin erilaisia tapoja esittää alkoholittoman olemassaolo. Vaikka alkoholillisen ensisijaisuuden osalta aivan vastaavanlainen sitsikutsu kuin edellinen #29 on myös #67, ei vastaava tapa listata pelkkiä alkoholillisia juomavaihtoehtoja ole ainoa mahdollinen:

Osallistumismaksu: 13e (sis. KOKO HOIDON: ruoat, juomat (1x olut, 1x sidu, 2x napsut, 1x punssi) ja ohjelman. Näin halvalla et selviä missään illallisilla!

Samaisista mafia-teemaisista sitseistä nimittäin ilmoitettiin kahdella eri listalla, ja alkoholilin politiikan kannalta niissä on merkittävä eroavaisuus:

MITÄ MAKSAA? 13 euroa per nuppi

MITÄ SILLÄ SAA? ruokaa, 1xolut, 1xsiideri, 2xsnapsi, 1xjälkiruokaviina

(alkoholia ei tietenkään ole lainkaan pakko juoda, jos ei tahdo, ilmoita vaan toiveistasi ilmoittautumisen yhteydessä) (#40)

Ensisijainen oletus on, että alkoholia tahdotaan juoda. Vain sulkeissa, erikoisohjeena, annetaan vaihtoehdoksi alkoholiton, mistä pitää ilmoittaa järjestäjille erikseen. Ohjeessa toistuu puhe pakosta pakottamattomuutena samoin kuin *VOppaassa* (#11, ks. Fuksiaisten ihme, s. 47). Pakotuksen puutteesta mainitaan erikseen, minkä voi tulkita oletettavan, että alkoholiton jotenkin pelkäisi pakotusta. Kenties tämä liittyy jonkinlaiseen ryhmäpaineeseen, jonka perusteella jokaisen oletetaan käyttäytyvän samalla tavoin – ja hyväksyvän yhtäläinen alkoholin politiikka.

Alkoholillisen taustaoletuksen asettaminen tarkoittaa, että alkoholillinen voi olla ensisijaista ja preferoitavaa jopa niinkin luontaisesti, ettei siitä tarvitse erikseen ilmoittaa. Tämä näkyy hyvin seuraavasta pikkujoulukutsuotteesta; alkoholittomasta vaihtoehdosta mainitaan vasta pelkän (tavallisen) *glögin* esittämisen jälkeen:

Lippu ovelta maksaa 2e (ei ennakkomyyntiä) ja sisältää maukkaan riisipuuron sekä glögin (glögissä tarjolla myös alkoholiton vaihtoehto, riisipuurossa vähälaktoosinen). Paikan päällä myydään myös olutta ja siideriä. (#3)

Glögi on siis kutsun perusteella oletusarvoisesti alkoholillista. Alkoholittomuus on sulkeistettu ja asetettu vähälaktoosisen rinnalle. Kun vähälaktoosisen ruokavalion ajatellaan yleensä olevan terveydellisistä (tai lääketieteellisistä) syistä johtuva vaihtoehto, on alkoholiton glögi tavallaan oudossa seurassa. Aivan kuin alkoholia ruumiiltaan kestävämmät

olisivat poikkeuksia, joita varten on tarjolla ”erikoisjuomavalio”. Lopulta muu juomatarjoilu annetaan alkoholittoman suhteen vaihtoehtottomasti: vain *olutta ja siideriä*. Alkoholillisen olettaminen ulottuu myös rituaalien järjestelytehtäviin:

[Ainejärjestön] puolesta kaivataan kahta lipunmyyjää baarin ovelle klo 23-24. Myyjät/myyjättäret saavat tietenkin ilmaisen sisäänpääsyn baariin, vaatimuksena on tolkullinen olemus ja järki päässä (alkoholia täytyy siis ennen tuota pestiä ottaa vain erittäin kohtuullisesti) (#35)

Tässä kutsussa fuksiaisten järjestelytehtäviin on erityinen maininta alkoholin nauttimisesta. Ilmaisu *täytyy ottaa* on kenties arkinen, eikä näennäisessä ehdottomuudessaan vahva käsky, mutta se sisältää selvän taustaoletuksen. Ohjeessa on erityisen mielenkiintoista, miten alkoholin nauttimiselle ei anneta vaihtoehtoa, vaan oletuksena on, että jokainen on joka tapauksessa ”ottanut” edes hieman alkoholia. Aivan kuin lipunmyyjiksi ei toivottaisi alkoholitonta lainkaan. Toisaalta joskus alkoholillinen ja alkoholiton ovat valinnanvaraisia. Tämä fukseille suunnattu illanviettomainosote sisältää tyypillisen tarvelistan, jossa alkoholillinen esiintyy vaihtoehtoisena:

Syöpötellään nyyttärimeiningillä eli jokainen tuo vähän naposteltavaa seuraavan jaon mukaisesti:

A:n ryhmä: hedelmät/vihannekset

B:n ryhmä: karkit

C:n ryhmä: keksit/leivonnaiset (tutorit toivovat mm. Doris -keksejä) :P

D:n ryhmä: patongit ja levitteet

E:n ryhmä: sipsit ja dipit

Mukaan tarvitset myös:

-saunavarusteet

-oman mukin

-omat juomat (holillinen tai holiton)

-3,5 euroa (tasaraha) tilan vuokraa varten

-ryhmäsi mukaiset eväät/purtavat (#54)

Kokoontumiseen tuodaan naposteltavaa ryhmäjakojen (ryhmien nimet peitetty) mukaisesti, mutta näiden lisäksi pyydetään *omat juomat (holillinen tai holiton)*. Alkoholillinen on järjestyksessä kuitenkin ensimmäinen, ja alkoholiton jälkimmäinen, vaikkei alkoholikeskeisyys vaikuta olevan kyseisen kutsun tai heimon tapauksessa erityisen merkittävää. On kuitenkin mainittavaa, että valinta *holillisen* ja *holittoman* välillä annetaan juuri pyytämällä *omat juomat*, jonka merkitys on yleensä alkoholillista painottava ja piilottava (ks. s. 66).

Samoin jokaisen tarvitsee kokoontumiseen *oman mukin*, mikä viittaa heimon tarjoaman yhteisen sisällön läsnäoloon, kuten Fuksiaisten ihmeenkin yhteydessä (s. 47).

4.4 Salainen alkoholin politiikka

Mehun salaisuus ja kysymys glögistä

Heimoteoriassa heimon arvot ja tavat säilyvät vuodesta toiseen piilotietämyksenä, heimosalaisuuksina. Akateemis-pedagogisessa ympäristössä heimosalaisuudet voidaan rinnastaa myös piilo-opetussuunnitelmaan, jota ei formaalisti opeteta noviiseille. Puhe alkoholillisesta ja alkoholittomasta sekä niiden poliittiset hierarkiat ovat osa tätä hiljaista tietoa, ja vaikka toisinaan alkoholin politiikka onkin esillä avoimesti, ei sitä aina ole helppo paljaalla silmällä nähdä. Myös retorinen salailu on eksplisiittisesti aineistossa läsnä.

Vaihtoehtoinen Opinto-opas on rikas aineistokappale. Eräs ainejärjestö kertoo siinä vapaamuotoisen tarinan otsikolla ”Viimeisenä hyytyy kemisti – tarinoita kierrekorkin takaa”. Artikkelin on kirjoittanut nimimerkki *Neljannen vuoden puistokemisti*. Mainitut pulloihin liittyvät tarinat ovat itse asiassa kronikkamainen kokoelma vuosittaisista tapahtumista ja juhlaperinteistä. Ne yhdistetään ainejärjestön sisäiseen verkostoitumiseen ja sosiaalisuuteen, joihin vastaavasti kytketty alkoholin politiikka tiivistyy hyvin artikkelin toiseen kappaleeseen:

Pitkin vuotta rakas ainejärjestömme Radikaali järjestää tilaisuuksia tehdä uusia tuttavuuksia ja parantaa jo solmittuja liittoja. Kemisteillä on myös yksi salainen ase, jolla bileet pyörähtävät käyntiin kuin huvipuisto kesällä, nimittäin Kemistiviini. (#63, 35)

Heimon salainen tietämys on eksplisiittisesti läsnä *kemistiviinin* muodossa. Kun tilaisuudet *tehdä uusia tuttavuuksia ja parantaa jo solmittuja liittoja* ovat bileitä, ja kemistiviini niiden käynnistäjiä, saa alkoholillinen vahvan yhdistäjän aseman. Toki salaisen aseiden nimikin on heimoon viittaava: vain kemistit juovat kemistiviiniä. Poliittinen *me* luodaan tämän salaisuuden ympärille.

Sen laatu on loistavaa ja kevyin malli vetää naaman vain tiukkaan irvistykseen. Suuremmilla luvuilla osa nesteestä päättyy rinnoille ja syyttömien hiuksiin. Lieskojakin huhutaan näillä mehuilla joskus irronneen. Onneksi valtion A-kaupat tarjoavat myös muita vaihtoehtoja eikä niiden käyttöä ole kielletty bileissämme ja voihan sitä aina tyytyä ihan mehulinjaankin. (ibid.)

Alkoholillisen vaihtoehtoisuus on ensisijaisesti toisenlaista alkoholillista, sillä ensimmäisenä vaihtoehtona jokseenkin hurjalle kemistiviinille ovat Alkon palvelut. Viimeinen virke yrittää myös luoda tilaa alkoholittomalle, mutta jättää sen kuitenkin vaikeaan asemaan: alkoholiton seuraa alkoholillista. Alkoholillisen vaihtoehto sallitaan kiellon negaation kautta, mutta ”mehulinja” jää tämän eksplisiittisen sallimuksen ulkopuolelle. Mehulinjaan ”tyydytään” jokseenkin välinpitämättömästi, mikä on kemistiviinin rajuun kuvaukseen verrattuna melko aliarvostavaa. Erityisen merkittävää on kuitenkin mehun spekulatiivisen heimotavaksi siirtämisen poliittinen mahdottomuus. Jos mehusta muotoilee heimoon viittaavaan termin, kemistimehun, on tuloksena kehäviittaus kemistiviiniin: *lieskojakin huhutaan näillä mehuilla joskus irronneen*. Mitä mehu loppujen lopuksi on? Onko mehua alkoholittomassa merkityksessä edes olemassa? Voiko mehuakin juomalla ”hyytyä viimeisenä” ja olla aito kemisti?

Juomatarjoilu on olennainen osa myös pikkujouluvalmisteluja. Tässä pikkujoulusuunnitelmia pohjustavassa viestissä (lainattuna vain ote) puhutaan vaihteeksi alkoholittomasta ensimmäisenä ja alkoholillisesta toisena vaihtoehtona:

GLÖGI/PIPARIRYHMÄ: Tehtävänä glögi ja piparitarjonnasta huolehtiminen. Glögiä on oltava alkoholitonta ja alkoholillista. Piparit ostetaan kaupasta, mikäli budjetti riittää siihen. (#20)

Viestissä alkoholillisesta ja alkoholittomasta puhutaan jokseenkin tasa-arvoisesti. Alkoholittoman ja alkoholillisen järjestysten kääntäminen muuttaisi asetelmaa olennaisesti, sillä molempien saatavuutta painotetaan (*on oltava*), eikä mitään määrällisiä tai laadullisia kriteerejä esitetä. Saman ainejärjestön pikkujouluja koskevassa, myöhemmässä sähköpostissa yo. lainaus saa kommenttia:

*Keittiössä huomauttivat, että omia alkoholijuomia ei saa tuoda Ilokiveen, ja suosittelivat ravintoloitsijan ottamista mukaan. Minä ja [neiti A] pesimme kätemme koko jutusta, koska se ei ole meidän nakkimme. Baarihin-
taisten juomien maksaminen koko illan ei todennäköisesti kuulu kenenkään muun kuin kapakoitsemiseen porvarin-
oikeutensa hankkineiden riistäjien intresseihin, joten asia täytyy hoitaa sulavasti. Tarkastetaanko osallistujia mitenkään omien juomien varalta? Onko ohjeistus se, että jokainen salakuljettaa omat juomansa omalla riskillään, vai järjestämmekö me alkoholipitoisen glögin tarjoilun niin huomaamattomasti, että vältymme totaaliselta kurmoottamiselta? Ja, ennen kaikkea, kuka on vas-*

tuussa, jos kaikesta huolimatta jääme kiinni? Onko aiempien vuosien kokemuksista hyötyä? (#21)

Ainejärjestönsä alkoholin politiikkaa kommentoiva järjestäjä on järkkymätön glögi/pipariryhmän tehtävän toteuttamisessa: kun alkoholillinen uhkaa jäädä tapahtumapaikan säännöstön (eli alkoholilainsäädännön) jalkoihin, täytyy jokin, kenties riskialtiskin, keino löytää alkoholillisen paikalle saamiseen. Samanlaisia kysymyksiä, tai lähinnä jo niiden vastauksia, käsittelee myös Varkaat-heimo saunailtansa yhteydessä (#62, ks. seuraava sivu). Alkoholi pitää kuitenkin naamioida jotenkin, jos se aiotaan kuljettaa ohi ”riistäjän”. Sähköpostissa se tehdään aineistolle tyypilliseen tapaan puheella omista juomista. Heimon alkoholillinen kuvataan kuitenkin vain heitä koskevaksi, ja tämän tueksi kirjoittaja esittää suorastaan suurideologisen tason perustelun: *kapakoitsemiseen porvarinoikeutensa hankkineiden riistäjien intressit* alkoholilliseen ovat eri kuin heimon. Heimo ja kapakoitsija ovat alkoholin poliittisia vihollisia.

Järjestäjän huolestunut kommentti on osoitettu heimolle, ja tarkemmin ottaen heimovanhemmille: *Onko aiempien vuosien kokemuksista hyötyä?* Alkoholi ja sen käsittely kuuluu salaiseen heimotietämykseen, mistä kertoo myös se, ettei asiaa sähköpostilistalla enää käsitelty. Seuraava kyseisiä pikkujouluja koskeva viesti saapui kahden viikon kuluttua, mutta sen allekirjoittaja ei ollut sama henkilö kuin em. kommentin kirjoittaja:

TERVETULOA TOSINEEN PIKKUJOULUIHIN ILOKIVEEN 22.11!

Paikalle voi saapua jo 19.30 ja varsinainen ohjelma alkaa klo 20. Omien juomien tuominen Ilokiveen on valitettavasti kielletty, mutta Ilokiven baari aukeaa klo 22 janoisten tosinelaisten käyttöön. Jokainen voi tuoda pikkujouluhin n. 1 euron arvoisen lahjan, jotka joulupukki jakaa lahjan tuonneiden kesken. (#22)

Mitä ikinä heimo keskuudessaan päättikin, ei asiasta keskusteltu julkisesti sähköpostitse. Lopputulos oli sähköpostien valossa se, että *omien juomien tuominen Ilokiveen on valitettavasti kielletty, mutta Ilokiven baari aukeaa klo 22 janoisten tosinelaisten käyttöön*. Se, että ainejärjestö ei saa jakaa tai kannustaa tuomaan alkoholia tapahtumaan on valiteltavaa, koska ulkoinen voima (Ilokivi) esti heimoa toimimasta tapojensa mukaan. Alkoholillisen läsnäolo on kuitenkin varmistettu: *Baari aukeaa janoisten käyttöön*.

Salakuljetusohjeita

Kuten edellinenkin keskustelu pikkujouluvalmisteluista osoitti, kytkeytyy heimovanhempien opastava asema alkoholin politiikkaan ja yhdessä oloon. Tutorit opettavat heimon salaisuudet myös silloin, kun heimon pitäisi tehdä jotain salassa. Tämä on ote marraskuudesta kutsusta varhaiskasvatuksen ainejärjestön (Varkaat) saunailtaan:

Me tutorit tarjoamme naposteltavat ja Varkaat saunan. Juomat ovat omakustanteisia... Saunajuomisia (limsa, siideri, olut ym.) voi salakuljettaa saunalle, kunhan huolehtii omien tyhjien pullojen salakuljettamisesta myös pois päin! Matsi on siis baari. Tästä syystä omien saunasidukoitten viemistä näkyvästi ja isolla metelillä ei katsota hyvällä. Mutta ei sieltä baarista tulla kuitenkaan tekemään mitään ratsiaa...kai... :) Saunatiloissa on kaappi, josta voi ostaa baarihintoja edullisemmin ainakin siideriä ja olutta.

Saunailtaan kannattaa ehdottomasti osallistua, sillä varsinaisia tutoreiden ja fuksien yhteisiä iltamia ei tulla enää järjestämään tämän vuoden puolella. Jaamme teille omin pikku kätösintekemämme fuksimerkit ja teillä on myös mahdollisuus täydentää fuksipassianne. (#62)

Heimososialisaatio rituaalisen kumppanuusriitin muodossa on vahvasti läsnä. Osallistuminen kannattaa, koska yhteisiä iltamia ei ole pitkään aikaan enää tulossa. Heimovanhemmat jakavat noviiseille jaettuja symboleita, joiden arvo korostuu niiden uniikkiudessa: omin pikku kätösintekemämme fuksimerkit ovat tunnustuksia, symboleita yhteenkuuluvuudesta ja symbolisia vallankäytön välineitä niiden merkatessa noviisin erilliseksi muista. Myös fuksipassia, opiskelijakulttuurintuntemuksen mittaria, voi tapahtumassa täydentää.

Alkoholin poliittisuus on vahvasti, mutta myös tulkinnallisen peiteltyä läsnä. Tällä kertaa heimorituaalin juomavalikoima esitetään aluksi pääasiassa kolmijakoiseksi: (limsa, siideri, olut, ym.). Alkoholiton limsa annetaan eksplisiittiseksi vaihtoehdoksi, ja vieläpä ennen siideriä ja olutta. Tarkemmin luettuna limsa ei kuitenkaan ole tarinassa täysin harmiton juoma. Kuten todettua, em. juomia voi salakuljettaa saunalle. Selityksen Matsi on baari jälkeen annettu esimerkki rajaa juomavalikoiman koskemaan vain sidukoita eli siideriä. Baarin toimesta suoritettavaa ratsiaa ei pelätä, vaan ajatuksella lähinnä vitsaillaan. Käytetty retoriikka on johdonmukaista, vapaasti muotoillen: Varkaat neuvovat toisiaan salakuljetuksessa, eivätkä pelkää ratsiaa.

Perillä limsa kuitenkin katoaa tarinasta. Saunatiloista voi ostaa *ainakin siideriä ja olutta*. Siinä missä tarinan alussa limsa oli jopa ensisijainen vaihtoehto, sen olemassaolo rituaalipaikalla on epävarmaa. Alkoholiton limsa menettää lopulta mielenkiintoisuutensa, sillä vain siiderin ja oluen saanti on *ainakin* -sanan perusteella varmuudella selvitetty. Ja koska siideriä ja olutta saa paikanpäältä ns. laillisesti, on limsa itse asiassa ainoa juoma, mitä tarvitsee salakuljettaa, jos haluaa olla varma sen saamisesta.

Ainoa juoma, mikä rinnastuu lopulta rikolliseen toimintaan, on alkoholiton vaihtoehto. Se tuskin on kuitenkaan edes Varkaiden tapauksessa tavoiteltu toimintamalli – ohjeistuksen ja varoitusten jälkeen tunnusmerkkinsä rituaalipaikalta lunastavan fuksin odotetaan tyytyvän siideriin tai olueen, voihan sitä myös ostaa kaapista *baarihintoja edullisemmin*. Alkoholillisen lopullista ensisijaisuutta korostaa myös se, että ainoa hintavertailukohde on anniskelubaari, vaikka saahan kaikkia vaihtoehtoja myös maitokaupasta – ja vieläpä paljon baarihintoja edullisemmin!

Omien pullojen ja nesteen salaisuuksista

Aineiston yleisin ja yhtenäisin tapa puhua alkoholista on puhe omista pulloista. Kyseessä on alkoholin poliittinen ilmaisu, jolla on monia merkityksiä. OPM-lyhenne on itse asiassa osa salaista heimotietämystä. Niiden esiintymien lisäksi, mitä olen jo analyysissäni edellä sivunnut, esiintyy OPM-lyhenne aineistossa pienin variaatioin:

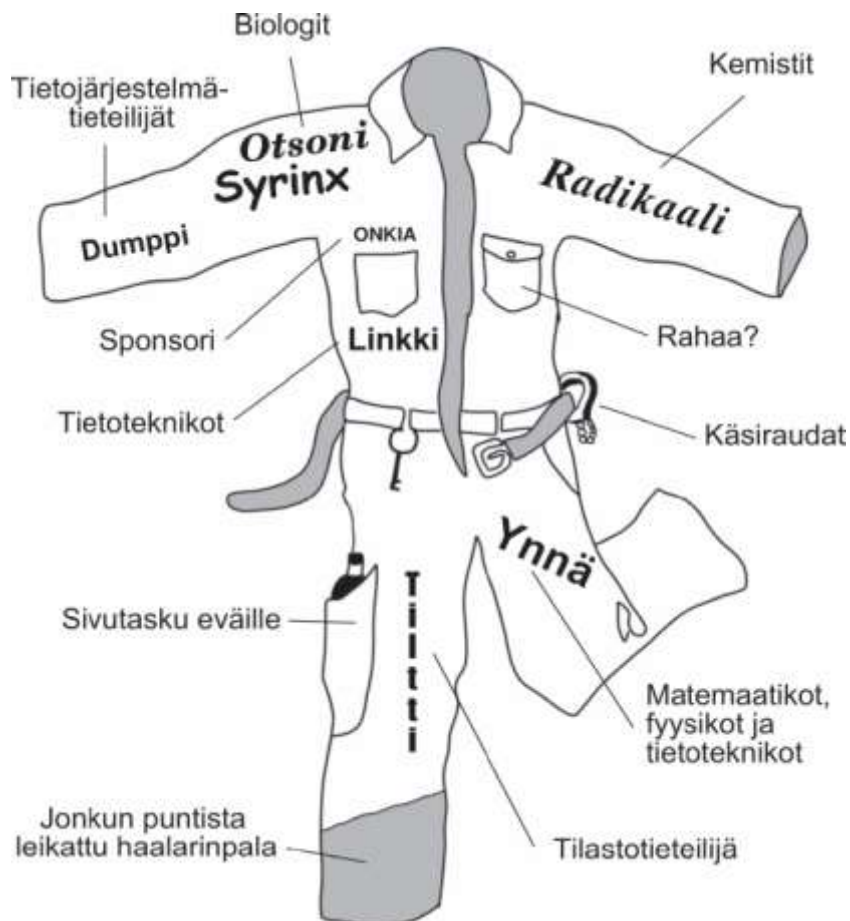
*Ja OPM:hän pätee! (= omat pullot mukaan) (#60),
OPM x 2 (Omat pyyhkeet ja pullot mukaan) (#58),
OPPM – Oma Pyyhe ja Pullo Mukaan! (#51),
OPx2, eli oma Pullo ja Pyyhe saunalle mukaan (#13)*

Saunomisen yhteydessä ilmaisu voi olla vain pyyhkeiden merkityksessä, ”sauna lämmin klo 19-22, OPM=oma pyyhe mukaan (#41)”. Se mitä OPM kulloinkin sisältää, ts. mistä pulloista on milloinkin kyse, on monesti hyvin tulkinnanvaraista. Ensi näkemältä, alkoholin politiikan kannalta, lyhenne sellaisenaan ei jaa juojia alkoholin tai alkoholittomuuden perusteella, vaikka alkoholillinen voikin olla implisiittisesti läsnä:

Omat pyyhkeet ja juomat mukaan, jos saunominen ja nauk-kailu kiinnostavat. (#65)

Tämän saunaillan ohjeistus sisältää taustaoletuksen siitä, että omat juomat ovat ”naukkailtavaa” eli alkoholia.

Lyhennemuodossaan OPM esiintyi aikaisemmin BILEET!-rituaalin kutsussa (#61, ks. s. 51). Myös siinä OPM saa selvän alkoholipitoisen sisällön. Kuva-arvoitusta ei nimittäin voi läpäistä tunnistamatta drinkkilasia makkaratikusta. Tapahtuman aika sisältää vain aikaa juomiselle. OPM:n jälkeen listattu ohjeistus ”nyyttärimeininki (myös muiden syömisten suhteen)” viittaa OPM:n pullojen olevan verrannollista syötävään; sellaista harvoin kuulee arkikielessä muuhun juomaan kuin olueen tai viinaan viitattaessa, ellei tarkoiteta lisäravin- neliuoksia tai muuten nestemäistä ravintoa. Sama alkoholillisen taakseen kätkevä puhe ruoasta toistuu ”tärkeintä yliopistobilevarustetta”, haalareja esittelevässä kuvassa (4). Haalareissa on *sivutasku eväille*, joka kuvan perusteella sisältää tumman, olutpulloa muistutta- van pullon. (#63, 29.)

Kuva 4. Haalarit: Tärkein yliopistobilevaruste. (ibid.)

Olut määritelläänkin Vaihtoehtoisessa Opinto-oppaassa nestemäiseksi leiväksi (ibid., 100). Sama ajatus nestemäisestä ravinnosta juhlien yhteydessä näkyy myös toisaalla saunailtakutsun yhteydessä:

Varatkaa mukaan ravintoa siinä määrin, että siitä riittää:

*a) jaettavaksi muille (kiinteää ravintoa) elikäs juhli-
lissa vallitsee nyyttäriperiaate - jokainen tuo jotain
naposteltavaa tarpeelliseksi katsomansa määrän*

*b) omaan käyttöön (nestemäistä ravintoa), vaikkakin
Emile auliisti tarjoaa myös hiemen [sic] suunkostuketta
(#25)*

Kaikkien ohjeen lukijoiden oletetaan ymmärtävän, mitä tuoda mukanaan ja mitä tilaisuudessa on tarjolla. Neste on aineistossa erityisen paljon esiintyvä retorinen figuuri:

Muistettavaa: TULE PAIKALLE KANNUSTAMAAN OMIA!

Suosittelavaa: Huolehdi nesteytyksestäsi (#64)

Tämä lainaus on ote fuksiaiskutsusta, ja kuvaa tapahtumasta kuin urheilukilpailuna, jossa osapuolet kilpailevat. *Omia* tulee muistaa tulla *kannustamaan* ja on suositeltavaa huolehtia omasta ”nesteytyksestä”. Negaation kautta voidaan tulkita, ettei ensinnäkään pidä tulla paikalle kannustamaan vieraita, eikä ole suositeltavaa jättää huolehtimatta nesteytyksensä. Näin ollen paikalle tulijoiden oletetaan olevan ”omia, jotka juovat jotain”. Vihjeitä tämän arvoituksellisen juomisen selvittämiseen on aineistossa paljon:

*Koska tilaisuudesta ei suinkaan ole tarkoitus tulla
kuiva, niin varatkaa matkaan sellainen määrä juotavaa,
mitä arvellette tarvitsevanne janon sammuttamiseen. :)
(#55)*

Tässä toisessa fuksiaiskutsuun kirjoitetussa lainauksessa on esillä monta epäsuoraa ilmaisu-alkoholillisesta. *Kuiva* on alkoholillisen alkoholiton vastakohta. Tilaisuus ei ole tarkoitettu kuivaksi, mikä määrittää vahvasti osallistujille annetun ohjeen sävyä: myös janon sammuttaminen paljastuu alkoholilliseksi. Toisaalta ohjeessa annetaan varaa ”arvella” omaa juotavan tarvetta, joten ohje ei ole täysin yksipuolinen; se jättää hieman pelivaraa. Kuitenkin virkkeen päättävä hymiö piilottaa iloisuuteensa jotain, mitä ei suoraan sanota, mutta joka oletetaan lukijan ymmärrettäväksi.

Omasta (miksei kaverinkin) nesteytyksestä on huolehdittava itse (#56)

Saman tapahtuman, mistä myös #55 kertoo, toinen kutsu on muotoiltu muistilistan muotoon. Nesteytyksestä muistuttava kohta sisältää taas eräänlaisen kiertoilmaisun yhteiselle juomiselle. Nyt jokaisen juomisen tarve yhdistetään toverilliseen harkintaan; nesteytyks on yhteinen asia, siitä on huolehdittava myös muiden ryhmän jäsenten tapauksessa. Nesteytyksen sisällöstä päättäminen ei enää ole vain henkilökohtainen asia. Nesteellä siis peitellään jotain, minkä kaikkien oletetaan tietävän tai tunnistavan. Kyseessä on jonkinlainen heimosalaisuus, osa piilotietämystä, mistä ei avoimesti puhuta, mutta minkä kaikki heimosalaiset ymmärtävät. Eräs ilmoitus pikkujouluista vihjaa nesteen olevan jotain vettä vahvempaa:

Ilokivihän on ravintola, joten omia glöginvahvistuksia sinne ei saa tuoda, mutta ravintoloitsija on luvannut tulla paikanpäälle pitämään lisänesteytystä mahdollisesti tarvitsevien pikkujouluilijoiden nestetasapainon kunnossa. :) (#9)

Glögiä vahvistetaan tunnetusti alkoholilla. Ravintoloitsijan läsnäoloa ei tarvita kuin alkoholianniskelun järjestämiseksi. Esimerkistä löytyy myös hymiö, mikä viittaa nestetasapainon kunnossapitämisen iloisuuteen. Kuitenkaan ilmoituksessa ei eksplisiittisesti sanota, että *pikkujouluilijoiden* iloisuus johtuu heidän alkoholin voimin humaltuneesta olotilasta. Aineistossa esiintyi hymiö kuusi kertaa epäsuoran tai piiloisen alkoholiviittauksen yhteydessä. Vastaavasti alkoholittoman yhteydessä ei koskaan esiintynyt nauravan hymiön iloisuutta tai silmää iskevää heimosalailua. Vaikka tämä huomio ei ole kvantitatiivisessa mielessä vielä erityisen merkittävää, kertoo se muiden retoristen ilmaisujen rinnalla siitä, että alkoholillinen on jotain, mistä ei puhuta suoraan, mutta mikä oletetaan mitä erinäisimpien ilmaisujen taustalla. Tämä näkyy myös seuraavassa esimerkissä.

Lukuvuoden alussa eräs ainejärjestö järjestää opiskelijoilleen ”Korkkausristeilyn” Päijänteellä. Suurin osa osallistumispaikoista on varattu uusille opiskelijoille, mutta myös ”vanhat saavat vetää niskaansa pitkästä aikaa haalarit”. (#37, ks. myös Vanhemmat avaavat noviisien nieluja, s. 43) Jo risteilyn ristiminen pullojen korkkaamiseen viittaavaksi kertoo tapahtuman alkoholin poliittisesta luonteesta. Kutsussa on nähtävillä myös kaksi muuta mielenkiintoista suhtautumistapaa alkoholin ilmaisemiseen: kutsu on käännetty myös englanniksi.

ja laivalla EI SAA NAUTTIA OMIA JUOMIA!

*you can't drink your own "refreshments" on the boat.
(ibid.)*

Kääntäjä ilmaisee saman asian eri kielillä hyvin eri tavoilla. Suomeksi kapiteelit tarkoittavat huutamista, ja ohjeen sävyn perusteella kyseessä on vahva kiello jonkin väärän toiminnan ennalta estämiseksi. Tavoitteena on tietenkin muistuttaa, ettei laivalle, joka on anniskeluala, saa lain mukaan tuoda alkoholia. Tämä tulkinta on ainoa järkevä mahdollisuus, sillä jos käskyllä leikittelee kirjaimellisesti, ei edes vesipullosta saisi ottaa huikkaa. Kuitenkin englanninkielinen ohje ilmaisee asian jokseenkin päinvastoin; *"refreshments"* on kirjoitettu lainausmerkkeihin, jottei virvokkeiden varsinaisesta sisällöstä tarvitsisi kuin hiljaisesti vihjata. Samanlainen lainausmerkkeihin piilotettu ilmaisu, "Myynnissä 'virvokkeita'" löytyy myös sähköpostista #41, jossa mainostetaan saunomisen yhteyteen järjestettyjä bileitä. Ilmaisulla halutaan piilotella jotain kuin jaetulla koodikielellä varjeltua salaisuutta, jonka heimoyleisö kyllä tietää.

5 EKSKURSSI: Mäyräkoirasta sikspäkkiin

Aineiston keruun aikana törmäsin sähköpostiin, joka ei suoranaisesti ollut etsimääni materiaalia Jyväskylän yliopiston opiskelijoiden alkoholipuheesta, mutta jonka teema oli tutkielmaani nähden niin mielenkiintoinen, etten voinut sivuuttaa sitä täysin. Marraskuussa JYY:n sosiaalipoliittisella Sopo-sähköpostilistalla levitettiin tiedotetta otsikolla ”Bileopas avuksi opiskelijoiden alkoholinkäytön itsehallintaan” (#22):

Mäyräkoirasta sikspäkkiin -projekti pyrkii vähentämään opiskelijoiden runsasta alkoholinkäyttöä kulttuurisen muutoksen avulla. Kyseessä on yhteistyöprojekti, jossa toimijoina ovat Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) ry, Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö YTHS ja Elämäntapaliitto.

Hanke on osa sosiaali- ja terveysministeriön alkoholihjelmaa vuosille 2004-2007. (ibid.)

Hanke ei suoranaisesti liity tutkielmani heimokontekstiin, mutta JYY on toki SYL:n jäsenenä keskeinen vaikuttaja hankkeen tavoitteen saavuttamisessa. Sillä on siksi nähdäkseni enemmän alkoholipoliittisempi kuin alkoholin poliittinen ulottuvuus, mutta juuri jälkimmäistä lukemalla voi tiedotteesta löytää muun aineiston kannalta merkittävää poliittista retoriikkaa. Onhan jo hankkeen nimi kaksoisviittaus alkoholilliseen, erikokoisiin olutpak-
kauksiin.

Mäyräkoirasta sikspäkkiin -hanke on julkaissut opiskelijoille suunnatun bileoppaan avuksi alkoholinkäytön itsehallintaan. Opas haastaa opiskelijat ja korkeakoulutoimijat pohtimaan omia käsityksiään juomisesta ja juomattomuudesta. Oppaan tavoitteena on tukea alkoholikulttuuria, joka on kohtuullinen ja hyväksyy myös raittiuden. (ibid.)

Tiedote alkaa konstruoida alkoholinkäytön hallinta yksilön itsenäiseksi toiminnaksi. Se kohdistaa viestinsä opiskelijoille ja korkeakoulutoimijoille, joita ei kuitenkaan tarkemmin määritetä. Ero opiskelijoihin on kuitenkin tehty, joten nämä muut toimijat voidaan nähdä opetus- ja hallintohenkilökuntana, mikä varsinkin Becherin alkuperäisen akateemisen heimotutkimuksen valossa on erinomainen tapa koskettaa koko akateemista elämismailmaa. Alkoholin politiikan kannalta jako tehdään tiedotteen ensimmäisessä kappaleessa juomisen ja juomattomuuden välillä. Kaksi muuta kategorisointia tehdään alkoholikulttuurin sisällä,

jonne konstruoidaan kohtuullisuus ja raittius. Alkoholin poliittisia luokitteluja on poimittavissa myös seuraavasta kappaleesta, jossa argumentoidaan tutkimustietoon vedoten:

Kattavan tutkimuksen mukaan lähes puolet opiskelijoista kokee alkoholittoman vaihtoehdon valinnan herättävän huomiota. Noin joka seitsemäs opiskelija kokee juovansa sosiaalisen paineen vuoksi enemmän alkoholia kuin haluaisi. (Kunttu 2005.) Mäyräkoirasta sikspäkkiin -hanke pyrkii edistämään juomakulttuuria, jossa myös alkoholia vain vähän tai ei lainkaan käyttävät löytäisivät oman paikkansa opiskelijayhteisöstä. (ibid.)

Tässä esitetään poliittiset alkoholittomat, enemmän alkoholia haluamattaan juovat, sekä alkoholia vain vähän ja ei lainkaan käyttävät. On merkille pantavaa, ettei viimeisimmille nähdä paikkaa opiskelijayhteisössä, he ovat toisin sanoen ulkopuolisia. Viimeinen virke on toisaalta hieman hämmentävä alkoholillisen ja alkoholittoman kannalta, sillä hankkeen nimi, *Mäyräkoirasta sikspäkkiin*, viittaa selvästi vain alkoholilliseen, vaikka tässä yhteydessä puhutaan (lähes ja täysin) alkoholittoman paikan löytämisestä. Tyytyisikö alkoholiton *sikspäkkiin*?

ALKOHOLIKULTTUURIIN TOIVOTAAN MUUTOSTA

Suomessa on käynnistynyt alkoholikulttuurin murros: toukokuussa 2006 tehdyn kyselyn mukaan suomalaisista 68 prosenttia toivoi yleisen asenteen tiukentuvan alkoholin juomista ja humalakäyttäytymistä kohtaan (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2006).

Toivomus asenteiden tiukentumisesta suhteessa alkoholiin voi kertoa siitä, että suomalaisten alkoholinkäyttötavoissa on parhaillaan tapahtumassa kulttuurinen muutos, jonka suunta on pois humalahakuisen juomisen ihannoinnista. (ibid.)

Tiedote jatkuu tutkimustietoon vedoten: *suomalaisista 68% toivoi yleisen asenteen tiukentuvan alkoholin juomista ja humalakäyttäytymistä kohtaan*. Väliotsikon passiivisella muutoksen toivomisella viitataan juuri näihin tilastollisiin ihmisiin. Argumentti rakentuu kaikkien suomalaisten varaan, vaikka tiedotteen kohdeyleisö onkin akateeminen maailma ja ensisijaisesti sen opiskelijat. Tutkimustulokseen vetoamalla väitetään implisiittisesti, että myös 68 % opiskelijoista – ovathan he pääosin myös suomalaisia – ovat samaa mieltä. Kattava me-retoriikkaa sulkee siis sisälleen kohdeyleisönsä.

Tutkimustietoa lainaavaan kappaleen jälkeen argumentointi tuntuu haparoivalta. Ensinnäkin tutkimustulos muuttuu ”toivomukseksi” ja toiseksi sen tulkinta, *toivomus – voi kertoa*

siitä, sisältää muitakin mahdollisuuksia kuin kulttuurisen muutoksen ennakoimisen. Mistä muusta tutkimustulos *voisi* kertoa? Mitä edeltävällä yleisen asenteen tiukentumisella ylipäänsä tarkoitetaan? Argumentti käyttää hyvin tyypillisiä, poliittisesti kattavia ja epämääräisiä ilmaisuja suomalaisista, yleisestä asenteesta ja passiivisesti tapahtuvasta kulttuurisesta muutoksesta. Joka tapauksessa, lopuksi tehdään vielä kaksi alkoholin poliittista jakoa, jotka ovat ymmärrettävissä ”suunnan” kautta saman akselin eri päinä: humalahakuinen juominen ja sen luota poistuva juominen, minkä ”hakuisuutta” ei kuitenkaan määritellä. Mitä suomalaiset yleisen asenteen mukaan tavoittelevat juomiselta, jää epämääräiseksi. Vain vihollinen, humalahakuisuus, määritellään.

- Kulttuurin ja asenteiden tulee muuttua ensin, jotta muutokset ihmisten juomatavoissa olisivat mahdollisia laajemmalla tasolla, toteaa Juha Mikkonen Elämäntapa-liitosta.

Mäyräkoirasta sikspäkkiin -hankkeen projektikoordinaattori Reetta Ruokonen käyttää esimerkkinä tupakointia:

- Ilman kulttuurista muutosta suhteessa tupakointiin, ei neljäkymmentä vuotta sitten olisi voitu kuvitellaakaan niitä säädöksiä, joilla tupakointia nyt rajoitetaan. Kulttuurisen ilmapiirin muutos mahdollistaa sen, että suomalainen alkoholinkäyttö voi olla matkalla kohti kohtuukäyttöä. Opiskelijat voivat olla tässä etujoukkona, kuten monissa muissakin asioissa. (ibid.)

Poliittisista toimintavaihtoehdoista asiantunteva kertominen personoidaan mainittujen laausten lausujiin. Mikkonen ja Ruokonen ovat molemmat hankkeen yhteistyötoimijoita, jälkimmäinen koko projektin koordinaattorina. Mikkosen mielipide herättää kysymyksen munasta ja kanasta: kumpi muuttuu ensin, ihmisten juomatavat vai kulttuuri? *Asenteiden tulee muuttua ensin*, mikä on tulkittavissa implisiittiseksi viittaukseksi jo alussa mainittuun alkoholikäytön hallinnan yksilöllistämiseen, mutta samalla yksilön vastuuta peitteleväksi passivoinnin avulla. Ruokosen esimerkki rinnastaa alkoholillisen virallisesti pahaksi tuomittuun (*säädöksiä, joilla tupakointia nyt rajoitetaan*). Hän yhdistää myös jo kertaalleen luokitellun kohtuukäytön opiskelijoihin ja kuvaa heidät *etujoukkona* implisiittisesti vihjaten, että he ovat muutoksen edelläkävijöitä, joita kaikki muut seuraavat. Tämä valistus ja sen argumentti kuitenkin suorastaan luhistuisivat ja muuttuisivat turmiolliseksi, jos aikaisemmin viitattu tutkimus ei pitäisikään paikkaansa. Jos opiskelijat nimittäin haluaisivatkin löysentää alkoholiasenteita, heitä yhä seuraisi koko suomalaisten alkoholinkäyttö! Tiedote jatkaa tarkentamalla mainostamaansa bileopasta.

BILEVINKIT KÄYTTÖÖN PIKKUJOULUISSA!

- *Bileoppaassa on vinkkejä hyvien juhlien järjestämiseen; hyvissä bileissä tulisi huomioida kaikki, siis myös ne, jotka eivät tahdo juoda alkoholia. Ehkä tulevissa pikkujouluissa voi alkoholittoman vaihtoehdon valitsevalta jättää kysymättä, miksi hän ei juo, projekti-koordinaattori Ruokonen sanoo.*

Mäyriksen bileopas on ladattavissa PDF-muodossa osoitteesta:

http://www.mayris.fi/pdf/mayris_bileopas.pdf (ibid.)

Pikkujoulut mainitaan tiedotteen julkistamisajankohdan, 31.10.2006, takia. Keskeisempi ja laajempi juhlamuoto on kuitenkin ”hyvät bileet”, ja Ruokonen kertoo, mitä hyvä on. Tiedotteen ja koko hankkeen taustaoletuksenahan on, ettei alkoholitonta huomioida ja että alkoholillinen hallitsee opiskelijakulttuuria. Tämä on hyvän vastakohta, huono, josta tulisi päästä eroon. Juhlat ovat toisin sanottuna huonot, jos alkoholitonta ei oteta huomioon. Kuitenkin alkoholittoman motiivien tiedusteleminen on vääränlaista huomiota; alkoholitonta ei tulisi kyseenalaistaa. Tämä on erityisen merkittävää heimometaforan kontekstissa. Heimon tavathan jakautuvat hyveiden ja paheiden sekä arvostettavan ja paheksuttavan eroihin (Ylijoki 1998, 144). Ainoa mahdollisuus sille, ettei alkoholitonta Ruokosen mainitsemaalla tavalla avoimesti kyseenalaistettaisi, on sisällyttää alkoholiton heimon piilotettuun moraali-järjestykseen, joka on, kuten aikaisemmin esittelin, luonteeltaan kiistämätöntä. Empiiriseltä kannalta voidaan ajatella, että niin kauan kun Ruokosen esittämiä kysymyksiä kysytään, ei alkoholiton ole osa heimokulttuuria. Tätä voisi jopa pitää eräänlaisena mittarina tuleville alkoholikulttuuri- ja juomatapatutkimuksille. Se voidaan myös nähdä tiedotteessa aikaisemmin mainitun sosiaalisen paineen ilmentymänä, sillä tämä paine on heimometaforan näkökulmasta yhtä kuin heimososialisaatio ja -yhteisyys.

Pitäytyen heimometaforan perspektiivissä väitän kuitenkin, että *Mäyräkoirasta sikspäkkiin* -hankkeen tiedote on huonosti kohdennettu. Sen retoriikka välttelee suoraa sormella osoittelua ja opastamista, ja vetoaa suurten linjojen muutoksiin. Se näkee konkreettisenä muutoksen toimijana ainoastaan yksilön vedotessaan alkoholinkäytön itsehallintaan. Olen jo aikaisemmin Törrösen & Maunun tutkimuksiin vedoten osoittanut, että alkoholilla on erityisen vahva yhteisöllinen merkitys, ja akateeminen heimonäkökulma yhä tukee alkoholin yhteisöllistä, heimovanhempien toimesta ylläpitämää, luonnetta. Akateemisessa kontekstissa valistuksen tulisi kohdistua mielestäni vanhempiin opiskelijoihin, sillä he ovat vastuussa noviisien sosialisatiosta heimon juomatavoille. Noviisi ei toki ole *tabula rasa*, vaan

tuot omat tapansa yliopistomaailman ulkopuolelta, mutta heimovanhemmillä on akateemisen maailman rakenteeseen sisältyvä valta-asema erilaisten tapa- ja asennemuutosten ohjaamiseksi. Aineistoni kannalta on myös kritisoitava tiedotteen ajankohtaa, sillä se on liian myöhäinen vaikuttaakseen oikeaan aikaan. Monien ainejärjestöjen perinteenä on ollut, että uudet opiskelijat, ykköset, järjestävät pikkujoulut koko ainejärjestölle, mikä ilmenee esimerkiksi sähköposteista #8, #14, #60 ja #66. Tämä on mielestäni tulkittavissa ensimmäisenä merkinä siitä, että noviisit on hyväksytty ja sosialisoitu heimoon, sillä vanhemmat ilmeisesti luottavat heidän kykyynsä järjestää ”hyveellinen ja arvostettava” yhteinen rituaali. Noviisit pitäisi alusta saakka opettaa alkoholin poliittiseen tasapainoon, ja tutkimusasetelmani valossa tämä opetus (ja hankkeen valistus) pitäisi kohdistaa vanhempiin opiskelijoihin jo ennen kuin he järjestävät ensimmäisen initiaatiotiitin, fuksiaiset.

Internet-linkkinä mainittu *bileopas*, joka on tiedotteen takana oleva hankkeen varsinainen tehtävä, on oman tutkielmani kontekstissa asia erikseen (ks. #2). Se ei varsinaisesti kuulu aineistooni, sillä se ei ole suoranaisesti Jyväskylän yliopiston opiskelijakulttuurin tuote. Kuitenkin lyhyesti sanottuna Mäyräkoirasta sikspäkkiin -hankkeen bileopas vaikuttaa olevan tiedotetta paljon kattavampi niin retoriikaltaan kuin käytännön ehdotuksiltaan. Verrattuna aineistorajaukseeni, on hankkeen alkoholin poliittinen puhetapa erikoista ja opiskelijoiden viestinnästä poikkeavaa, ja olisi toisenlaisen tutkimuksen tehtävä vertailla tällaisten eritasoisten yhteiskunnallisten toimijoiden poliittista puhetta. Bileopas sisältää paljon viittauksia heimometaforan kaltaiseen näkökulmaan opiskelijoiden yhteisyyden ja valtasuhteiden osalta. Pelkkä tiedote näyttäytyy hyvin yksinkertaisena ja suorastaan propagoivana valistuksena oppaan rinnalla, mikä 20-sivuisena dokumenttina on faktuaalisempi ja kohdekulttuuriaan monipuolisemmin puhutteleva. Se käyttää argumenttiensa tukena tieteellisiä tutkimuksia, mutta on kirjoitettu ilman tarkkoja lähdeviittauksia. Kaiken kaikkiaan oppaan perusteella on nähdäkseni tulkittavissa, että hanke on hyvin tietoinen kulttuurista, johon se toivoo muutosta. Hankkeen nimi on kuitenkin kyseisen kulttuurin valtiaan, alkoholillisen, vanki, eikä pelkkä sähköpostitiedote anna kokonaisuudesta yhtä kattavaa kuvaa.

6 KUNINGAS ALKOHOLILLINEN JA SEITSEMÄN PÄÄTELMÄÄ

Kuten tutkielmani alussa hahmottelin, kuuluu alkoholin politiikkaan kaksi aspektia. Ensinnäkin alkoholin on Törrösen ja Maunun tutkimusten perusteella huomattu toimivan yhdistävänä tekijänä erityisesti nuorten aikuisten ryhmissä. Tästä seuraa poliittinen potentiaali jaolle *meihin* ja *muihin*. Toisekseen alkoholin asettaminen tällaiseen poliittiseen asemaan on jo itsessään poliittinen valinta *alkoholillisen* ja jonkun muun, alkoholin politiikan näkökulmasta *alkoholittoman*, kanssa. Käsittelen seuraavaksi näitä kahta aspektia akateemista heimokulttuuria koskehtavan aineistoanalyysini jalanjäljissä. Ensin vastaan tutkimuskysymyksiini alkoholin poliittisista, retorista voimasuhteista alkoholillisen ja alkoholittoman osalta, sitten pohdin täsmennetyksi alkoholillisen luokituksia, jonka jälkeen keskityn alkoholin politiikan ja aineiston kuvaaman akateemisen opiskelijaheimokulttuurin yhtymäköhtiin. Asetan nyt aineiston teksteissä joka puolella esiin nousseet teemat aloilleen toisiinsa nähden seitsemän johtopäätelmän muodossa. Tiivistetyt tulkintani esiintyvät tekstissä korostetusti, mutta niiden avaaminen johtaa laveammille teille.

6.1 Paljon puhetta pulloista: holillinen hallitsee

Ensimmäinen aihepiiri, johon tutkimustehtäväni johdatti syventymään, on alkoholin poliittinen puhe alkoholillisen ja alkoholittoman retoristen suhteiden välillä. Tämä asetelma on osittain nähtävissä akateemisesta heimokulttuurista käsitteellisesti irrallisena, ja käsittelenkin opiskelijakulttuuria täsmennetyksi myöhemmin lisää. Ennen varsinaisia analyysistä johdettuja vastauksia on tehtävä selväksi, ettei tutkimusasetelmasta ja aineistorajauksesta johtuen ole mahdollista julistaa erityisen yleistäviä tai ”kovia” tuloksia. Perustelu erityisesti aineiston rajaukseen liittyvään problematiikkaan on nähtävissä hyvin aineistossa itsessään:

Hei kaikki fuksit!

Nyt on aika ilmoittautua fuksiaisiin, jotka ovat siis tiistaina 26.9. klo 18 alkaen. Fuksiaiset ovat vuoden ikimuistoisimmat bileet joten sitä ei kannata jättää väliin. Ilmoittautua voit raapustamalla nimesi Magnan ilmoitustaululla (P-rakennuksen 3kerros) olevaan listaan. Ilmoittautumisaikaa on 22.9. asti.

Nähdään Fuksiaisissa!! :) (#18)

Lainattu fuksiaiskutsu ei sisällä alkoholin politiikkaa. Siinä on toki nähtävillä akateemista heimokulttuuria, mutta kuten ei lukuisissa muissakaan sähköpostilistojen teksteissä, ei alkoholista, juomisesta tai muusta juhlimisen ”kostean” puoleen liittyvistä teemoista puhuta. Tietenkin tätä hiljaisuutta kohtaan voisi olla kriittinen kysymällä, onko olemassa jokin poliittinen syy alkoholin poliittiseen näkymättömyyteen. Relevanttia vastausta on kuitenkin jokseenkin mahdotonta antaa, sillä samalla täytyisi akateemisesti arvata satojen, jopa tuhansien muiden aineiston tekstien kirjoittajien näkymättömiä intentioita. Ensimmäinen päätelmäni, joskaan ei suoranaisesti johtopäätelmä, on, että:

- Alkoholin politiikka ei ole aina tekstuaalisesti läsnä lainkaan, vaikka kyse olisi samantyyppisistä tai jopa samoista asioista kertovista teksteistä.

Tämä ei tee probleeman tutkimisesta mahdotonta, sillä ainejärjestöjen viestintää ryhmäkohtaisesti tulkiten voisi kenties muodostaa johdonmukaisia profiileja tai suorastaan alkoholipoliittisia linjauksia. Näin tehden edellä lainaamani fuksiaiskutsukin voisi, tässä tapauksessa englannin kielen opiskelijoiden Magna Carta -ainejärjestön osalta, saada poliittisia merkityksiä, jotka eivät ole luettavissa tekstistä suoraan, implisiittisistä negaatiofigureista huolimatta. Tämä ei kuitenkaan ole tutkielmani tarkoitus, vaan olen käsitellyt ainejärjestöjä laajemman heimokulttuurin osina. Myös tätä näkökulmani rajausta voi kritisoida sillä, että aineistoni on kuitenkin vain puoli lukukautta yhden yliopiston opiskelijaviestintää, eikä ole yleistettävissä laajempaan kontekstiin, esimerkiksi Suomen korkeakoulukulttuurin tasolle. En näe tätä seikkaa ongelmallisena, koska mikään yksittäinen tutkielma tuskin tarjoaa moitteetonta näköalapaikkaa niinkin vaikeaan käsitteeseen kuin (yleis)kulttuuriin. Kaiken kaikkiaan edellä esittämästäni ensimmäisestä päätelmästä seuraa, että seuraavat teesit ”pitävät paikkaansa” vain alkoholin politiikan – ja aineiston juhlintaan keskittyvän kontekstin – sisällä. Täsmennän tätä huomiota myöhemmin johtopäätöksien yhteydessä tarkemmin.

Silloin kun alkoholin politiikka nostaa aineistossa päätään, on alkoholillisen ja alkoholittoman poliittinen suhde lähes vastakohtainen. Referoimatta uudelleen analyysissa esille nostamiani retorisia yksityiskohtia on toistuvana piirteenä nähtävissä, että:

- Alkoholillinen on oletettua, ensisijaista, tavallista ja iloista. Alkoholittoman sijaan on erikoista, erityistä, harvinaista ja tylsää.

Alkoholillisella on aineistossa aina positiivinen konnotaatio, siinä missä alkoholittomaan harvoin yhdistetään muuta kuin negatiivisuutta. En tarkoita tällä avointa ystävällisyyttä tai vihamielisyyttä, vaan hienostunutta arvoasetelmaa, jossa alkoholillinen asettuu alkoholittoman yläpuolelle. Alkoholillista ei juurikaan kyseenalaisteta, eikä sille esitetä erityisiä perusteluja – sen oletetaan olevan läsnä ilman eksplisiittistä mainintaakin. Tosin tämä eksplisiittinen ilmaus alkoholillisesta voi olla monimuotoinen, kuten kohta esitän. Jos alkoholittoman läsnäolosta halutaan olla varma, nostetaan se yleensä erikseen ja eksplisiittisesti esiin. Alkoholittomalta ei vaadita konkreettisia perusteluja olemassaolon perustakseen, mutta sitä ei kuitenkaan oteta annettuna. Alkoholittomasta muistutetaan, alkoholillinen muistetaan jo. Tämä poliittinen suhde muodostuu erityisen merkittäväksi yhdistettynä heimokulttuurisiin piirteisiin, joita käsittelen seuraavassa alaluvussa.

Alkoholillisen ensisijaisuus on hyvin perustavanlaatuinen poliittinen asetelma, joka näkyy monin tavoin ja monissa yhteyksissä. Ennen kaikkea alkoholillisesta puhutaan alkoholin politiikan yhteydessä eksplisiittisesti enemmän kuin alkoholittomasta. Aineistossa tämä näkyy tarkastelutavasta riippuen joko syynä tai oireena: alkoholilliselle on paljon enemmän ilmaisia kuin alkoholittomalle. Kun selväpiirteiset juomavaihtoehdot, kuten olut, viini, limsa ja vesi, jätetään tarkastelun ulkopuolelle niiden ollessa jokseenkin itsestään selviä, jää alkoholilliselle suurin osa juomiseen, juhlimiseen ja heimorituaaleihin liittyvistä ilmaisuista. Muutama käsitepari näyttäytyy jokseenkin tasapainoisesti, kuten alkoholi/alkoholiton ja kostea/kuiva, mutta esimerkiksi vahvistukset ei saa vastinparia ”laimennukset”, eikä päihtyneen tai humaltuneen lisäksi esitetä ketään ”selvin päin”, poikkeuksina muutamat selvä-sanat ympärille rakentuvat sanaleikit.

Erikoisin piirre alkoholin poliittisessä sanastossa ovat kuitenkin ilmaiset, jotka näyttäytyvät jokseenkin neutraaleina, mutta joiden konnotaatio ja merkitys ovat alkoholillisia. Tällaisia käsitteitä ovat esimerkiksi pullo, neste, virvokkeet ja lahjukset (heimokulttuuriin liittyen), mutta tärkein on selvästi eri tavoin ilmaistu omat juomat, usein muodossa OPM, ”omat pullot mukaan”. Sen alkoholin poliittinen pelivara on huomattavasti sen näennäistä valinnanvaraisuutta kapeampi, ja OPM toimiikin paraatiesimerkkinä aineistossa paljon esiintyneestä alkoholin poliittisesta puheesta, joka peittelee, hämärtää, ja kiertelee suoraa puhetta alkoholillisesta. Toki monesti alkoholijuomat listataan suoraan niiden nimillä, mutta vielä useammin alkoholin tuominen tai nauttiminen muotoillaan niin, että ilmaisulla voi-

si, toisessa kontekstissa kenties, antaa ymmärtää jotain muutakin. Tällaisia yleiseltä kuulostavia alkoholillista hämärtäviä ilmaisuja ovat esimerkiksi juominen, juoma, neste, eväät ja virvokkeet. Alkoholiton on tässäkin yhteydessä korkeintaan vain alkoholittoman negatio: sitä ei ole pakko juoda. Tiivistetysti sanottuna,

- Alkoholillisen kieli on alkoholitonta runsaampi, mutta alkoholillisesta puhutaan useammin peiteltyä ja kiertoilmauksin.

Yhtenä selityksenä tälle piilottelevalle alkoholipuheelle voi pitää Suomen alkoholilainsäädäntöä, vaikka se missä määrin juuri aineiston vanhemmat opiskelijat ovat lainsäädännöstä tietoisia, ei ilmene suoraan aineistosta. Kun opiskelijat kokoontuvat paikkaan, mikä ei ole anniskelualue, ei laki salli alkoholin keskitettyä anniskelua (Alkoholilaki 8.12.1994/1143, 21 c §). Alkoholin välittäminen palkkiota vastaan on lain mukaan kiellettyä (ibid., 31 §). Se on myös kiellettyä henkilöille, jotka eivät esimerkiksi vahvempien viinujen tapauksessa täytä kahdenkymmenen ikävuoden ehtoa (ibid., 31 §; 16 §). Monet opintonsa lukion jälkeen aloittavat opiskelijat saattavat jäädä tämän ehdon ulkopuolelle. Kuten aineiston teksteissä kerrotaan, huolehtivat opiskelijaheimot monesti kokoontumistensa tarjoilusta: alkoholillista glögiä, sisältöä omiin mukeihin tai jopa *kossua, sahtia ja karjalaa*... Koska tapahtumat ovat jossain määrin julkisia, tai ainakin niistä tiedotetaan julkisesti sähköpostilistoilla, esitteissä ja oppaissa, on olemassa mahdollisuus, että avoin puhe alkoholin tuomisesta, yhteisestä tarjoilusta tai nauttimisesta johtaisi virkavallan valvonnan kautta oikeudellisiin toimenpiteisiin – lain rikkomiseen.

Tämän jokseenkin legaalispainotteisen argumentin rinnalla täytyy kuitenkin muistaa, ettei alkoholittomien juomien anniskelu, välittäminen, hallussapito tai nauttiminen ole yhtä tiukasti laissa säännösteltyjä kuin alkoholillisten, saati sitten virkavallan mielenkiinnon kohteena. Tästä herää kysymys, miksei aineistossa esiinny enempää avointa puhetta alkoholillisen vaihtoehdoista, sillä ensinnäkin alkoholijuomia nimetään useammin kuin alkoholittomia. Toisekseen annetut alkoholittomat vaihtoehdot ovat usein yksittäisiä (vain limsa tai vain mehu tms.), eivätkä määrältään tasapainossa alkoholillisten kanssa. Kolmanneksi, palaten omien pullojen probleemaan, jos niillä tarkoitettaisiin alkoholin politiikan kannalta tasavertaisesti myös alkoholittomia pulloja, miksi ne piilotetaan alkoholia lainsäädännöltä peittelevään lyhenteeseen OPM? Alkoholittomien vaihtoehtojen asema on tämän seurauksena kytketty poliittisen vastakappaleeseensa siten, että se OPM, mikä peittää alkoholilli-

sen, peittää samalla alkoholittoman. Tilanne on sama edellä listaamieni yleisten, konnotaatioltaan alkoholillisten, ilmaisujen, tapauksissa. Milloinkaan ei eksplisiittisesti sanota, että oma pullo voisi olla myös alkoholiton, vaan ainoa alkoholin poliittinen merkitys liittyy implisiittiseen alkoholilliseen. Liitettynä akateemiseen heimokulttuuriin, alkoholillinen näyttäytyy näin ollen heimosalaisuutena, minkä heimolaiset tunnistavat ja ymmärtävät, vaikka se olisikin kätkeyty epämääräisiin ilmaisuihin.

Alkoholin politiikan polaarinen jako alkoholilliseen ja alkoholittomaan aiheuttaa toki kritiikin kohteen, josta jo mainitsin toisessa luvussa (ks. 2.1), mutta on aineiston kannalta kuitenkin merkittävää, että jako esiintyy tyypillisesti juuri niin pelkistetysti kuin miltä se kuulostaa. Valintavaihtoehdot ovat useimmiten määrittämättömän alkoholillisen ja ehdottoman alkoholittomuuden välillä, mutta näiden välimuotoja ei aineistossa esiinny yleisesti tai johdonmukaisesti. Toki alkoholiton on kategoriana hyvin täsmällinen, eikä hevillä salli käsitteellistä rajanylitystä alkoholillisen puolella, mutta aineistossa ei myöskään esiinny alkoholittoman korvaamista joillakin ei-alkoholin poliittisilla kategorioilla. Alkoholillisen suhteen monimuotoisuus ei ole juurikaan laajempaa, poikkeuksena yksien fuksiaisten järjestelytehtävien *kohtuullisuudessa* alkoholin ottamisen suhteen (#35). Alkoholillista ei ole olemassa enempää tai vähempää, se on olemassa vain sellaisenaan. Tämä johtopäätös liittyy nähdäkseni alkoholillisen kyseenalaistamattomaan asemaan heimokulttuurissa, mistä nimenomaan seuraa, ettei alkoholillisen variaatioista ole tarve avoimesti puhua – tällainen tieto välittyy heimosalaisuuksina. Toisaalta edellä käsittelemäni *OPM* voidaan nähdä jonkinlaisena yksilöä puhuttelevana alkoholillisen mittakauhana, joka asettaa alkoholillisen vahvuuden omaan harkintaan. Eksplisiittisesti tilanne on kuitenkin seuraavanlainen:

- Jako on polaarinen: joko yleisesti ja epämääräisesti alkoholillinen tai ehdottomasti alkoholiton. Alkoholilliselle ei ole sisäisiä kategorioita.

Alkoholittoman kannalta on kuitenkin merkittävää, ettei opiskelijaviestinnän aineisto esittänyt kattavampia vaihtoehtoja vähemmälle alkoholilliselle ilman täydellistä alkoholittomuutta. Tämä ihmetys kumpuaa ekskurssista *Mäyräkoirasta sikspäkkiin* -hankkeen tiedotteeseen, jossa puhuttiin myös vähäalkoholisista ja alkoholittoman osalta myös raittiudesta, joka on muun aineiston osalta täysin tuntematon figuuri. Kenties vielä keskeisemmin, koko hankkeen nimi on retorinen siirtymä enemmästä vähempään alkoholilliseen. Tämä huomio osoittaa erilaisten aineistojen (tai erilaisten kirjoittajien) toisistaan poikkeavat al-

koholin poliittiset lähestymistavat ja suorastaan alleviivaa opiskelijaviestinnän alkoholillisen kapeuden. Alkoholillisen ja alkoholittoman välille ei rakenneta retorista (tai näkökulmasta riippuen sosiaalista) tilaa. Alkoholillisen puolella, aivan rajanvedon tuntumassa on käsitteellinen tyhjiys. Vastaavasti alkoholiton on ulottuvuutena kuin heti vastaan tuleva seinä, josta ei johda tietä vaihtoehtoisiin suuntiin.

6.2 Akateemiset alkoholilliset

Tutkimustehtäväni johdatti myös tutkimaan, miten alkoholin politiikka ja valta risteävät Jyväskylän yliopiston julkisessa vapaa-ajan opiskelijatoiminnassa. Tutkimusaineiston rajaus koskemaan vain yhtä syyslukukautta opiskelijoiden välistä viestintää oli ensimmäinen askel kysymykseen vastaamiseksi, sillä se kehysti tärkeimmän valtasuhteen uuden ja vanhemman opiskelijan väliseksi. Akateemisen heimometaforan kielellä suhde on noviisin ja heimovanhemman, joista jälkimmäiset sosiaalistavat ensimmäisiä erilaisten siirtymäriittien ja initiaatorituaalien myötä heimon täysivaltaisiksi jäseniksi. Keskeisin rituaali aineistossa on fuksiaiset: juhla kokoontumisesta leikkimielisiin tehtäviin ja loppubileisiin. Heimot kokoontuvat myös saunailtojen, pikkujoulujen ja muiden akateemisten opiskelijaperinteiden merkeissä. Kaiken kaikkiaan juhla konteksti korostuu aineistossa, mikä johtuu alkoholin sijoittumisesta lähinnä viihteellisen vapaa-ajan ilmiöksi.

Alkoholin poliittisen perspektiivini kautta pyrin hahmottamaan akateemisen heimokulttuurin poliittisen alkoholillisen ja alkoholittoman rajanvedon perusteella. Jo tutkielmani teoreettinen taustoitus alkoholin symbolisesta, nuoria aikuisia yhdistävästä merkityksestä osoitti alkoholin poliittisen potentiaalin. Yhdistettynä heimososialisaatioon alkoholin politiikka tuottaa opiskelijaryhmiä yhdistävää symbolista retoriikkaa. Näin ollen heimovanhemmat ovat rakenteellisissa valta-asemissaan alkoholin poliitikkoja. Tekstuaaliseen aineistoon keskittyvän politiikantutkimuksen keinoin ei kuitenkaan ole mahdollista sanoa, kuinka vanhemmat opiskelijat vaikuttavat nuorempiin, tai onko heillä ylipäänsä konkreettista vaikutusta muihin opiskelijoihin. Poliittinen luenta on väistämättä vain subjektiivis-tulkinnallinen näkökulma, joka voidaan kyllä kytkeä kiinteästi sosiaaliseen kontekstiin, mutta jonka avulla ei voi ennustaa ihmisten käyttäytymistä.

Perspektiivini johdatti kahden asymmetrisen valtasuhteen äärelle. Ensinnäkin voimasuhde poliittisesti konstruoitujen alkoholillisen ja alkoholittoman välillä on kokonaisuutta tarkastellen alkoholillisen valloittama. Toisekseen jo heimoteoriankin osoittama suhde noviisiin

ja heimovanhemman välillä on aineistossa hyvin esillä. Fuksit ovat retorisesti erillisiä vanhemmista, mutta silti yhdistettyjä heimoyhteisyyteen. Kun alkoholin politiikka risteää heimon poliittisen yhteistahdon kanssa, on tuloksena usein vanhempien nuoremmille tarjoama ensisijainen alkoholillinen. Alkoholiton on toissijaista ja toisarvoista, eikä järin yleinen yhdistävä symboli. Täsmällisesti sanottuna,

- Alkoholillinen yhdistää nimeämällä, perinteisiin vetoavalla retoriikalla sekä rituaalisilla perinteillä. Vastaavasti alkoholiton ei yleisesti esiinny yhdistävänä figurina.

Tämä johtopäätös kuvaa alkoholin politiikan yhdistävää mekaniikkaa, joka on myös nähtävissä poliittisena tarkennuksena Törrösen ja Maunun tutkimustuloksiin (ks. Käsitteellinen johdatus alkoholin politiik, s. 6). He esittävät alkoholin nuoria aikuisia yhdistävänä symbolina, mutta tämän yhdistävyyden poliittinen ulottuvuus näyttäytyy aineistossani erityisesti kolmena aspektina. Ensinnäkin alkoholin politiikan alkoholillinen kytkeytyy monesti nimiin ja otsikoihin, kuten *maakuntajuomailta*, *kemistiviini* tai *Korkkausristeily*. Nämä asettavat alkoholillisen taustaoletuksen. Toisaalta myös Kauppakadun Apron mainoskuva voidaan nähdä otsikkoon verrattavissa olevana leimana, joka kuvaa opiskelijan alkoholilliseksi. Toiseksi alkoholillinen kytketään useasti perinteisyyteen vetoavaan retoriikkaan, minkä heimokulttuurillinen näkökulma selittää juuri heimoyhteisyyden vaalimiseksi ja jatkuvuuden turvaamiseksi. Kolmanneksi tämä retoriikka on vahvasti yhteydessä toistuviin rituaaleihin, kuten fuksiaisiin, baarikierroksiin, saunailtoihin ja muihin heimokohtaisiin riitteihin. Alkoholillisen painottumisen merkittävyys on siinä, ettei alkoholiton saa juuriakaan vastaavaa asemaa heimokulttuurissa. Vain yhdessä tekstissä alkoholiton esiintyi heimon yhteisenä symbolina, mutta muuten alkoholiton ei yhdistänyt heimoja, eikä poliittista alkoholitonta yhdistetty heimoihin yhtä vahvasti kuin alkoholillista.

Törrösen ja Maunun tutkimukset saavat näin ollen tukea: alkoholillinen näyttäytyy myös omassa aineistossa yhdistävänä tekijänä, se on ”paras väline” saavuttaa yhteistahto. Toisaalta akateemisessa heimokontekstissa alkoholillinen ei ole ainoa yhteinen heimosymboli, sillä esimerkiksi haalarit esiintyvät teksteissä useasti (jopa useammin kuin alkoholin politiikka). Lisäksi esimerkiksi Kuva-arvoitus (s. 51) on tulkittavissa myös toisin päin makkarasymbolin kannalta: vastaus jakaa ihmiset makkaran syöjiin ja makkarasta piittaamattomiin, ts. makkarallisiin ja makkarattomiin. Jyväskylän yliopiston opiskelijakulttuurin histo-

riallisessa kontekstissa tämä nykyaikana jokseenkin mielenkiinnoton jako on kuitenkin mahdollista nähdä makkaran poliittisuuden kannalta todellisena muutoksena. Lambergin (2004, 10) JYY:n historiikissa näkyy, miten vastaavanlaisessa pestijuhlissa vuonna 1956 oli leikkimielisenä tehtävänä syödä juuri makkaraa. Jos tuolloin makkara oli rituaalinen symboli, näyttäisi se *BILEET!*-juhlan aikakautena saaneen vähätellymmän osan. Makkara kyseissä kuva-arvoituksessa on nimittäin selvästi ”väärä vastaus”, sillä se ei johda heimon tapahtumaan liittymiseen. Hieman leikillisesti sanottuna, drinkkilasi eli alkoholillinen on tänä päivänä korvannut makkaran opiskelijoita ryhmittäin yhdistävänä symbolina.

Joka tapauksessa, alkoholittoman osa heimokulttuurissa näyttää vaikealta ja vähätellyltä. On merkittävää, miten joissakin aineiston teksteissä alkoholitonta puhutellaan ikään kuin henkilökohtaisesti silloin, kun ”ei ole pakko juoda”, muttei alkoholillista vastaavalla tavalla lähestytä. Vaikka puheet omista pulloista tai oman juomatarpeen arvelusta sisältävätkin tavallaan yksilöllistä valinnanvaraisuutta, pidetään alkoholillista heimojen keskuudessa implisiittisesti yhteisenä ja vaihtoehtottomana.

- Alkoholiton ei kuulu heimon pyhään ytimeen. Alkoholittomalle ei ole retorista pelivaraa, joka johtaisi yhtä syvälle heimoyhteisyyteen kuin alkoholillinen (vrt. lahjonta, paremmuus, sivistyneisyys).

Pyhä ydin on tyypillisesti alkoholillinen. Erityisen huomiota herättävää on se, että alkoholittoman kategorisointi heimorituaalin sisältämän pääasiallisen toiminnan ulkopuolelle vie alkoholittoman kauemmas heimoyhteisyydestä. Esimerkiksi alkoholittoman esittäminen hampurilaisten syömisen yhteydessä silloin, kun muut eivät näin tee, erottaa alkoholittoman muista. Samoin kaikki puhe erityisyydestä tai ei-pakottamisesta marginalisoi alkoholittoman heimon ”pyhän ytimen” laidoille. Toki vaihtoehtoisuutta alkoholillisen ja alkoholittoman välillä on olemassa, mutta se on lähes aina alkoholitonta alistavaa tai jopa marginalisoivaa, kuten edeltävissä johtopäätöksissäni esitin. Heimolla on kaksi poliittista rajaa: raja toiseen heimoon ja raja oman heimon alkoholittomiin. Tämä johtopäätös ei kuitenkaan ole täysin yleistettävissä ensimmäiseen johtopäätelmääni vedoten.

Hyvä esimerkki heimoyhteisön vain alkoholilliselle mahdollisesta yhteisyyden lisäämisretoriikasta on fuksiaisten yhteydessä esitetty vanhempien lahjonta (nesteellä tai pulloilla, jotka, kuten edellä esitin, painottuvat alkoholilliseen) ja siihen liittyvä kilpailullinen pistey-

tys rituaalisilla tehtäväradoilla. Alkoholittomalle ei anneta juurikaan pelivaraa vaihtoehdoille pisteiden keruukeinolle. Korostan kuitenkin, ettei tällä päätelmällä ole mitään tekemistä konkreettisen fuksiaistilanteen kannalta; se minkälaisia tehtäviä ja lahjuspulloja tapahtumissa oli varsinaisesti tarjolla, ei tällaisen tekstuaalisen aineiston avulla selviä. Myös alkoholillisen rinnastaminen akateemiseen sivistykseen esiintyi aineistossa alkoholittoman ulossulkevana. Heimokulttuurin hyveellisessä mielessä alkoholiton on usein olemassa vain implisiittisenä negaationa, eikä eksplisiittisenä ”positiona”.

Alkoholiton ei koskaan esiinny yhtä positiivisena piirteenä niin heimo- kuin yleisessä opiskelijakulttuurissa kuin alkoholillinen. Alkoholiton ei myöskään näyttäytyä tasapainoisena vaihtoehtona heimojäsenyydelle tai akateemiselle opiskelijaidentiteetille. Alkoholillisen taustaoletuksen laajuus on kuitenkin yllättävän suuri:

- Opiskelijaidentiteetti on implisiittisesti alkoholillinen niin heimo- kuin yleisellä opiskelijakulttuuritasolla. Ainejärjestöt, ylioppilaskunta, yksityiset mainostajat ja sosiaaliviranomaiset kaikki olettavat alkoholillisen opiskelijan.

Tätä päätelmää kuitenkin varjostaa aineiston tekstien jakaantuminen jokseenkin epätasaisesti. Ainejärjestöjen (ja osakuntien) tekstejä oli paljon enemmän kuin ylioppilaskunnan johdon tai sosiaaliviranomaisten toimittamia. Näiden kaikkien alkoholin poliittinen kohtalainen yhtäläisyys kuitenkin osoittaa, että alkoholillinen opiskelijaidentiteetti lymyää syvällä opiskelijakulttuurissa ja sille osoitetuissa alkoholin poliittisissa puhetavoissa. Voin toisaalta väittää näin lähinnä vain opiskelijakulttuurin juhlimispuoleen liittyvissä yhteyksissä – kuten muidenkin johtopäätelmieni tapauksessa. On selvää, ettei opiskelijaidentiteetistä voida kaikessa laajuudessaan puhua vain juhlintaan keskittyen, vaikka toisaalta eritellympi alkoholin poliittinen opiskelijaidentiteetti tätä kautta vahvasti määrittyykin.

Tutkielmani laajuus ei kuitenkaan riitä kuin raapaisemaan suuremman kontekstin suuntaan. Se kuitenkin riittää osoittamaan, että alkoholin politiikan lisätutkimukselle on potentiaalia juuri sen suhteen, miten opiskelijakulttuuri nähdään sen ulkopuolelta, eritasoisten toimijoiden silmissä. Mäyräkoirasta sikspäkkiin -hanke on hyvä esimerkki alkoholin poliittisesta puheentuottajasta, jonka retoriikka eroaa merkittävästi opiskelijoiden sisäisistä puhetavoista. Näin ollen on mielestäni olennaista esittää muutamia avoimia kysymyksiä alan tutki-

mukselle: ketkä muut sotkeutuvat opiskelijakulttuurin alkoholin politiikkaan ja millä tavoin? Jos oletetaan hypoteettisesti, etteivät eri toimijatasojen alkoholin poliittiset puhetavat kohtaa toisiaan, minkälaisia vaikutuksia erilaisten retoriikkojen yhteentörmäyksellä on käytännön toiminnalle, kuten alkoholivalistukselle ja muulle sosiaalityölle?

Jo pelkästään alkoholin poliittisen kielen tutkimusta voi laajentaa esimerkiksi ideologiatutkimuksen suuntaan sillä perusteella, että alkoholillisen poliittinen asema on hyvin dominoiva. Yksinkertaisimmillaankin määriteltynä ”ideologia, sen arvot ja uskomukset ohjaavat valitsemaan tietynlaisen näkökulman ja tekemään tiettyjä kielellisiä valintoja” (Kalliokoski 1996, 77). Tosin arkisempi, Thompsonin (1992, 5–6) jaottelussa neutraali, ideologinen ismi-ajattelu johtaisi kenties vierastamiini poliittisiin profiileihin, mikä vastaavasti saattaisi – jokseenkin koomisesti, kenties – johtaa kuvaamaan jotain tiettyä ainejärjestöä alkoholismin äänitorveksi. Ideologisuus on kuitenkin vain yksi vaihtoehtoinen tapa kuvata kieleen sisältyvää vallankäyttöä, ja ideologia on ymmärrettävissä osana vielä laajempia diskursiivisia käytäntöjä, jotka sitovat yhteen tekstin ja sosiaaliset käytännöt (Fairclough 1992, 87). Diskursiivinen lähestymistapa voisi olla mielekästä opiskelijakulttuuria laajemmalle ulottuvan alkoholin poliittisen kielen- ja vallankäytön tutkimuksessa.

7 KOSTEAN TUTKIMISESTA KUIVAAN POLITIIKKAAN

Näen alkoholin sellaisena yhteiskunnallisena tekijänä, joka on monella tapaa problemaattinen, ja siten alkoholia käsittelevän tutkimuksen tulisi tarjota jotain tämän problemaattisuuden avaamiseen. Alkoholin politiikasta tekemilläni johtopäätelmillä on epäsuora yhteys esimerkiksi Kuntun (1997, 122–123) korkeakouluopiskelijoiden juomatapoja mitanneeseen tutkimukseen, jossa hän havaitsi, että ”vähäistä tai kohtuullista käyttöä vahvistavaksi teki-jäksi osoittautui myös raittiin vaihtoehdon tarjolla olo” ja että alkoholin runsasta kulutusta edistää alkoholittoman vaihtoehdon puute. Vaikka nämä havainnot liittyvätkin käytännön juomistilanteisiin, ei ole nähdäkseni epäilystäkään siitä, etteikö alkoholillista suosivalla alkoholin politiikalla olisi jotain yhteyttä tähän ”todelliseen maailmaan”. Tämän ajatuksen siivittämänä pohdin lopuksi alkoholin poliittisen muutoksen edellytyksiä. Lähestyn tätä viimeistä problemaa kahden temaattisen kysymyksen kautta.

Voiko alkoholin politiikka olla symmetrisempää?

Alkoholin poliittisen muutoksen takana piilee merkittävä käsitteellinen este. Jos käytännöllisenä ja poliittisena tavoitteena on lisätä vaihtoehtoja alkoholilliselle, ei pelkkä puhe alkoholittomasta välttämättä auta tekemään luokittelusta tasavertaista. Sana alkoholiton perustuu nimittäin alkoholille, se tarkoittaa toisin sanoen ei-alkoholillista. Edistämällä ”alkoholittomuutta” ei siis vielä tehdä siitä alkoholista riippumatonta – päinvastoin. Aina kun puhutaan alkoholittomasta, asetetaan se riippuvaiseksi ja jälkimmäiseksi alkoholillisesta. Idealistisesti ajateltuna koko käsite ei-alkoholi tarvitsisi uuden vaihtoehdon, uuden sanan tekemään siitä selvästi jotain muuta kuin alkoholillisen kääntöpuolen tai alkoholilliselle vieraan. Niin kauan kuin alkoholiton on vain ei-alkoholillista, jää se auttamatta piiloon *OPM*-ilmaisujen alle ja tulee yleensä mainituksi vasta alkoholillisen jälkeen.

Myös tässä yhteydessä voidaan kritisoida tutkimusasetelmaani alkoholin politiikan suhteen; perustuuhan se juuri polaarille alkoholillinen/alkoholiton -jaolle. On kuitenkin huomattava, että sama jako esiintyi paikoin yhtä eksplisiittisesti ja täsmällisesti myös tutkimusaineistossa. Silti kysymys siitä, onko alkoholillisen ensisijainen asema ”oikeasti olemassa” aineiston välittämässä poliittis-sosiaalisessa kontekstissa, vai onko kyseessä vain tutkijan luoma konstruktio, on oikeutettu. Vastaus molempiin kysymyksiin on myöntävä, joskin sillä painotuksella, etteivät kieleen sisältyvät tulkinnalliset merkitykset kos-

kaan saavuta objektiivisuutta. Tutkimusasetelmassani alkoholin politiikan dikotominen luonne on abstraktio, ja negaatiofiguureita etsivä metodini tätä abstraktiota tukeva työkalu. Tavoitteenani on ollut uudentyyppisen näkökulman luominen tuttuun, arkiseen ilmiöön. Mitä tulee itse ilmiöön, siihen, miten opiskelijat päissään (!) ajattelevat alkoholista tai alkoholin politiikasta, en kykene tällaisen tekstuaalisen politologian avulla vastaamaan.

Joka tapauksessa, asymmetrisyydestä pääsemiksi olisi keksittävä uusi termi alkoholittoman kuvaajaksi; luotava uusi poliittinen käsite ja tila, jotka eivät olisi alisteisesti sidottuja alkoholilliseen. Tämä kilpaileva ei-alkoholillinen tarvitsisi myös oman sanastonsa – oman retoriikkansa – noustakseen humalluttavan nektarinsa rinnalle. Monet tavanomaiset sanat ovat kuitenkin jo varattuja: juoma, pullo, neste, iloliemi, vahvistus, mehu, muki jne. Tällainen kielellis-poliittinen kamppailu muistuttaisi tosin jonkinlaisen raittiusliikkeen perustamista, ja toisaalta voidaankin kysyä, tarvitseeko ei-alkoholillisen liittyä juomiseen nesteen sisäänottokeinona? On totta, että alkoholia nautitaan juomalla, mutta ei-alkoholillinen ei sinänsä tarvitse juomista kehyksekseen. Tästä herää kysymys, onko poliittis-käsitteellisesti mahdollista yhdistää alkoholin juominen alkoholittomaan juomattomuuteen? Alkoholin poliittisten vastinparien tulisi esiintyä yhteisellä käsitteellä tai nimityksellä, jotta kumpikaan ei dominoisi toista. Jos tämä nimitys viittaa juomiseen, on se nykytilanteen valossa alkoholilista suosiva. Jopa puhe eväistä saattaa sisältää piilotetun alkoholillisen. Aineistosta on kuitenkin vaikea johtaa yhteisiä alkoholin poliittisiä käsitteitä. Siinä ei esiinny eksplisiittistä alkoholin poliittista puhetta (vapaasti muotoillen) ”sateenkaaritarjoilusta”, ”juomaneutraalista tutustumisillasta” tai ”suvaitsevasta iloisuudesta”. Toki ensimmäiseen johtopäätelmääni vedoten monet aineiston tekstit on ymmärrettävissä tällaisiksi alkoholin politiikan kannalta neutraaleiksi kutsuiksi ja mainoksiksi, mutta kuten todettua, tällainen päättely ei ole erityisen perusteltua pelkkiin teksteihin vedoten.

Kuinka alkoholiton voi liittyä heimoon?

Jos alkoholillisen ja alkoholittoman kategorinen ja käsitteellinen yhdistäminen osoittautuu kuitenkin mahdottomaksi, on nähdäkseni todettavissa, ettei se kuitenkaan ole välttämättä tarpeellista, sillä heimokulttuurillisen muutoksen kannalta on olennaisempaa keskittyä heimon salaisen perinnetiedon rakentumiseen ja uudistamiseen. Toinen alkoholin poliittisen muutoksen kysymys onkin, kuinka alkoholiton voi liittyä heimoon.

Kuten olen edellä esittänyt, ei alkoholittomalle ole suoranaista sijaa opiskelijaheimojen ytimissä ainakin mitä tulee siihen, kuinka opiskelijat juhlivat initiaatiotarkoituksissa. Tämä poliittinen tilanne on rakenteellisesti kestäväällä pohjalla, mikä johtuu yliopistomaailman vuosittaisesti rytmistä. Joka syksy rypäs uusia opiskelijoita saapuu ulkomaailmasta, ja vuosi toisensa jälkeen heidät asetetaan vanhempien opiskelijoiden toimesta noviisien asemaan. Samat rituaalit ja initiaatiot toistuvat joka vuosi, sillä valtasuhde on aina uusien jäsenien osalta luotava uudelleen. Rakennelmaa ylläpidetään jatkossa ylentämällä noviisit ensimmäisen vuoden jälkeen vanhemmiksi opiskelijoiksi. Tämä ei tietenkään vielä itsessään tee heimokulttuurista alkoholillista suosivaa, mutta se mahdollistaa alkoholillisen ensisijaisuuden kestävyuden, jos (ja johtopäätelmäni mukaisesti kun) alkoholillinen asetetaan ensisijaiseen, asymmetriseen asemaan alkoholittomaan nähden. Jos alkoholillinen on osa vanhempien välittämiä heimosalaisuuksia, se on osa rakenteellisesti kestävästä valtasuhteesta. Tämä ei toki tee alkoholin politiikasta staattista.

Nähdäkseni alkoholillisen dominoivaan asemaan voidaan vaikuttaa muuttamalla heimoytimen poliittista koostumusta kohti alkoholitonta vaihtoehtoisuutta. Vain näin salainen heimotietämys voi uudistua sisältämään myös alkoholittoman, ja sitä kautta muuttamaan alkoholin poliittista akateemista opiskelijakulttuuria. Tämän väitteen implikaatiot ovat merkittäviä, sillä alkoholin poliittisen muutoksen on pureuduttava syvälle opiskelijakulttuuriin vaikuttaakseen vanhan piilotietämyksen korvaamiseen uudella. Toisin sanoen, alkoholin poliittinen retoriikka on kaukana pinnallisesta poliittisesta puheesta. Se välittää syvältä opiskelijamaailman ytimeä kumpuavia poliittis-sosiaalisia suhteita.

Poliittiset keinot alkoholittoman liittämiseksi heimoytimeen riippuvat toki ensisijaisesti poliittisesta tahdosta, mutta tutkielmani johtopäätelmät tarjoavat joitakin poliittis-käsitteellisiä näkökulmia alkoholillisen ja alkoholittoman tasapainoisemmaksi suhteuttamiseksi. Ensinnäkin on nähtävissä, että alkoholittoman kiinteämpi liittäminen heimoyhteisöön voi tapahtua vain, jos poliittinen alkoholiton yhdistetään samoihin hyveisiin ja arvostuksiin kuin mihin alkoholillinen assosioidaan. Toiseksi alkoholittoman kytkeminen tyypillisiin, alkoholillisen valtaamiin käsitteisiin, kuten neste, pullo ja iloliemi, on aineiston kannalta katsottuna vaikeaa. Aineisto ei nimittäin juurikaan tarjoa vaihtoehtoisia vastauksia alkoholittoman parempaan käsitteelliseen huomiointiin.

Edeltävä yhteisen kategorisoinnin problematiikka liittyy nähdäkseni alkoholillisen pääosan implisiittiseen olemassaoloon. Koska se on aineistossa yleensä vain alkoholillisen implisiittinen negaatiofiguuri, tulisi alkoholiton julkistaa paremmin, ts. alkoholiton täytyisi nostaa julkisemmin esille ”aitona” vaihtoehtona. Tämä on kyllä jokseenkin kliseinen neuvo, muttei se tarkoita, että tasapainoisempi alkoholin politiikka tarvitsi suurta valituskampanjaa tai suunnanmuutosta, ainoastaan alkoholittoman eksplisiittistä ilmaisua siellä, missä se jo hiljaisesti on olemassa. Esimerkiksi jos *OPM* halutaan nähdä yksilöllistä alkoholin poliittista vapautta korostavana, tulisi se eksplisiittisen alkoholittoman vaihtoehdon kannalta muuttaa muotoon: ”OPM tai jotain muuta juotavaa”. Tämän tyyppinen ilmaisu esiintyi vain yhdessä tekstissä: ”omat juomat (holillinen tai holiton)” (#54). Tämä alkoholin poliittisten vastinparien erillisuus toimii tasapainoisesti, jos kumpaakaan ei korosteta, eroteta poikkeukseksi tai ilmaista muussa yhteydessä. Ilman eksplisiittistä alkoholittomuutta alkoholillinen valloittaa helposti poliittisen merkityshorisontin.

Alkoholittoman huomioon ottaminen olisi kenties hedelmällisempää, jos se kytkettäisiin korostetusti akateemisen heimokulttuurin sosiaalisuuteen ja muihin akateemisesti arvostettuihin käsitteisiin. Näin ollen myös alkoholittomasta puhuminen aineistossa esiintyneiden iloisuuden, tutustumisen, yhteisyyden, paremmuudesta kilpailun, heimovanhempien ”käskyvallan”, heimorituaalipaikkojen, sivistyneisyyden, tutkinto-opiskelun, suuren opiskelijakulttuurin tai maailman parantamisen yhteydessä kytkisi alkoholittoman heimon arvostamiin asioihin ja käsitteisiin. Alkoholiton on myös monesti alkoholilliseen epäsuorasti liitetävän laittomuuden polkema ja häivyttämä, mikä näkyy parhaiten *omien pullojen* yhteydessä. Tämä yhteinen kategorisointi tuottaa alkoholittomuuteen negatiivisuutta, joka voi laskea sen arvostusta. Mielestäni akateemisen heimokulttuurin tapauksessa voisi olla mahdollista käyttää alkoholittoman tilalla jotain (muuta kuin alkoholillista) heimon yhteistä symbolia tai arvoa. Aineiston tyyliä vapaasti soveltaen kutsun viesti voisi kuulua näin: ”Tule juomaan tai muuten vain tuttavallisesti heilumaan haalareissa”.

Alkoholillisen arvostuksen ja heimokulttuurin kannalta kenties merkittävän teoreettinen keino saada aikaan muutosta on alkoholillisen kyseenalaistaminen: miksi heimo arvostaa alkoholillista? Vaikka vastaus ei johtaisikaan alkoholin poliittisiin muutoksiin, on sen tuottaminen heimoteoreettisesti ainoa mahdollinen solmukohta alkoholillisen luonnollisen aseman tiedostamiselle. Koska heimon piilotietämys on luonteeltaan kyseenalaistamatonta,

on sitä kriittisesti myllerrettävä potentiaalisen alkoholin poliittisen muutoksen edellä. Vastaavasti kysymykset ja osoitukset alkoholittoman erityisyydestä jatkavat sen ei-luonnollisen poliittisen aseman ylläpitämistä. Nostin tämän ajatuksen esille jo edellä luvussa 5, jossa totesin alkoholittomalle osoitettujen ”miksi et juo?” -kysymysten olevan eräänlainen indikaattori alkoholittoman asemasta heimokulttuurissa; mitä enemmän alkoholiton-ta ja mitä vähemmän alkoholillista kyseenalaistetaan, sitä vahvemmin alkoholillisen piilo-tietämykseen juurtunut yliote pysyy pystyssä. Vastaavasti alkoholillisen julkinen (siis myös heimojen sisäisessä, suullisessa kanssakäymisessä) kyseenalaistaminen tavalla tai toisella olisi indikaattori alkoholin poliittisesta muutoksesta⁸.

Lopuksi

Tämän tutkielman antina voidaan pitää alkoholin uudentyyppistä politisointia, jota kutsun alkoholin politiikaksi. Se osoittaa, että niinkin tuttu ja arkinen asia kuin alkoholi opiskelijakulttuurissa sisältää poliittisen ulottuvuuden. Esitin myös potentiaalisen alkoholin poliittisen muutoksen edellyttämiä ja sisältämiä poliittis-käsitteellisiä sudenkuoppia akateemisessa heimokulttuurissa. Toki tutkielmani on vain pieni raapaisu suuressa mittakaavassa, mutta se voi toimia myös suunnannäyttäjänä uudentalaiselle tavalle suhtautua alkoholiin tutkimuskohteena. Alkoholin merkittävyys symbolis-poliittisena tutkimuskohteena on sen sosiaalisesti ja arkisesti voimakas asema yhteiskunnassa. Tutkimuksellinen argumenttini on, että alkoholin tutkimuksen tulisi herkistyä myös tekstuaaliselle alkoholin politiikalle, sillä alkoholia käytetään muutenkin kuin vain päihdyttävänä aineena. Tämä kielellinen käyttö on kuitenkin arkiseen alkoholiajatteluun totuneelle läpinäkyvää.

Alkoholia ei ainoastaan kuluteta kausaalisten virtojen paineissa; siitä myös puhutaan poliittisissa tarkoituksissa muutenkin kuin valtakunnantason päätöksenteon yhteydessä. Sen yhdistävä voima on niin sosiaalisesti kuin poliittisesti merkittävä, mutta juuri politiikan näkökulmasta on painotettava, ettei kyseessä ole kuin ihmisten välinen tapa käyttäytyä ja puhua. Alkoholillinen ei ole luonnostaan ensisijaista, vaan se on ihmisten toimesta poliittisesti ensisijaiseksi asetettua. Toki ilmiöön liittyvät myös ihmisten arkiset tavat, tottumukset

---

⁸ Tekstuaalisen painotuksen takia aineistossa on aukko opiskelijoiden keskinäisen kanssakäymisen kannalta. Aineisto ei nimittäin sisällä suullista keskustelumateriaalia esimerkiksi uusien ja vanhempien opiskelijoiden väliltä, jonka merkitys tutkimustehtävälleni voisi myös olla olennainen (ja olisi voinut johtaa jopa tekstuaalisenkin materiaalin jäljille).

ja mieltymykset, joiden perusteella he haluavat olla alkoholillisia tai alkoholittomia – teollisia näkökulmia on tarjolla näidenkin aspektien tutkimukseen. Kaiken kaikkiaan alkoholi on ilmiönä sen poliittisuutta laajempi ja monisyisempi vyyhti.

Mitä tulee alkoholin poliittisen muutoksen mahdollisuuteen, on tärkeää painottaa, ettei alkoholin politiikka muutu, jos sitä ei haluta muuttaa. Tutkielmani paljastaman alkoholin poliittisen puheen valossa uskallan kuitenkin väittää, että poliittisen alkoholillisen asema on iskostunut opiskelijoiden viestintään niin vahvasti ja monipuolisesti, ettei sen tasapainottaminen onnistu pelkällä tahdonvoimalla. Alkoholin poliittisen muutoksen avaimet ovat pikemminkin kielen poliittisuudessa. Se joka hallitsee alkoholin poliittisen kielen, hallitsee alkoholin politiikkaa.

LÄHTEET

Aineisto

- #1. Ainejärjestö Astérixin postilista (19.9.2006): [*Asterix*] *Kauppakadun Appro.* [sähköpostiviesti]. ks. <URL: <http://lists.jyu.fi/mailman/listinfo/asterix>>. Viitattu 26.10.2007.
- #2. *Bileopas korkeakouluopiskelijalle ja bileiden järjestäjille.* [verkkodokumentti]. Saatavilla pdf-muodossa <URL: http://www.mayris.fi/pdf/mayris_bileopas.pdf>. Viitattu 21.6.2007. Mäyräkoirasta sikspäkkiin -hanke. ks. <URL: <http://www.mayris.fi/index.php>>. Viitattu 26.10.2007.
- #3. Bio_opiskelijat -lista (1.11.2006): [*Bio_opiskelijat*] *Syrinxin pikkujoulut!* [sähköpostiviesti]. ks. <URL: http://lists.jyu.fi/mailman/listinfo/bio_opiskelijat>. Viitattu 26.10.2007.
- #4. Bio_opiskelijat-lista (20.11.2006): [*Bio_opiskelijat*] *Syrinxin 35-vuotisjuhlat Survon kartanossa 9.12.* [sähköpostiviesti]. ks. #3.
- #5. Erityispedagogiikan ainejärjestö Abakus (5.9.2006): [*Abakus*] *****Tutustumisilta***** [sähköpostiviesti]. ks. <URL: <http://lists.jyu.fi/mailman/listinfo/abakus>>. Viitattu 26.10.2007.
- #6. Erityispedagogiikan ainejärjestö Abakus (18.9.2006): [*Abakus*] *Fuksiaiset!!!* [sähköpostiviesti]. ks. #5.
- #7. Erityispedagogiikan ainejärjestö Abakus (20.9.2006): [*Abakus*] *Fuksiaiset.*[sähköpostiviesti]. ks. #5.
- #8. Erityispedagogiikan ainejärjestö Abakus (9.10.2006): [*Abakus*] *fukseille! (pikkujoulut)* [sähköpostiviesti]. ks. #5.
- #9. Erityispedagogiikan ainejärjestö Abakus (10.11.2006): [*Abakus*] *Pikkujoulut!* [sähköpostiviesti]. ks. #5.
- #10. Eteläpohjalaisen osakunnan postituslista (5.9.2006): [*Epok*] *maakuntajuomailta to 7.9.* [sähköpostiviesti]. ks. <URL: <http://lists.jyu.fi/mailman/listinfo/epok>>. Viitattu 26.10.2007.
- #11. *Fogue 2006. Jyväskylän yliopiston sosiologian, yhteiskuntapolitiikan ja sosiaalityön opiskelijoiden ainejärjestö Fokus ry:n ainejärjestölehti.* [verkkodokumentti]. Saatavilla pdf-muodossa <URL: <http://groups.jyu.fi/fokus/fogue2006/FOGUE2006.pdf>>. Viitattu 25.6.2007. Jyväskylä: Fokus ry.
- #12. Fokus ry:n postituslista (7.9.2006): [*Fokus*] *Fuksiaiset 06.* [sähköpostiviesti]. ks. <URL: <http://lists.jyu.fi/mailman/listinfo/fokus>>. Viitattu 26.10.2007.
- #13. Fokus ry:n postituslista (28.9.2006): [*Fokus*] *Saunatarit!!* [sähköpostiviesti]. ks. #12.
- #14. Fokus ry:n postituslista (17.10.2006): [*Fokus*] *Pikkujoulut!* [sähköpostiviesti]. ks. #12.

- #15. Fokus ry:n postituslista (21.11.2006): [*Fokus*] *Tervetuloa Fokuksen pikkujouluihin!* [sähköpostiviesti]. ks.#12. 87
- #16. *Fresh 1/2006*. Jyväskylä: Ainejärjestö Magna Carta.
- #17. *Fuksipassi 2006*. <URL: <http://www.jyy.fi/fuksipassi/?id=toiminta>>. Viitattu 31.8.2006. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta.
- #18. Jyväskylän yliopiston englannin opiskelijoiden ainejärjestö Magna Carta ry (15.9.2006): [*Magnacarta*] *ILMOITUSASIAA FUKSEILLE!!!* [sähköpostiviesti]. ks. <URL: <http://lists.jyu.fi/mailman/listinfo/magnacarta>>. Viitattu 26.10.2007.
- #19. Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnan (JYY) yleinen tiedotuslista (6.9.2006): [*Jyy-jasenet*] *Fwd: Ylioppilaskylän fuksiaiset uusille asukkaille!* [sähköpostiviesti].
- #20. JYY:n historian opiskelijain ainejärjestö Tosine (19.10.2006): [*Tosine*] *Sohwissa 18.10. päätettyä*. [sähköpostiviesti]. ks. <URL: <http://lists.jyu.fi/mailman/listinfo/tosine>>. Viitattu 26.10.2007.
- #21. JYY:n historian opiskelijain ainejärjestö Tosine (19.10.2006): [*Tosine*] *Pikkujoulujen puurosta & glögistä*. [sähköpostiviesti]. ks. #20.
- #22. JYY:n historian opiskelijain ainejärjestö Tosine (14.11.2006): [*Tosine*] *TERVETULOA TOSINEEN PIKKUJOULUIHIN!* [sähköpostiviesti]. ks. #20.
- #23. JYYn sosiaalivaliokunnan postituslista (7.11.2006): [*Sopo-lista*] *TIEDOTE: BILEOPAS AVUKSI OPISKELIJOIDEN ALKOHOLINKÄYTÖN ITSEHALLINTAAN*. [sähköpostiviesti]. ks. <URL: <http://lists.jyu.fi/mailman/listinfo/sopo-lista>>. Viitattu 26.10.2007.
- #24. Kasvatustieteen ja aikuiskasvatuksen ainejärjestö Emilen postituslista (11.9.2006): [*Emile*] *Kauppakadun appro*. [sähköpostiviesti]. ks. <URL: <http://lists.jyu.fi/mailman/listinfo/emile>>. Viitattu 26.10.2007.
- #25. Kasvatustieteen ja aikuiskasvatuksen ainejärjestö Emilen postituslista (11.9.2006): [*Emile*] *MUISTUTUS!! Huomenna saunailta + kokous*. [sähköpostiviesti]. ks. #24.
- #26. Kasvatustieteen ja aikuiskasvatuksen ainejärjestö Emilen postituslista (13.9.2006): [*Emile*] *Fuksiaiset!! Fuksit huomio!* [sähköpostiviesti]. ks. #24.
- #27. *Kauppakadun Approbatur 2006*. [verkkosivu]. <URL: <http://www.kauppakadunappro.com>>. Viitattu 2.7.2007.
- #28. *KEHY-kortti*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta.
- #29. Kemian opiskelijoiden sähköpostilista (31.10.2006): [*Chem*] *SITSIT 16.11. Radikaali+Stimulus+Fokus*. [sähköpostiviesti]. ks. <URL: <http://lists.jyu.fi/mailman/listinfo/chem>>. Viitattu 26.10.2007.
- #30. Kemian opiskelijoiden sähköpostilista (20.11.2006): [*Chem*] *Kemistien perinteiset pikkujoulut!!* [sähköpostiviesti]. ks. #29.
- #31. Kemian opiskelijoiden sähköpostilista Chem-fuksit06 (15.9.2006): [*Chem-fuksit06*] *Fuksiaiset tulee - ota koppi!* [sähköpostiviesti]. ks. <URL: <http://lists.jyu.fi/mailman/listinfo/chem-fuksit06>>. Viitattu 26.10.2007.
- #32. Liski, Jarno: Kun kaupunki hukkui haalareihin. Artikkelin ylioppilaslehdessä *Jylkkäri 12/2006*. Saatavilla www-muodossa <URL:

<http://www.jylkkari.fi/arkisto/0612/pages/10.htm>>. Viitattu 27.6.2007. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta.

- #33. Opus-kirjallisuus -lista (5.10.2006): [*Opus-kirjallisuus*] *Taikun syysbileet*. [sähköpostiviesti]. ks. <URL: <http://lists.jyu.fi/mailman/listinfo/opus-kirjallisuus>>. Viitattu 26.10.2007.
- #34. Opus-kirjallisuus -lista (20.11.2006): [*Opus-kirjallisuus*] *Tervetuloa Opuksen pikkujouluihin tiistaina 28.11 klo 19!* [sähköpostiviesti]. ks. #33.
- #35. Otsonilaisten eli ympäristötieteiden ja -teknologian opiskelijoiden lista (12.9.2006): [*Otsoni*] *Fuksiaiset*. [sähköpostiviesti]. ks. <URL: <http://lists.jyu.fi/mailman/listinfo/otsoni>>. Viitattu 26.10.2007.
- #36. Otsonilaisten eli ympäristötieteiden ja -teknologian opiskelijoiden lista (16.9.2006): [*Otsoni*] *fuksiaiset 2006*. [sähköpostiviesti]. ks. #35.
- #37. Porssi-jasenet -lista (3.9.2006): [*Porssi-jasenet*] *Korkkausristeily 13.9.2006 @ M/S Rhea*. [sähköpostiviesti]. ks. <URL: <http://lists.jyu.fi/mailman/listinfo/porssi-jasenet>>. Viitattu 26.10.2007.
- #38. Porssi-jasenet -lista (15.9.2006): [*Porssi-jasenet*] *KUTSU FUKSIAISIIN!!! :D* [sähköpostiviesti]. ks. #37.
- #39. Puheviestinnän ainejärjestö Parkun sähköpostilista (12.9.2006): [*Parku*] *FUKSIAISTEN JATKOISTA!!!* [sähköpostiviesti]. ks. <URL: <http://lists.jyu.fi/mailman/listinfo/parku>>. Viitattu 26.10.2007.
- #40. Puheviestinnän ainejärjestö Parkun sähköpostilista (6.10.2006): [*Parku*] *Sitsit tulee!* [sähköpostiviesti]. ks. #39.
- #41. Puheviestinnän ainejärjestö Parkun sähköpostilista (18.10.2006): [*Parku*] *Kirjailijatalon bileet... vai jotain muuta?* [sähköpostiviesti]. ks. #39.
- #42. Puolue-lista (3.9.2006): [*Puolue*] *Puolueen baarikerros 6.9. !* [sähköpostiviesti]. ks. <URL: <http://lists.jyu.fi/mailman/listinfo/puolue>>. Viitattu 26.10.2007.
- #43. Puolue-lista (27.9.2006): [*Puolue*] *Laajavuoren improbatur*. [sähköpostiviesti]. ks. #42.
- #44. Puolue-lista (28.9.2006): [*Puolue*] *Oluthetki 3.10 klo 18*. [sähköpostiviesti]. ks. #42.
- #45. Puolue-lista (5.10.2006): [*Puolue*] *Muistutus - Laajavuoren Improbaturiin tänään klo 18*. [sähköpostiviesti]. ks. #42.
- #46. *Pörssikurssi 3/06*. [verkkodokumentti] Saatavilla pdf-muodossa <URL: http://www.porssiry.fi/pk306_netti.pdf>. Viitattu 27.6.2007. Jyväskylä: Pörssi ry.
- #47. *Pörssikurssi 4/06*. [verkkodokumentti] Saatavilla pdf-muodossa <URL: http://www.porssiry.fi/pk406_netti.pdf>. Viitattu 27.6.2007. Jyväskylä: Pörssi ry.
- #48. *Pörssikurssi 5/06*. [verkkodokumentti] Saatavilla pdf-muodossa <URL: http://www.porssiry.fi/pk506_netti.pdf>. Viitattu 27.6.2007. Jyväskylä: Pörssi ry.
- #49. Rana-lista (18.9.2006): [*Rana*] *FUKSIAISET ti 26.9*. [sähköpostiviesti]. ks. <URL: <http://lists.jyu.fi/mailman/listinfo/opus-kirjallisuus>>. Viitattu 26.10.2007.

- #50. *Sane Ry. Päissämme selvää suomea vuodesta 1962.* [verkkosivu]. <URL: <http://www.cc.jyu.fi/sane>>. Luettu 7.9.2006. Saatavilla uudessa osoitteessa <URL: <http://groups.jyu.fi/sane>>. Viitattu 26.10.2007. Jyväskylä: Sane ry.
- #51. Sane-lista (2.10.2006): [*Sane*] *Fuksisauna Honsulla 4.10.2006.* [sähköpostiviesti]. ks. <URL: <http://lists.jyu.fi/mailman/listinfo/sane>>. Viitattu 26.10.2007.
- #52. Sane-lista (30.10.2006): [*Sane*] *Infoa naamiaisista!* [sähköpostiviesti]. ks. #51.
- #53. Stimulus-lista (13.9.2006): [*Stimulus*] *Fuksiaiset!!!* [sähköpostiviesti]. ks. <URL: <http://lists.jyu.fi/mailman/listinfo/stimulus>>. Viitattu 26.10.2007.
- #54. Stimulus-lista (15.9.2006): [*Stimulus*] *fuksien saunailta!* [sähköpostiviesti]. ks. #53.
- #55. Svenska Klubben; ruotsin kieli, tanskan kieli ja kulttuuri (21.9.2006): [*Klubben*] *Back to School -Fuksiaiset Feverissä!* [sähköpostiviesti]. ks. <URL: <http://lists.jyu.fi/mailman/listinfo/klubben>>. Viitattu 26.10.2007.
- #56. Svenska Klubben; ruotsin kieli, tanskan kieli ja kulttuuri (25.9.2006): [*Klubben*] *Fuksiaiset!* [sähköpostiviesti]. ks. #55.
- #57. Tietojärjestelmätieteen ainejärjestön Dumppi ry:n virallinen postituslista (15.9.2006): [*dumpparit*] *Royal Sitsit Wilhelmiinassa 28.9.* [sähköpostiviesti]. ks. <URL:<http://lists.jyu.fi/mailman/listinfo/dumpparit>>. Viitattu 24.10.2007.
- #58. Tietojärjestelmätieteen ainejärjestön Dumppi ry:n virallinen postituslista (19.9.2006): [*dumpparit*] *Dumpin Saunailta(tm) 21.9. Honsulla.* [sähköpostiviesti]. ks. #57.
- #59. Tietojärjestelmätieteen ainejärjestön Dumppi ry:n virallinen postituslista (19.9.2006): [*dumpparit*] *Fuksiaiset 20.9.* [sähköpostiviesti]. ks. #57.
- #60. Tietojärjestelmätieteen ainejärjestön Dumppi ry:n virallinen postituslista (14.11.2006): [*dumpparit*] *Pikkujoulu!* [sähköpostiviesti]. ks. #57.
- #61. Trioli-lista (21.9.2006): [*Trioli*] *BILEEEEEET!!* [sähköpostiviesti]. ks. <URL: <http://lists.jyu.fi/mailman/listinfo/trioli>>. Viitattu 26.10.2007.
- #62. Varhaiskasvatuksen opiskelijoiden ainejärjestö (1.11.2006): [*Varkaat*] *Ykköset!!! Tärkeää!* [sähköpostiviesti]. ks. <URL: <http://lists.jyu.fi/mailman/listinfo/varkaat>>. Viitattu 26.10.2007.
- #63. *VOPas 2006.* [verkkodokumentti]. Saatavilla pdf-muodossa <URL: <http://www.dumppi.fi/vopas/vopas06.pdf>>. Viitattu 25.6.2007. Jyväskylä: Ainejärjestöt Dumppi, Linkki Jyväskylä, Otsoni, Radikaali, Syrinx, Tiltti & Ynnä.
- #64. Yhteisöviestinnän ainejärjestö CoMix (11.9. 2006): [*CoMix*] *Fuksiaiset to 14.9.* [sähköpostiviesti]. ks. <URL: <http://lists.jyu.fi/mailman/listinfo/comix>>. Viitattu 26.10.2007.
- #65. Yhteisöviestinnän ainejärjestö CoMix (13.9.2006): [*CoMix*] *Fuksiaisten jatkoapaikka.* [sähköpostiviesti]. ks. #64.
- #66. Yhteisöviestinnän ainejärjestö CoMix (7.10.2006): [*CoMix*] *Viestintätieteiden laitoksen pikkujoulut 23.11.* [sähköpostiviesti]. ks. #64.
- #67. Yhteisöviestinnän ainejärjestö CoMix (17.10.2006): [*CoMix*] *Tervetuloa sitseille!* [sähköpostiviesti]. ks. #64.

Kirjallisuuslähteet

- Aittola, Helena & Aittola, Tapio (1990): Yliopisto-opiskelu elämänvaiheena ja opiskelun mielekkyys. Teoksessa Aittola & Aittola (1990): *Yliopisto elämismaailmana*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta.
- Aittola, Tapio & Poikkeus, Anna-Maija (1990): Opiskelijakulttuuria etsimässä. Teoksessa Aittola & Aittola (1990): *Yliopisto elämismaailmana*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta.
- Aittola, Tapio (1990): Havainnot yliopiston piilo-opetussuunnitelmasta. Teoksessa Aittola & Aittola (1990): *Yliopisto elämismaailmana*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta.
- Alkoholilaki 8.12.1994/1143. Saatavilla www-muodossa <URL: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941143>>. Viitattu 8.6.2007.
- Apo, Satu (2001): *Viinan voima: näkökulmia suomalaisten kansanomaiseen alkoholiajatteluun ja -kulttuuriin*. Helsinki : Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Aristoteles (1997): *Retoriikka*. Helsinki: Gaudeamus.
- Becher, Tony (1989): *Academic Tribes and Territories: Intellectual Enquiry and the Cultures of Disciplines*. Stony Stratford: Society for Research in Higher Education.
- Bleicher, Josef (1997): Invention and Community: Hermeneutic Politics in Europe. Teoksessa Carver, Terrell & Hyvärinen, Matti (1997): *Interpreting the Political*. London & New York: Routledge.
- Broady, Donald (1986): *Piilo-opetussuunnitelma*. Tampere: Vastapaino.
- Carver, Terrell & Hyvärinen, Matti (1997): Introduction. Teoksessa Carver, Terrell & Hyvärinen, Matti (1997): *Interpreting the Political*. London & New York: Routledge.
- Fairclough, Norman (1992): *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.
- Gerholm, Tomas (1985): On Tacit Knowledge in Academia. Teoksessa Gustavsson, Lennart (1985): *On Communication, 3*. Linköping: University of Linköping.
- Heikkinen, Vesa (2005): Lähtö. Teoksessa Heikkinen, Vesa (toim., 2005): *Tekstien arki. Tutkimusmatkoja jokapäiväisiin merkityksiimme*. Helsinki: Gaudeamus.
- Huttunen, Rauno (2003): *Kommunikatiivinen opettaminen. Indoktrinaation kriittinen teoria*. Jyväskylä: Minerva.
- Kalliokoski, Jyrki (1996): Kieli, tunteet ja ideologia uutistekstissä. Näkymiä tekstilajin historiaan ja nykyisyyteen. Teoksessa Kalliokoski, Jyrki (toim., 1996): *Kieli 9 – Teksti ja ideologia. Kieli ja valta julkisessa kielenkäytössä*. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- Kertzer, David I. (1988): *Ritual, Politics and Power*. New Haven & London: Yale University Press.
- Kunttu, Kristina (1998): *Korkeakouluopiskelijoiden terveystietäytyminen ja sosiaaliset suhteet: tutkimus turkulaisista ensimmäisen vuoden opiskelijoista*. Helsinki: Kansaneläkelaitos, tutkimus- ja kehitysyksikkö.
- Kuusi, Hanna (2003): *Viinistä vapautta. Alkoholi, hallinta ja identiteetti 1960-luvun Suomessa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

- Lamberg, Marko (2004): *Nuoruus ja toivo: Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta 1934-2003*. Jyväskylä: Kampus-kustannus.
- Orjasniemi, Tarja (2005): *Ottaako vai ei... Raittiuden ja alkoholin käytön sukupolvittaiset muutokset moraalivallin murtumisen ilmentyminä pohjoisella maaseudulla 1980-2000-luvuilla*. Rovaniemi: Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellinen tiedekunta.
- Palonen, Kari (1988a): *Sanansaivartelua. Poliitikasta teksteissä ja teksteistä politiikassa*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta.
- Palonen, Kari (1988b): *Tekstistä politiikkaan*. Hämeenlinna: Vastapaino.
- Palonen, Kari (1993): Introduction: From Policy and Polity to Politicking and Politicization. Teoksessa Palonen, Kari & Parvikko, Tuija (1993): *Reading the Political*. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Palonen, Kari (1997): *Kootut retoriikat. Esimerkkejä politiikan luennasta*. Jyväskylä: SoPhi.
- Paloheimo, Heikki & Wiberg, Matti (1997): *Politiikan perusteet*. Helsinki: WSOY.
- Parkkola, Jukka (2006) *Alkoholipolitiikasta alkoholin politiikkaan: alkoholi vapauspoliittisena ilmiönä*. Pro gradu -työ. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Saatavilla [www-muodossa <URL: http://thesis.jyu.fi/06/URN_NBN_fi_jyu-2006232.pdf>](http://thesis.jyu.fi/06/URN_NBN_fi_jyu-2006232.pdf)
- Pekonen, Kyösti (1991): *Symbolinen modernissa politiikassa*. Jyväskylä: Nykykulttuurin tutkimusyksikkö.
- Peltonen, Matti (2002): *Remua ja ryhtiä. Alkoholiolot ja tapakasvatus 1950-luvun Suomessa*. Helsinki: Gaudeamus.
- Peltonen, Matti (2006): Esipuhe. Teoksessa Peltonen, Matti; Kilpiö, Kaarina; Kuusi, Hanna (toim., 2006): *Alkoholin vuosisata. Suomalaisten alkoholiolojen käännteitä 1900-luvulla*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Pulkkinen, Lea (1988): *Nuorten aikuisten alkoholinkäyttötottumukset ja niiden taustaa*. Jyväskylän yliopiston Psykologian laitoksen julkaisuja 302. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Sulkunen, Pekka (1980): *Alkoholin kulutus ja elinolojen muutos toisen maailmansodan jälkeen*. Vammala: Vammalan kirjapaino.
- Sääskilahti, Minna (2006): *Vapise, kuningas Alkoholi: alkoholivalistuksen tekstilaji ja sen muuttuminen vuosien 1755 ja 2001 välisenä aikana*. Oulu: Oulun yliopisto.
- Thompson, John B. (1984): *Studies in the theory of ideology*. Cambridge: Polity.
- Thompson, John B. (1992): *Ideology and Modern Culture*. Cambridge: Polity Press.
- Törrönen & Maunu (2005): Kevyet irtiotot ja raskas sosiaalisuus. Alkoholi nuorten aikuisten ravintolailtaa kuvaavissa kertomuksissa. *Yhteiskuntapolitiikka* 70 (2005): 3, 266-282. Helsinki: STAKES.
- Törrönen & Maunu (2006): Pihvin pariin punaviini, raju ryypäys risteilyllä. Juomistilanteiden lajityypit ja sukupuolisidonnainen säätely päiväkirjoissa. *Yhteiskuntapolitiikka* 5/2006. Helsinki: STAKES.

- Törrönen, Jukka (2005): Nuorten aikuisten humalakokemukset. Analyysi juomatapojen dynamiikasta ravintola- ja juomispäiväkirjoissa. *Yhteiskuntapolitiikka* 70 (2005): 5, 488-506. Helsinki: STAKES.
- Ylijoki, Oili-Helena (1994): Sosiaalitieteen heimo ja hyveellinen elämä. Teoksessa Weckroth, Klaus & Tolkki-Nikkonen, Mirja (toim., 1994): *Jos A niin...* Tampere: Vastapaino.
- Ylijoki, Oili-Helena (1998): *Akateemiset heimokulttuurit ja noviisien sosialisatio*. Tampere: Vastapaino.